

NV HVC
Jadestraat 1
1812 RD Alkmaar
Postbus 9199
1800 GD Alkmaar

Telefoon (072) 5411 311
Fax: (072) 5411 344
www.hvcgroep.nl

ING 65.10.04.500
Rabobank 37.64.50.010
K.v.K. nr. 37061260
BTW nr NL 8106.96.459.B.01

Aan:
De aandeelhouders van NV HVC
(zie: geadresseerde)

datum : 31 oktober 2013
onderwerp : Algemene Vergadering
d.d. 4 december a.s.

uw kenmerk :
uw brief van :

ons kenmerk : JZD
bijlage(n) : diversen

Geachte aandeelhouder,

Mede namens de Raad van Commissarissen nodig ik u hierbij uit voor deelname aan de Algemene Vergadering van HVC, die gehouden zal worden op woensdag 4 december a.s., aanvang 13.30 uur in het kantoor van HVC, Jadestraat 1 te Alkmaar. De agenda en overige stukken treft u als bijlage aan.

Voorafgaand aan de vergadering is er vanaf 12.30 uur gelegenheid om gebruik te maken van een lunch. Wij nodigen u daarvoor graag uit.

Ter voorbereiding van de vergadering bieden wij bestuurders en ambtenaren van aandeelhouders de mogelijkheid om deel te nemen aan een informatiebijeenkomst. De locaties en data van deze vergaderingen zijn met de aandeelhoudende gemeenten en waterschappen afgestemd.

Wij verzoeken u om met bijgaand machtigingsformulier de naam op te geven van de persoon die uw organisatie als aandeelhouder in de vergadering vertegenwoordigt.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen of nadere informatie kunt u contact opnemen met de heer drs. J. van Raaij, telefoon 072-5411311 of per e-mail j.vanraaij@hvcgroep.nl.

Met vriendelijke groeten,
HVC

Ir. W.C.H. van Lieshout MBA,
algemeen directeur

Bijlagen:

- agenda en stukken
- machtigingsformulier voor vertegenwoordigers van aandeelhouders voor deelname aan de vergadering

Aanmeldingsformulier voor deelname aan de Algemene Vergadering van HVC d.d. 4 december 2013

De aandeelhouder:

_____

(naam rechtspersoon)

Hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door:

_____

(naam bestuursvoorzitter)

Verklaart dat de heer/mevrouw: _____
(naam)

zal optreden als vertegenwoordiger van voornoemde aandeelhouder tijdens de Algemene Vergadering van NV HVC d.d. 4 december 2013.

_____, _____
(datum) (handtekening)

Voorafgaand aan de vergadering is er gelegenheid om vanaf 12.30 uur gebruik te maken van een lunch. Wij verzoeken u om hieronder aan te geven of u hiervan gebruik wilt maken.

Deelname aan de lunch:

- Ja; aantal personen: ...
- Nee

Gaarne retour zenden vóór 29 november 2013.
per fax: 072 – 5411344 t.a.v. mw. J. Bles of per e-mail: j.bles@hvcgroep.nl

Agendapunt 2

Agenda van de Algemene Vergadering van NV HVC d.d. 4 december 2013

---

1. Opening en mededelingen

2. Agenda

Voorstel: ter vaststelling.

3. Besluitenlijst van de Algemene Vergadering d.d. 4 juli 2013 (bijlage)

Voorstel: ter vaststelling.

4. Algemene ontwikkelingen / contextanalyse (bijlage)

In de vergadering zullen directie en Raad van Commissarissen, mede aan de hand van de bijgevoegde geactualiseerde contextanalyse een toelichting geven op de huidige en verwachte ontwikkelingen.

Voorstel: ter bespreking.

5. Perspectief op grondstoffen (bijlagen)

Een voorstel met toelichting treft u bijgaand aan.

Voorstel: ter besluitvorming.

6. Uitwerking 'type 2'-projecten (bijlagen)

Een voorstel met toelichting treft u bijgaand aan.

Voorstel: ter besluitvorming.

7. Tariefstructuur restafval (bijlage)

Een voorstel met toelichting treft u bijgaand aan.

Voorstel: ter besluitvorming.

8. Beloningsbeleid directie (bijlage)

Naar aanleiding van vragen geeft de Raad van Commissarissen ter vergadering een toelichting op de beloning van de directie van HVC. Als bijlage treft u een brief aan over dit onderwerp die 15 oktober jl. is verzonden naar de portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten en waterschappen.

Voorstel: ter bespreking.

9. Profielschets Raad van Commissarissen (bijlage)

Voorstel: ter bespreking.

10. Rondvraag en sluiting

Agendapunt 3

Besluitenlijst van de Algemene Vergadering van NV HVC d.d. 4 juli 2013

Totaal geplaatst aantal aandelen A: 2.914; aandelen B: 397

Vertegenwoordigd ter vergadering: aandelen A: 2.852 (97,87%); aandelen B: 397 (100%)

Ter vergadering vertegenwoordigde aandeelhouders:

- a. Gemeente Almere, 173 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer E.W. Anker;
  - b. Gemeente Beemster, 11 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer H. Hefting;
  - c. Gemeente Den Helder, 112 aandelen A, vertegenwoordigd door mevrouw S.C.G.M. den Dulk;
  - d. Gemeente Dronten, 48 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer W. Jansen;
  - e. Gemeente Hollands Kroon, 31 aandelen A, vertegenwoordigd door T.H.M. Meskers;
  - f. Gemeente Lelystad, 93 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer W. Jansen;
  - g. Gemeente Purmerend, 102 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer R.J. Helm;
  - h. Gemeente Schagen, 47 aandelen A, vertegenwoordigd door mevrouw S.C.G.M. den Dulk;
  - i. Gemeente Smalingerland 78 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer E. Berenst;
  - j. Gemeente Texel, 24 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer F.R. Visman;
  - k. Gemeente Urk, 23 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer G. Post;
  - l. Gemeente Westland, 130 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer T.A.M. Duijvestijn;
  - m. Gemeente Zeevang, 8 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer H. Schütt;
  - n. Gemeente Zeewolde, 20 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer E. Anker;
  - o. Gemeenschappelijke regeling CAW, 358 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer R. Louwman;
  - p. Gemeenschappelijke regeling AIJZ, 529 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer R. Linnekamp;
  - q. Gemeenschappelijke regeling GEVUDO, 529 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer H.C.J. Mirck;
  - r. Gemeenschappelijke regeling VVI-Alkmaar e.o., 529 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer C. Roem;
  - s. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, 7 aandelen A, vertegenwoordigd door de heer G.J. van Os;
  - t. Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009, 397 aandelen B, vertegenwoordigd door de heer J. van Olphen.
-

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter**, de heer drs. A. Verberk, opent de Algemene Vergadering (AV) en heet de aanwezigen welkom. Geconstateerd wordt dat geen van de aanwezigen mandaat heeft gekregen van de gemeente Noordoostpolder. Aanwezigen die het woord wensen te nemen, wordt verzocht om in verband met het verslag hun naam te noemen. De accountants Kroon en Adriaansens van PricewaterhouseCoopers zijn aanwezig om eventuele vragen over de jaarrekening 2012 te beantwoorden.

2. Agenda

De heer **Post**, wethouder van de gemeente Urk, had verwacht dat de uitwerking van de scenario's zoals besproken op 24 april jl. en de informatie over de mismatch op de agenda zouden staan.

De **voorzitter** deelt mee dat aan deze twee onderwerpen aandacht zal worden besteed.

De heer **Van Lieshout** voegt hieraan toe dat hij in zijn presentaties de scenario's zal toelichten; de mismatch zal bij de toelichting op de jaarrekening aan de orde komen.

De **voorzitter** constateert dat de agenda conform voorstel is vastgesteld.

3. Besluitenlijst van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders d.d. 25 april 2013

Tekstueel

- Pagina 1, ter vergadering vertegenwoordigde aandeelhouders: de aandeelhouder onder "p" dient te worden geschrapt.
- Pagina 11, laatste alinea voor de rondvraag: de heer **Post** verzoekt duidelijk in de tekst op te nemen dat de gemeente Urk in het begin aangaf onder voorwaarden te kunnen instemmen met het voorstel – onder voorwaarden, omdat niet alle punten zijn besproken.
- Pagina 11, laatste alinea voor de rondvraag: een van de aanwezigen heeft niet namens twee maar namens drie gemeenten gestemd. De tekst "Er zijn twee stemmen tegen" moet worden gewijzigd in: "Er zijn drie stemmen tegen en één stem vóór onder voorwaarden".

De **voorzitter** stelt vast dat de besluitenlijst met inachtneming van deze wijzigingen is vastgesteld.

Naar aanleiding van

- Pagina 4: de heer Visman, wethouder van de gemeente Texel, heeft gevraagd bepaalde risico's in kaart te brengen.
De **voorzitter** deelt mee dat het deelnemingenoverzicht binnenkort gereed is.
- Pagina 9: de heer Jansen ziet op de agenda geen voorstel over de tarieven en vraagt of hij daaruit moet opmaken dat de indexering van kracht blijft.
De **voorzitter** deelt mee dat de Raad van Commissarissen heeft besloten de indexering in stand te laten. Bij de presentatie zal dit door de heer Van Lieshout nader worden toegelicht.
- De **voorzitter** constateert dat de zes toezeggingen zijn opgevolgd of worden opgevolgd. Naast het genoemde deelnemingenoverzicht dat binnenkort gereed is, komt de mismatch aan de orde bij het onderwerp financiën, de type 2-projecten bij de presentatie van de heer Van Lieshout en de vervolgstappenstrategie bij agendapunt 6. Het investeringsplan is verspreid onder de financiële ambtenaren en voor de tariefstructuur wordt een werkgroep bijeen geroepen.

4. Algemene ontwikkelingen

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Van Lieshout.

De heer **Van Lieshout** deelt mee dat hij vanmorgen om 8.00 uur een aan hem als bestuurder gerichte, niet ondertekende conceptbrief heeft ontvangen van de gemeente Noordoostpolder. De brief is niet gericht aan de AV of aan de Raad van Commissarissen. De strekking van de tekst is dat de gemeente zich ten aanzien van de in deze AV voorliggende besluiten onthoudt van stemming of tegen stemt. Een gemeente kan dat echter alleen doen als een vertegenwoordiger van de gemeente ter vergadering aanwezig is en dat blijkt niet het geval te zijn. Er is evenmin iemand gemandateerd. Omdat de brief pas zeer kort voor de vergadering is ontvangen, is het niet mogelijk geweest dit te repareren. Formeel kan dus niets anders worden gedaan dan de brief terzijde te leggen.

Aan de hand van enkele sheets licht spreker toe wat er de afgelopen maanden is gebeurd. De aanwezigen hebben een hand-out van de PowerPointpresentatie ontvangen.

- HVC heeft een onderzoek ingesteld naar het dodelijke ongeval dat op 6 november 2012 heeft plaatsgevonden. Het ervaren en hoog opgeleide personeel heeft de neiging te improviseren en dat verdraagt zich slecht met een cultuur waarin de veiligheidsregels strikt in acht moeten worden genomen. Het veiligheidsbewustzijn moet worden verhoogd. De Inspectie SZW (voorheen Arbeidsinspectie) heeft een milde boete opgelegd en zal geen strafrechtelijk onderzoek instellen.
- Recycling komt aan de orde bij agendapunt 6.
- De type 2-activiteiten worden in de AV van december 2013 besproken.
- Op 8 mei 2013 heeft een bijeenkomst plaatsgevonden van de financiële ambtenaren. De beantwoording van de financiële vragen die op de AV van 25 april 2013 zijn gesteld, waaronder de tariefopbouw, is in gang gezet. De evaluatie van de investeringen, waaronder TWB en de vergisting, heeft nog niet plaatsgevonden. In oktober 2013 vindt er weer een bijeenkomst plaats, waarin het meerjareninvesteringsoverzicht zal worden behandeld (al verspreid aan de financiële ambtenaren), en waarin meer inzicht zal worden gegeven in de deelnemingen.
- De aanwezigen bespreken de verkoop van AVR, waarbij de kopers een onverwacht hoog

bedrag hebben neergelegd, en de voorgenomen verkoop van Attero.

- De prijs voor de afvaltak van E.ON lag wel in de lijn der verwachtingen.
- Er zijn plannen in Rotterdam en Amsterdam voor de bouw van nascheidingsinstallaties voor grof huishoudelijk afval. AEB is verzelfstandigd van een gemeentelijke dienst naar een overheidsvennootschap die zich gaat bezighouden met grondstoffen en duurzame energie.

De heer **Louwman** (CAW) heeft begrepen dat de verkoop van AVR prijsbepalend zou zijn voor de markt en vraagt hoe de heer Van Lieshout hier tegenaan kijkt nu de prijs zo veel hoger is uitgevallen dan verwacht.

De heer **Van Lieshout** antwoordt dat de afvalverbrandingsinstallaties overal goed zijn gevuld. De concurrentie verschuift naar de inzamelmarkt waar lange tijd met te lage tarieven is gewerkt. De prijzen gaan nu weer wat stijgen, mede als gevolg van de import vanuit Engeland. De koper van AVR zal waarschijnlijk niet stunten en dat zal een stabiliserende invloed hebben op de prijs. In die zin is HVC blij met het hoge bedrag dat voor AVR is betaald. Hopelijk brengt Attero een normale prijs op.

De heer **Van Lieshout** vervolgt zijn betoog.

- De orderportefeuille van HVC is voor 2013 goed gevuld, voor een deel met import.
- De hoeveelheid grof huishoudelijk afval is de laatste maanden sterk gestegen. Meestal is dat een indicatie dat burgers meer gaan consumeren. In het verleden werd deze trend altijd na enkele maanden door het CPB bevestigd.
- Voor ongeveer 270.000 huishoudens wordt energie uit zon en wind geproduceerd. Dat is dus nog slechts een klein deel van de totale energieproductie.

De heer **Jansen** heeft vernomen dat er in Nederland meer dan 1 miljoen matrassen in het afval terechtkomen. Wat doet HVC daarmee?

De heer **Van Lieshout** antwoordt dat deze apart worden gehouden en apart verwerkt.

Spreker vervolgt zijn betoog.

- Met het verbranden van afval wordt ook CO₂ geproduceerd, maar per saldo wordt nog steeds CO₂ vermeden.
- Bij de bezuinigingen speelden drie componenten een rol: een bezuiniging van € 7 miljoen, het verhogen van de inkomsten met € 6 miljoen, en een reductie van het personeel. De besparingen en de investeringsstop liggen op schema. De inkomsten stijgen volgens planning met de index van 3%. De personeelsreductie bij Grondstoffen verloopt zeer moeizaam. Personeel dat nog maar kort bij HVC werkt, wijt de bezuinigingen aan de overname door HVC en niet aan de economische ontwikkelingen; dat heeft invloed op de sfeer binnen het bedrijf. De kaderleden hebben een salarisaanbod van 1,5% afgewezen. In de krant heeft gestaan dat HVC een tweede bezuinigingsronde heeft ingezet maar dat is niet het geval; wel vraagt de ingezette bezuinigingsslag nog verdere aandacht bij Grondstoffen. De prognose voor 2013 wordt gehaald en de ombuigingen zijn voor ten minste 80% gerealiseerd.

De heer **Louwman** vraagt of er nog een slag te maken is bij de inzameling.

De heer **Van Lieshout** antwoordt dat HVC ervoor heeft gekozen om niet actief te zijn op de commerciële markt van de afvalinzameling omdat veel van die partijen ook klant zijn van HVC. Het afval inzamelen bij huishoudens is een gestandaardiseerd proces dat iedere twee of drie weken hetzelfde is, maar commerciële inzameling betekent heel veel klantcontacten en veel kleine transacties. Het komt eigenlijk niet voor dat een bedrijf in beide dingen goed is.

Spreker vervolgt zijn betoog.

- Met gemeenten wordt gesproken over de best practices voor materiaalhergebruik.
- De discussie over de vraag of HVC wel of niet een rol in de recycling moet vervullen, moet samen met de aandeelhouders grondig worden gevoerd. Bij agendapunt 6 volgt een eerste aanzet. Naast het financiële aspect kunnen ook andere aspecten toegevoegde waarde bieden aan recycling.

De heer **Jansen** merkt op dat gemeenten op dit punt een verschillend beleid hebben: sommige hebben de inzameling bij HVC ondergebracht en andere niet.

De heer **Van Lieshout** vindt dit inderdaad een punt van discussie. Dit onderwerp komt bij agendapunt 6 nader aan de orde.

Spreker vervolgt zijn betoog.

- Uit slib kan na monoverbranding fosfaat, een eindige grondstof, worden teruggewonnen. Ook hier speelt de vraag wie het fosfaat wanneer uit het slib haalt. Een collectieve terugwinning aan het einde van het proces is het meest efficiënt. Voor het terugwinnen van fosfaat wordt een langjarig afzetcontract gesloten, waarbij HVC het investeren waarschijnlijk zal overlaten aan een marktpartij.
- Een belangrijke ontwikkeling is het opwerken van bodemas tot een vrij toepasbare bouwstof, een soort granulaat dat door gemeenten in wegen kan worden toegepast. Bij het opwerken kunnen bepaalde metalen, ook bijzondere soorten, worden teruggewonnen. Er vindt op dit moment, in samenwerking met Boskalis, een grootschalige demo plaats voor het opwerken van bodemas. De toegevoegde waarde neemt toe doordat steeds zuiverder materialen worden geproduceerd.
- Om bij Grondstoffen van 50 % naar 65 % materiaalhergebruik te gaan, is een trendbreuk noodzakelijk. Uit de sheet met de gegevens over de afvalstromen blijkt dat veel stromen nu nog geen geld opleveren. De gedachte dat er goud in de afvalbak is te vinden, moet dus worden gerelativeerd. Kunststoffen zijn per saldo ook nog niet kostendekkend en daarom is sponsoring door de industrie nog steeds noodzakelijk. De metalen in kleine huishoudelijk apparaten leveren geld op maar Wecycle betaalt structureel te weinig. Textiel levert meestal geld op.
- De proef met de grondstoffenbak is geslaagd in die zin dat mensen het afval erin gooien, maar het proces is niet kosteneffectief. Hoewel de burgers enthousiast zijn en de gedragsbeïnvloeding is gelukt, zal de proef worden beëindigd. Een meer selectieve vorm van gescheiden inzameling heeft toch de voorkeur. Met de gemeenten wordt verder gesproken over het ontmoedigen van restafval.
- De afvalenergiecentrales hebben meer verwerkt dan verwacht; dit is met name het gevolg van import.
- Structureel wordt minder zuiveringsslib aangeboden. Ten dele is dit een autonome ontwikkeling; anderzijds heeft het waterschap Zuiderzeeland na aanbesteding gekozen voor een andere verwerker. Met de waterschappen wordt overlegd hoe hiermee om te gaan; gelukkig is de schade niet zo heel groot omdat er momenteel meer slib wordt aangeboden. Operationeel wordt goed samengewerkt met Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) in Moerdijk, die dezelfde werkwijze heeft als HVC. De uitwerking van de samenwerking vindt plaats in nauw overleg met de aangesloten waterschappen.

De heer **Louwman** vraagt of SNB dezelfde slibverwerker is die in het nieuws was omdat er financiële problemen zouden zijn.

De heer **Van Lieshout** antwoordt dat SNB in het nieuws is gekomen met derivaten.

Spreker vervolgt zijn betoog.

- Het vergisten, een gevoelig proces, gaat in Middenmeer redelijk. Er zal worden geëvalueerd.

De heer **Post** heeft begrepen dat ROVA, waarmee HVC in Zwolle samenwerkt, de vergister probeert te verkopen aan een partij die ervaring heeft met dit proces, omdat de problemen omvangrijk zijn en moeilijk in de hand te krijgen.

De heer **Van Lieshout** antwoordt dat verkoop is onderzocht maar dat dat nog niet aan de orde is. HVC heeft nog geen overeenstemming met een potentiële koper; de bankgarantie van de leverancier is getrokken en HVC is samen met ROVA wel op het oorlogspad. HVC heeft echter niet steeds dezelfde visie als ROVA.

De heer **Post** vraagt of de problemen die in Zwolle spelen, zich ook in Middenmeer voordoen.

De heer **Van Lieshout** licht toe dat de problemen in Middenmeer in veel mindere mate spelen dan in Zwolle. Water mag niet meer, zoals vroeger, met het digestaat als mest worden uitgereden. In Middenmeer heeft HVC een eigen rioolwaterzuiveringsinstallatie. Het water uit de vergister wordt daar gebruikt om de te composteren GFT te bevochtigen. In het algemeen is het vergisten van GFT alleen succesvol op locaties waar veel stromen en voorzieningen aanwezig zijn. Zwolle is een standalone installatie waar dit soort mogelijkheden ontbreken.

Spreker vervolgt zijn betoog.

- De aanleg van de warmtenetten verloopt conform planning, de bevoorschotting van de warmtenetten is getemporeerd.
- De stroomproductie van het windpark TWB in Duitsland is nog niet gestart maar volgens het Duitse systeem wordt deze wel al vergoed. De molens worden op dit moment geplaatst.
- De afspraken over Gemini zijn naar de ontwikkelaar toe bevestigd. Het aandeel van HVC wordt verkleind. Ook zijn enkele afspraken gewijzigd; de goodwill voor de kabel is verlaagd tot nihil. Alle afspraken kunnen door HVC worden nagekomen binnen de grens van € 670 miljoen, zodat geen aanvullende garantstelling of aanvullende besluitvorming door de AV nodig is. Met de ontwikkelaar is afgesproken dat HVC niet actief zal communiceren maar dat de aandeelhouders vragen van hun gemeenteraden mogen beantwoorden; dit hoeft niet vertrouwelijk.

De heer **Jansen** is zeer verheugd over deze mededeling.

De heer **Louwman** sluit zich hierbij aan.

De heer **Jansen** verzoekt de heer Van Lieshout om de belangrijkste punten op schrift te stellen en om het investeringsbedrag te benoemen, zodat de aandeelhouders aan hun raden dezelfde informatie verstrekken.

De heer **Van Lieshout** zal een brief aan de aandeelhouders opstellen. De inbreng van HVC is beperkt tot € 50 miljoen. Deze kapitaalstorting wordt uit eigen middelen betaald en daarom zijn de investeringen in HVC op nul gezet. Het is belangrijk dat voor iedereen duidelijk is wat het plafond van de garantstellingen is en dat dit niet wordt overschreden.

De **voorzitter** wijst erop dat niet te veel details openbaar kunnen worden gemaakt. De gegevens die in deze vergadering aan de orde komen, zijn echter openbaar en kunnen met de raden worden gedeeld. Het totale project kost inderdaad enkele miljarden.

De heer **Louwman** verzoekt in de brief ook iets over de context op te nemen.

De heer **Van Lieshout** zal verdere informatie in de toegezegde brief opnemen, maar geeft aan niets te kunnen zeggen over de andere aandeelhouder.

Spreker vervolgt zijn betoog.

- Voor het inrichten van type 2-projecten zodanig dat niet deelnemende aandeelhouders worden gevrijwaard van risico's, heeft HVC advies ingewonnen bij De Brauw Blackstone Westbroek. De heer Van Lieshout geeft uitleg bij de presentatie die de huisadvocaat voor de AV heeft geleverd. In het schema wordt op hoofdlijnen aangegeven hoe het risico voor de aandeelhouders wordt uitgesloten. Voor specifieke type 2-activiteiten zal worden gewerkt met aandelen C, D, enzovoorts. Deze aandelen geven recht op de opbrengsten die met deze specifieke activiteit worden gegenereerd maar de aandeelhouders C, D, enzovoorts lopen tevens al het risico. Iedere individuele aandeelhouder A en B kan per project besluiten of hij meedoet aan een type 2-activiteit. Vrijwaring vindt plaats door middel van een ballotageovereenkomst; de andere aandeelhouders delen uiteraard ook niet in de revenuen van de type 2-activiteit. In de sheets nrs. 21, 22 en 23 worden de juridische en financiële details weergegeven. De huisadvocaat is van mening dat dit de aangewezen weg is om de type 2-projecten te organiseren; in de AV van december 2013 zal hierover besluitvorming plaatsvinden.

De heer **Jansen** vraagt wat er gebeurt als een nieuwe B.V., waarin de aandeelhouders C, D, enzovoorts deelnemen, faillieert. Komt dat verlies dan toch niet op enige wijze ten laste van HVC?

De heer **Van Lieshout** antwoordt bevestigend maar voegt daaraan toe dat de aandeelhouders C, D, enzovoorts de andere aandeelhouders vrijwaren voor de financiële gevolgen van het faillissement van die nieuwe B.V.

De **voorzitter** voegt hieraan toe dat de betreffende gemeenten het verlies moeten vergoeden en constateert dat de aandeelhouders geen behoefte hebben om over dit agendapunt nadere vragen te stellen.

5. Directieverslag en jaarrekening 2012

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Wiersma.

Mevrouw **Wiersma** licht de stukken toe aan de hand van enkele sheets. De aanwezigen hebben een hand-out van de PowerPointpresentatie ontvangen. Ook zal worden ingegaan op de prognose 2013 en de meerjarenprognose 2014-2016. Na afloop van de presentatie kunnen vragen worden gesteld aan de accountants.

- De jaarrekening 2012 is begin mei 2013 uitgebreid besproken met de financiële ambtenaren. De nu getoonde kerncijfers geven de financiële ontwikkelingen in een notendop weer. De bovenste rij getallen geeft de bedragen weer zoals die ook terug te vinden zijn in de jaarrekening. Het nettoresultaat bedraagt -€ 19. Na normalisatie van zowel de stelselwijziging van de afschrijvingen als de eenmalige afboekingen bedraagt het resultaat -2.
- Het Ebitda is de verdien capaciteit die naar voren komt uit de winst- en verliesrekening. Na investeringen vertaalt zich dat in een vrije kasstroom; deze bedraagt nog steeds ongeveer € 100 miljoen. De verdien capaciteit wordt door HVC gebruikt voor het aflossen van schulden.
- De hiervoor genoemde normalisaties worden op bedrijfsniveau weergegeven. De stelselwijziging is in 2020 uitgewerkt; daarom is het effect in 2012 lager dan in 2011. De eenmalige afboekingen hebben betrekking op de vergister in Zwolle, enkele stukken grond en stortplaats Crayenstein. Samen met de in 2011 getroffen reorganisatievoorziening en de incidentele bate van de teruggave van de energielasting bedraagt de incidentele post € 8,8 miljoen.
- De omzetstijging kent verschillende componenten: er is sprake van een stijging van de inkomsten uit de DVO's en uit energie en subsidies, maar ook is er een daling van de hoeveelheid afval en een daling van de tarieven voor huishoudelijk en bedrijfsafval. De bedrijfslasten namen ook toe, waaronder de kosten van uitbesteed werk. In 2012 bedroeg de netto uitstroom van personeel 22 fte; desondanks zijn de personeelskosten gestegen.
- De belastingbate is ontstaan door het opnemen van een belastinglatentie voor verliezen die in de toekomst met winst worden goedge maakt.
- Na juli 2012 is alleen nog een minimale investering in het warmtenet van Dordrecht gedaan. Van de vrije kasstroom is een bedrag van € 28 miljoen gebruikt voor het aflossen van schulden.
- Het eigen vermogen is gedaald met het feitelijke verlies uit de winst- en verliesrekening. Er is niet voldoende winst behaald om een dividenduitkering mogelijk te maken. Voorgesteld wordt om het verlies over 2012 te onttrekken aan het eigen vermogen.
- HVC heeft een atypische financieringsconstructie met door de aandeelhouders gegarandeerde leningen. De rentekosten zijn relatief laag; in de plaats van rente over de gegarandeerde leningen wordt een garantstellingprovisie betaald.
- De mismatch is in overleg met de BNG voor het grootste deel weggewerkt. Het nog verder verminderen van de mismatch door het openbreken van bestaande leningen kost, als gevolg van de dan te betalen boeterentes, veel geld. Alle nieuwe leningen hebben een 'grace' periode van acht jaar waarin niet wordt afgelost; daarna wordt acht jaar lang wel afgelost. Op deze manier worden de afschrijvingen en de aflossingen op één lijn gebracht.

De **voorzitter** geeft de aandeelhouders gelegenheid tot het stellen van vragen.

De heer **Jansen** stelt vast dat het bedrag van de leningen is afgenomen en vraagt of de solvabiliteit in 2012 is verbeterd ten opzichte van 2011.

Mevrouw **Wiersma** antwoordt ontkennend. Het eigen vermogen is met € 19 miljoen gedaald maar het balanstotaal is ongeveer gelijk gebleven. In feite is de solvabiliteit nog iets verslechterd.

De **voorzitter** wijst erop dat HVC niet met andere ondernemingen moet worden vergeleken. De solvabiliteit zal in 2013 verbeteren.

Mevrouw **Den Dulk** ziet dat het bedrag van de gegarandeerde leningen is gedaald naar € 643 miljoen. Door de garantstelling van € 25 miljoen voor Gemini is het plafond van € 670 miljoen weer bereikt.

De **voorzitter** zegt dat dat inderdaad het geval is.

De heer **Jansen** vraagt of dit voor zowel de aandelen A als B geldt.

De **voorzitter** beantwoordt deze vraag bevestigend en gaat over naar de tekst van het jaarverslag 2012.

De heer **Post** stemt namens de gemeente Urk in met het jaarverslag maar heeft nog een aantal opmerkingen.

- Spreker verzoekt om iedere vijf jaar een actualisatie van de aandelen te doen, waarbij per gemeente het takenpakket wordt meegenomen. De verantwoording en de inbreng kan dan per gemeente in verhouding worden gebracht.
- Veel gemeenten bezuinigen al 10% terwijl HVC uitgaat van 6,5%. De gemeente Urk zou juist meer willen bezuinigen om extra te kunnen aflossen, zodat HVC er beter voor komt te staan. De gemeente Urk is niet voor een aflossingsvrije periode.
- Spreker complimenteert de directeur met het afzien van zijn variabele vergoeding. Dat is een uitstekend signaal dat door meer mensen zou moeten worden opgepakt.

De **voorzitter** voegt hieraan toe dat vanmorgen is afgesproken dat de heer Van Lieshout ook in 2013 van de variabele vergoeding afziet. Hij is hiermee de eerste die dit voor het tweede achtereenvolgende jaar doet. Het geeft spreker een vervelend gevoel omdat de heer Van Lieshout het uitstekend doet, maar het gebaar is een groot compliment waard.

- Er wordt regelmatig gevraagd naar de aandeelhoudersverhoudingen omdat een bepaalde gemeente dan meer invloed wil. Twee jaar geleden is dit onderzocht en toen bleek dat het slechts tot marginale aanpassingen zou leiden. De vraag zal worden meegenomen; als blijkt dat er substantiële veranderingen te verwachten zijn, kan erover worden gediscussieerd.
- Leningen zijn gesloten om ovens en dergelijke van te kopen. De aflossingen op de leningen hadden echter een hoger tempo dan de afschrijvingen op de bedrijfsmiddelen. Dat resulteerde in de zogeheten 'mismatch'. Aflossing en afschrijving kunnen nu op één lijn worden gebracht doordat de BNG een bedrag van € 60 miljoen herfinanciert. Dat bedrag hoeft de eerste acht jaar niet te worden afgelost terwijl de afschrijvingen doorlopen. De rente is zeer laag en is voor zestien jaar vast. Dat zegt ook iets over het grote vertrouwen dat de BNG in HVC heeft. De AV kan ieder jaar besluiten om, als de kasstroom het toelaat, extra af te lossen.

De heer **Van Lieshout** begrijpt de wens om extra te bezuinigen. Van deze bezuinigingsronde is geleerd dat er altijd meer kan en dat de bezuinigingen iedere twee jaar tegen het licht moeten worden gehouden. Een deel van de bezuinigingen wordt in de praktijk niet gehaald en spreker zou het liefst € 5 miljoen meer bezuinigen dan het interne richtbedrag van € 19 miljoen. Soberheid heeft permanente aandacht. De huidige bezuinigingen worden al behoorlijk gevoeld.

De **voorzitter** benadrukt dat HVC voor dit grote bezuinigingsprogramma het personeel moet meekrijgen en dat kost heel veel moeite. Het is dodelijk om dan, voordat deze ronde klaar is, de volgende bezuinigingsronde aan te kondigen.

De heer **Roem** spreekt namens VVI Alkmaar en stemt in met de jaarrekening.

- De bezuinigingen zijn op de goede weg. Spreker maakt zich wel zorgen over de beheersbaarheid ervan; hoe worden ze gemonitord?
- HVC ligt onder een vergrootglas en de communicatie met de pers is belangrijk. Spreker complimenteert de directeur voor het afzien van zijn variabele beloning; dit is goede

beeldvorming die naar buiten moet worden gebracht, ook door de aandeelhouders die dit positief moeten communiceren naar de gemeenteraden. Het is jammer dat het bij veel raadsleden ontbreekt aan kennis over HVC en dat men er niet goed van op de hoogte is hoe hard er wordt gewerkt om de bezuinigingen te realiseren.

De **voorzitter** stelt voor om, net als na de vorige AV, een kort memo over de voortgang van de bezuinigingen rond te sturen. De wethouders moeten hun raden zelf meedelen dat de directeur afziet van zijn bonus.

De heer **Roem** zal dit zeker overbrengen.

De heer **Van Lieshout** vindt het niet passend om een bonus te accepteren terwijl er bij HVC mensen worden ontslagen.

De **voorzitter** vraagt of er nog meer vragen of opmerkingen zijn over de tekst van het jaarverslag.

De heer **Mirck** wil namens de GEVUDO-gemeenten een stemverklaring afgeven die moet worden beschouwd als een voorstel voor het proces in de toekomst. In de afgelopen periode heeft een goede discussie plaatsgevonden over met name de risico's van de deelnemingen. De GEVUDO-gemeenten zouden graag zien dat in de toekomst een dergelijke discussie integraal onderdeel uitmaakt van de beraadslaging over de jaarcijfers, en dat de opgeleverde stukken zijn voorzien van een accountantsverklaring. Dat biedt de achterban het comfort om het bestuur decharge te verlenen. De GEVUDO-gemeenten stemmen in met de jaarrekening.

De **voorzitter** vraagt of de heer Mirck met het proces bedoelt de voorgesprekken met de financiële ambtenaren en de bestuurders.

De heer **Mirck** ziet dat nu als een noodverband omdat de risico's inzichtelijk moesten worden gemaakt. Het is begrijpelijk dat een deel van de stukken vertrouwelijk is maar het zou goed zijn om dat overleg in de toekomst te structureren en te formaliseren. Ook de vertrouwelijke stukken dienen door de accountant te worden getoetst.

De heer **Van Lieshout** brengt onder de aandacht dat HVC, inclusief alle deelnemingen, door de accountant is gecontroleerd voordat deze zijn handtekening heeft gezet.

De **voorzitter** begrijpt de vraag van de heer Mirck; het contact is de afgelopen maanden erg intensief geweest omdat sprake was van een bijzondere situatie. De kern van het overleg zal zeker worden gecontinueerd.

De heer **Visman** vraagt bij welke gelegenheid de risico's besproken zullen worden.

De **voorzitter** licht toe dat met de financiële ambtenaren over de risico's zal worden gesproken. De Raad van Commissarissen agendeert dit onderwerp ook regelmatig. In het jaarverslag is een risicoparagraaf opgenomen die in de toekomst zal worden uitgebreid.

Spreker stelt vast dat er geen vragen meer zijn over de tekst en dat er geen vragen worden gesteld over de jaarrekening, dat wil zeggen over de jaarcijfers. Er zijn ook geen vragen aan de accountants.

Spreker vraagt of de accountant een vraag wil stellen aan de AV of dat hij iets heeft aangetroffen dat niet in de stukken staat maar waarvan de Raad van Commissarissen en de AV op de hoogte moeten worden gebracht.

De heer **Kroon** antwoordt op beide vragen ontkennend.

De **voorzitter** dankt beide accountants voor hun aanwezigheid.

De heer **Linnekamp** wil nog een opmerking maken over de communicatie. De AV heeft een prima toelichting op de cijfers gekregen maar naar buiten toe is het beeld dat HVC in 2012 € 19 miljoen

verlies heeft geleden. Kunnen de aandeelhouders gerust zijn over de manier waarop dat bericht naar buiten wordt gebracht?

De **voorzitter** zal de cijfers in het reeds toegezegde memo toelichten. Deze informatie kan door de wethouders worden gebruikt in de discussie met de raden en voor gesprekken met journalisten.

De heer **Van Lieshout** verduidelijkt dat de jaarrekening door middel van een persbericht al naar buiten is gebracht.

Het gaat de heer **Linnekamp** om het verhaal eromheen. Wanneer is dat te verwachten?

De **voorzitter** wijst erop dat HVC niet meer officieel naar buiten zal treden; het verlies is reeds bekend gemaakt. Wel zal het toegezegde memorandum worden verspreid; dit memo kan worden gebruikt voor de communicatie met de raadsleden en de media. Het memo is gereed en zal na afloop van de AV worden geüpdatet.

De heer **Berenst** is van mening dat de wethouders de bedrijfsvoering van HVC naar de raden toe niet moeten gaan verdedigen. De aandeelhouders moeten zich niet laten gebruiken voor zaken waar ook de raden niet over gaan.

De **voorzitter** geeft de heer Berenst gelijk. De directie voert het beleid en de Raad van Commissarissen houdt toezicht. De AV is de controleur van de Raad van Commissarissen. Deze rollen moeten in stand worden gehouden. In de afgelopen periode is sprake geweest van veel commotie en emotie, waardoor het nodig was om intensief te communiceren. Nu moet de normale situatie worden hersteld en dat betekent dat de achterban het bedrijf niet moet gaan leiden, maar het bestuur dient over te laten aan de bestuurder en de Raad van Commissarissen.

De heer **Linnekamp** vindt dat het ook gaat om de beeldvorming. Het maakt een verschil of er wordt gezegd dat HVC onder het maximum van de garantstelling blijft, of dat HVC nu toch wel heel erg dicht tegen het maximum aanzit. Daar moet niet te licht over worden gedacht. Naar buiten toe moet aangegeven worden dat HVC de problemen onder controle heeft.

De **voorzitter** hoort dat er twee verschillende vragen worden gesteld. Het overleg moet terug naar een normale situatie. Het memo moet inderdaad heel goed worden geformuleerd.

De heer Linnekamp geeft in dit verband een heel goed voorbeeld.

De heer **Anker** wil er ook niet te moeilijk over doen. Spreker heeft het zeer op prijs gesteld dat HVC een aantal bijeenkomsten heeft georganiseerd om de raadsleden te informeren. Er is daar een eerlijk verhaal verteld en een eerlijke strategie werkt het beste.

De **voorzitter** geeft aan dat HVC een bijzonder bedrijf is, met bijzondere aandeelhouders. Er wordt al veel meer gedetailleerde informatie verstrekt dan bij andere bedrijven het geval is.

Spreker brengt de jaarrekening 2012 in stemming. Zonder hoofdelijke stemming en met algemene stemmen besluit de AV overeenkomstig het voorstel.

De **voorzitter** vraagt of de AV het bestuur decharge wil verlenen voor het gevoerde beleid. Zonder hoofdelijke stemming en met algemene stemmen besluit de AV overeenkomstig het voorstel.

De **voorzitter** vraagt of de AV de Raad van Commissarissen decharge wil verlenen voor het gehouden toezicht. Zonder hoofdelijke stemming en met algemene stemmen besluit de AV overeenkomstig het voorstel.

Mevrouw **Wiersma** vervolgt haar presentatie over de prognose 2013.

- Onlangs is een 5+7-prognose opgesteld, gebaseerd op de werkelijke resultaten tot en met de maand mei 2013 plus een schatting over de maanden juni tot en met december 2013.
- De van onderaf opgebouwde begroting 2013 kwam uit op een resultaat van -€ 4. Na normalisatie zou dit +€ 3 bedragen. De 5+7-prognose koerst af op hetzelfde resultaat.

- De rente voor Crayenstein dient volgens de provincie opnieuw te worden verlaagd. HVC is het daar niet mee eens.
- Aan de meerjarenbegroting wordt kort aandacht besteed. Sheet 39, de grafiek met de investeringen in materiële vaste activa is naar de financiële ambtenaren gestuurd. In 2013 worden alleen vervangingsinvesteringen gedaan.

De **voorzitter** geeft de AV gelegenheid voor het stellen van vragen.

De heer **Roem** heeft een vraag over de onzekerheden, namelijk de stortplaats en de vergister. Spreker gaat ervan uit dat deze ook in de risicoparagraaf worden genoemd. Bij welke risicowegingsfactor wordt dit risico manifest en gaat het geld kosten?

Mevrouw **Wiersma** licht toe dat de onzekerheden niet in de risicoparagraaf zijn opgenomen omdat deze dossiers bij het afsluiten van het jaar 2012 voor een juist bedrag waren opgenomen. In 2013 hebben nieuwe ontwikkelingen plaatsgevonden.

De heer **Roem** vraagt of ze dan in de risicoparagraaf van de Ma-rap zijn opgenomen, en zo ja, wat dan de wegingsfactor is en wat het bedrag is dat met het risico is gemoeid.

De **voorzitter** licht toe dat voor de vergister een volledige voorziening is opgenomen. De situatie bij Crayenstein is ingewikkelder. De provincie Zuid-Holland heeft het rentepercentage nog maar heel kort geleden aangepast en dat heeft gevolgen voor de contante waarde van de lening.

6. Materiaalhergebruik

De **voorzitter** licht toe dat over dit nagezonden memo vandaag geen besluitvorming zal plaatsvinden.

De heer **Van Lieshout** geeft de volgende toelichting.

- Het eerder rondgestuurde stuk was voor een aantal aandeelhouders reden tot zorg omdat de grens van € 670 miljoen leek te worden overschreden. HVC entameert een discussie over de tariefstructuur en dat gaf aanleiding om te veronderstellen dat er meer zou gebeuren dan alleen indexeren. Het memo gaat over drie thema's: infrastructuur, recycling en tariefstructuur.
- Infrastructuur: Als er meer aan materiaalhergebruik moet worden gedaan, moet HVC investeren in de infrastructuur tussen het huis van iedere burger en overslagstations. Het gaat dan om ondergrondse stations, bakken, een automatiseringssysteem, het chippen van de bakken, et cetera. Bij 29 gemeenten en een investering van € 1 miljoen per gemeente, gaat het om € 29 miljoen. HVC moet ook een discussie voeren over het gegeven dat HVC voor 25 gemeenten niet inzamelt. Wat doen de gemeenten samen en wat niet? Met alle individuele gemeenten zal in de komende zes maanden worden gesproken. Materiaalhergebruik gaat om het veranderen van het gedrag van de burgers en daarvoor moet de gemeente instrumenten tot haar beschikking hebben. Idealiter krijgt de consument heel snel een reactie op zijn gedrag; dat kan zijn: een bericht, of geld moeten betalen of juist terug krijgen. Uiteindelijk zal het investeringsprogramma en de dekking ervan ook aan de orde komen. Voorlopig is het als type 1-project opgenomen, maar daarover zal nader overleg plaatsvinden.
- Recycling: HVC heeft tot nu toe inzicht in de ketens van de recycling verkregen door zelf actief te zijn. Vaak wordt daarbij gekozen voor de structuur van een joint venture en wordt het ondernemersrisico voor lief genomen. Sommige aandeelhouders willen een principiële discussie voeren over de vraag op welk gebied de overheid een rol moet spelen. Wat zijn de voor- en nadelen en moeten bepaalde zaken, zoals recycling, worden overgelaten aan de markt? De omvang van de investeringen in recycling zijn substantieel lager dan die voor de infrastructuur naar de burger toe. Gedacht kan worden aan een bedrag tussen € 10 en € 15 miljoen voor vijftig gemeenten. Ook dit onderwerp zal met elkaar worden verkend.
- Tariefstructuur: Er is een groot aantal tariefstructuren denkbaar. Spreker zelf heeft geen bezwaar tegen een bedrag per ton, maar dit betekent dat in sommige gevallen een aandeelhouder niet met recycling een stijgend afvalverwerkingstarief zal kunnen pareren. HVC staat ervoor open om deze discussie aan te gaan, waarbij het doel is om tot een tariefstructuur te komen die materiaalhergebruik ondersteunt en stimuleert.

De **voorzitter** voegt hieraan toe dat de verkennende gesprekken met de individuele aandeelhouders over de eerste twee onderwerpen moeten uitmonden in een discussie in de AV over de vast te stellen strategie op recyclinggebied. De vraag over de recycling gaat over de vraag of de gemeenten alles zelf gaan doen, of dat HVC alles gaat doen, of dat naar een combinatie wordt gezocht. Blijft het een type 1-activiteit, of wordt het een type 2-project. De komende zes maanden wordt hierover informatie vergaard. In december 2013 dient dan in de AV besluitvorming plaats te vinden.

De heer **Jansen** dankt de heer Van Lieshout en de voorzitter voor deze goede toelichting. Binnen HVC is voldoende expertise aanwezig om een visie te kunnen ontwikkelen. Spreker verzoekt om een notitie voor december 2013 voor te bereiden waarin wordt weergegeven wat voor de gemeenten de optimale manier van inzamelen is om de doelstellingen te kunnen bereiken.

De **voorzitter** denkt dat de besluitvorming niet zonder een dergelijk stuk kan plaatsvinden en brengt voor de goede orde onder de aandacht dat in de presentatie van de heer Van Lieshout duidelijk naar voren kwam dat de rentabiliteit van recycling niet onverdeeld hoog is. Bij sommige stromen moet er geld bij.

De heer **Van Lieshout** wijst erop dat het altijd maatwerk blijft omdat de inzamelstructuur voor een landelijke gemeente er anders uitziet dan voor een hoogbouwwijk in Zaanstad.

De heer **Linnekamp** zegt dat de tarieven per ton op termijn gaan stijgen, maar dat dat kan worden gecompenseerd door minder tonnen aan te bieden. Voor gemeenten is dat een stimulans om met recycling aan de gang te gaan. Uit een aantal benchmarken blijkt dat de HVC-gemeenten het op dit gebied echter nog niet zo goed doen. De afvalverwerking, de core business, zou beter dan gemiddeld moeten worden gedaan en dat zou ook de ambitie van HVC moeten zijn. Spreker ziet die ambitie in deze notitie nog niet terug.

De **voorzitter** ziet dit als de opdracht van HVC.

De heer **Louwman** heeft in CAW-verband over de notitie gesproken en sluit zich aan bij de vorige sprekers van Lelystad en Zaandam (AIJZ). Er moeten verschillende opties worden bekeken en de ervaring die bepaalde gemeenten al hebben opgedaan, moet worden meegenomen.

De **voorzitter** is van mening dat HVC en de aandeelhouders met elkaar tot een standpunt moeten komen over wie een rol gaat spelen bij recycling en hoe die rol er uit gaat zien.

De heer **Anker** licht toe dat de gemeente Almere het al redelijk succesvol zelf doet maar dat het om verder te komen noodzakelijk is dat de bewoners zich aangesproken voelen door de ambitie van de gemeente. HVC levert de infrastructuur maar de bewoners moeten het afval scheiden. Het moet in de AV van december 2013 dus niet alleen gaan om een technische discussie, maar om de vraag hoe hard de individuele gemeenten ervoor willen gaan. Spreker wil zijn ervaringen graag delen.

De **voorzitter** onderschrijft dat de gemeenten verantwoordelijk blijven en rondt het agendapunt hiermee af.

7. Aandeelhouderschap gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

De **voorzitter** deelt mee dat dit op grond van de wet niet anders kan.

De heer **Visman** vraagt of sprake is van een bepaalde verdeelsleutel tussen aandelen A en B.

De **voorzitter** licht toe dat het aantal aandelen niet verandert en dat de bestaande verhouding dus gelijk blijft. Het gaat om een formeel-juridische aangelegenheid die geen financiële gevolgen heeft.

De heer **Mirck** vraagt of er type 1A- en type 1B-activiteiten gaan ontstaan, namelijk investeringen specifiek voor waterschappen die niet meer onder de garantstelling van de gemeenten vallen. Met andere woorden, ontstaat er een verschuiving in de aansprakelijkheid?

De **voorzitter** licht toe dat de waterschappen verantwoordelijk zijn voor specifieke investeringen. Zij lopen daar zelf het risico en zij mogen niet meedoen met de andere activiteiten. De samenwerking met de waterschappen verloopt overigens voortreffelijk.

Zonder hoofdelijke stemming en met algemene stemmen besluit de AV overeenkomstig het voorstel.

8. Overdracht van aandelen A door GR CAW en GR VVI aan gemeente Hollands Kroon

De **voorzitter** vraagt of dit een hamerstuk kan zijn.

De heer **Louwman** benadrukt dat de keuze in goed overleg tot stand is gekomen. Het CAW vindt het jammer dat er een einde is gekomen aan een lange samenwerking op dit gebied en wenst de gemeente Hollands Kroon succes.

Zonder hoofdelijke stemming en met algemene stemmen besluit de AV overeenkomstig het voorstel.

De heer **Binnendijk** merkt op dat het stuk ter kennisneming is en dat de AV hier niet over besluit, maar de gemeenten. Het voorstel moet formeel nog naar Gedeputeerde Staten.

De **voorzitter** geeft aan dat het voorstel niet gaat over de fusie tussen de gemeenten, maar over de daaruit voortkomende aandelenoverdracht. Een besluit van de AV is nodig voor dit laatste.

9. Rondvraag en sluiting

Er zijn geen vragen voor de rondvraag en de **voorzitter** sluit de vergadering om 15.45 uur.

Algemene Vergadering 4 juli 2013

Inhoud

1. Actiepunten vorige vergadering
2. Ontwikkelingen in de markt
3. Prestaties Grondstoffen/Energie 2012
4. Voortgang bezuinigingen
5. Grondstoffen
6. Energie
7. Uitwerking structuur type 2-activiteiten
8. Financiën

1. Actiepunten vorige AV (1)

1. **Onderzoek naar aanleiding van noodlottig ongeval 6 november 2012 (AV december 2012)**
  - rapportage afgerond; centrale aanbeveling: versterking veiligheidsbewustzijn
  - implementatie aanbevelingen
2. **Visie op materiaalhergebruik: agenda HVC 2013-2014 (agendapunt 6)**
3. **Uitwerking structuur 'type 2' -projecten**

1. Actiepunten vorige AV (2)

4. Financiële vragen, onder meer gemeente Urk (AvA 25 april 2013)

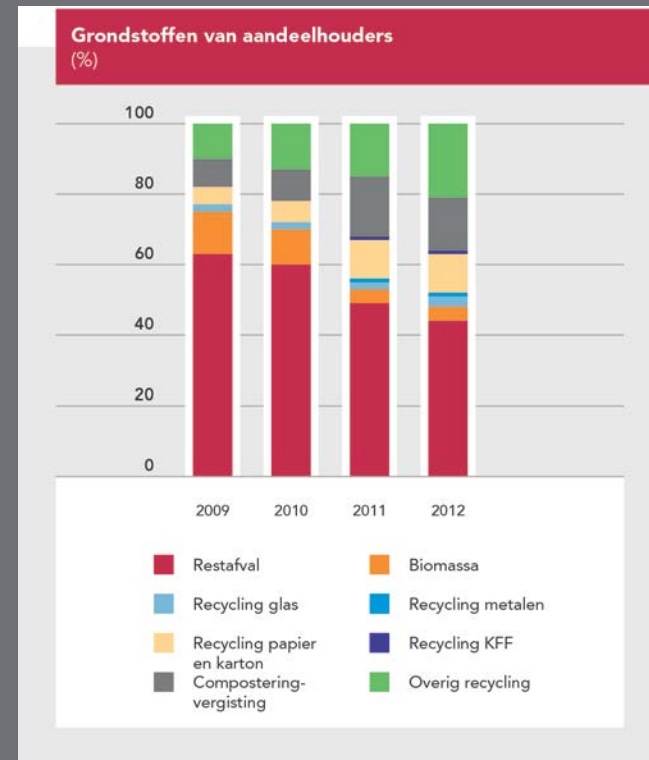
- bespreking en beantwoording in overleg met financiële ambtenaren, eerste bijeenkomst 8 mei jl, vervolg in oktober
- aandachtspunten:
  - uitsplitsing resultaat 2012 (toegezonden aan financiële ambtenaren)
  - oplossing mismatch financiering (gereed); (toelichting bij bespreking jaarrekening)
  - meerjareninvesteringsoverzicht (toegezonden aan financiële ambtenaren)
  - financieel meerjarenplan, uitgewerkt per cluster van activiteiten (geagendeerd voor oktober)
  - inzicht in deelnemingen (geagendeerd voor oktober)
  - investeringen na afronding (financieel) evalueren (waaronder TWB, vergisting)

2. Ontwikkelingen in de markt

- Verkoop AVR aan investeerder Hong Kong
- Attero in etalage
- Plannen voor bouw nascheidingsinstallaties in Rotterdam e.a.
- Meerderheidsbelang afvaltak Eon naar Zweeds private equity
- Verzelfstandiging AEB (overheidsvennootschap) een feit
- Europese aanbestedingsregels blijven ruimte bieden voor inbesteding en vestigen alleenrecht

3. Prestaties Grondstoffen/Energie 2012 (1)

- Toename recycling
- Toename vergisting/compostering
- Afname restafval en biomassa

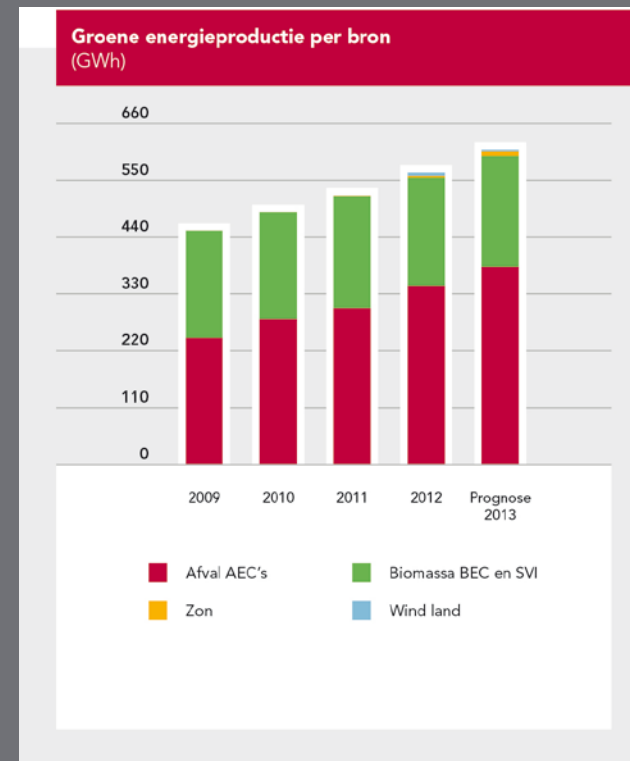

3. Prestaties Grondstoffen/Energie 2012 (2)

- Merendeel geproduceerde energie uit huishoudelijk afval en biomassa
- Klein deel uit bronnen zon en wind

Geproduceerde elektriciteit HVC:

- genoeg voor 270.000 huishoudens

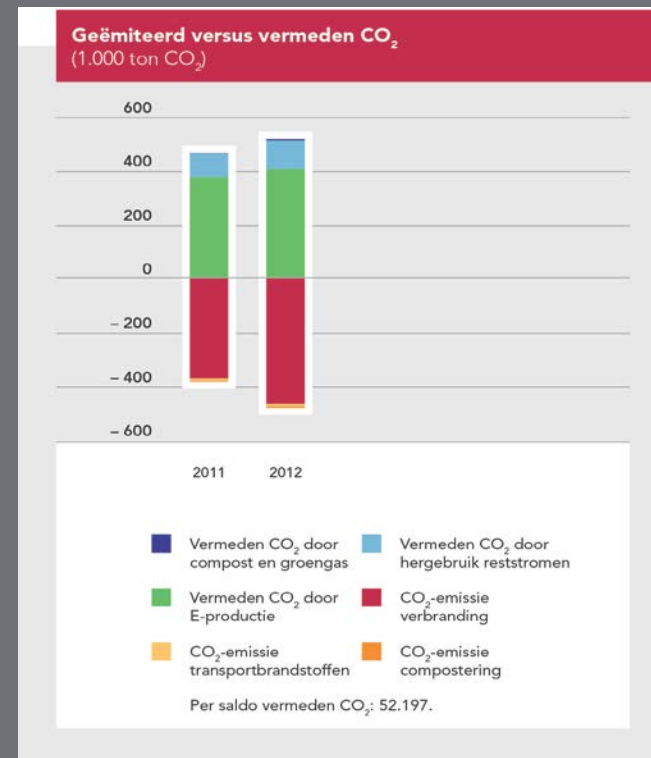
3. Prestaties Grondstoffen/Energie 2012 (3)

CO₂ reductie:

- 515.576 in 2012
- 463.319 in 2011

Per saldo vermeden CO₂:

- 52.197

4. Voortgang bezuinigingen

- Besparen gaat goed
- Hogere inkomsten loopt conform planning
- Personeelsreductie in Staf en Energie op schema, bij Grondstoffen loopt het achter
- Impact op sfeer en betrokkenheid voelbaar
- Risico bij cao-staking

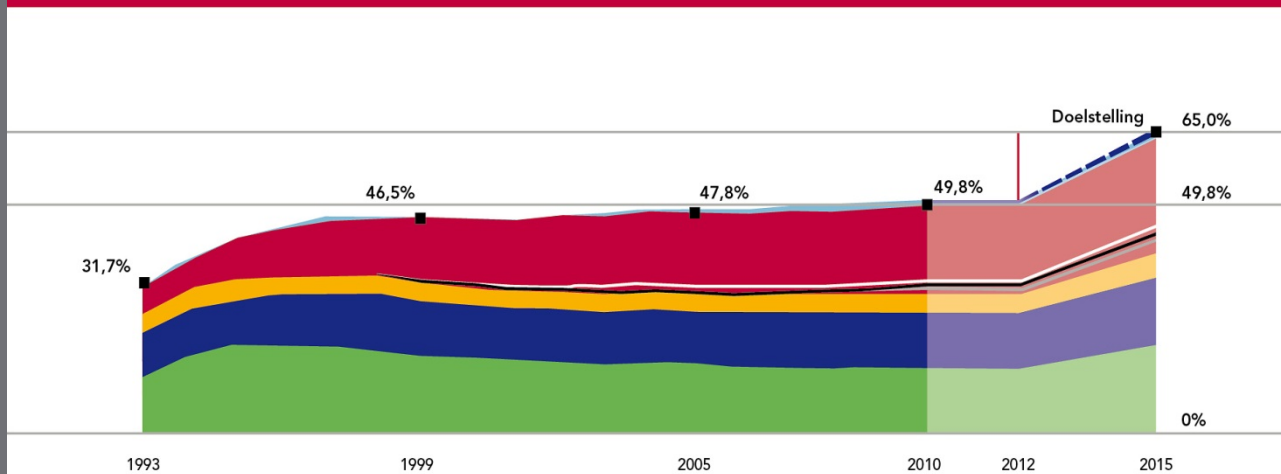
5. Grondstoffen (1)

Materiaalhergebruik

1. Menukaart van best practices inzameling
2. Rol HVC in recycling
3. Fosfaatterugwinning bij slibverwerking
4. Bodemas afvalenergiecentrales naar bouwstoffenkwaliteit

5. Grondstoffen (trendbreuk noodzakelijk) (2)

Op weg naar 65% recycling

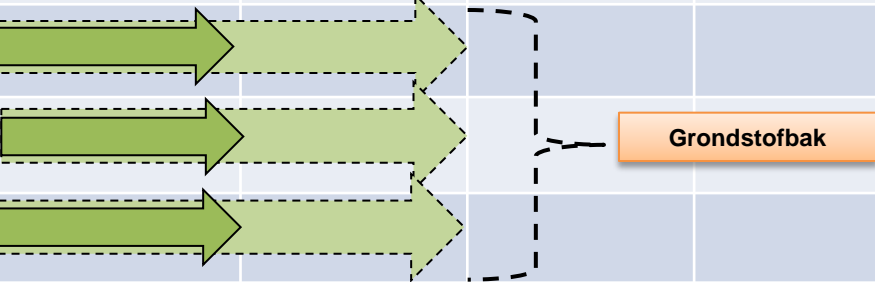

- Overig gescheiden
- Gescheiden grof afval
- Textiel
- AEEA
- Kunststofverpakkingen
- Verpakkingsglas
- Oud papier en karton
- GFT-afval

Brongescheiden huishoudelijk afval (bron: CBS). Data van 2012 zijn geëxtrapoleerd van gegevens 2010.

De praktijk leert dat tussen 2010 en 2012 de gescheiden kunststofverpakkingeninzameling substantieel is toegenomen.

5. Grondstoffen (waarde in opwerkingsketen) (3)

Afvalstroom	Gem. % in restafval	Marktw waarde	Inzamelen / uit installatie	Sorteren	Opwerking	Eind-bewerking	Sec grondstof / product	
GF-afval + fijn organisch	31%	-- (-/-45)	Van GFT tot compost en groen gas					
Oud papier en karton	16,5%	++ (€80-100)	Van bont papier tot grondstof voor pulpfabrieken					
Kunststoffen (verpakkingen)	15%	+ (-/-€100 - 450)						
Metalen (ferro/n-ferro)	4,5%	+++ (€180/€750)						
Drankkartons	4%	0 (-/- €10 - 10)						
Steen	4%	- (-/- €5 - 0)	Van puin/steen tot granulaatkorrel					
Textiel	4%	+ (-/- €75 - 400)						
Tuinafval	4%	- (-/-20 - -/30)	Van tuinafval tot compost en groen gas					
Hout	3%	0 (-/- €5 - 0)	Van afvalhout tot productie groene energie					
Elektrische apparaten	1%	+++ (€50-700)						

5. Grondstoffen (4)

Focus materiaalhergebruik bij inzamelen

- Nieuwe concepten: 'grondstoffenbak'

Proeven Droog & Herbruikbaar geslaagd
Knelpunt: huidige techniek nascheiding

- Implementatie best practices
- Menukaart voor verschillende maatregelen, afstemming per (DVO-)gemeente
- Focus op waardevolle stromen (inzamelen aan huis)
- Restafval: ontmoedigingsbeleid

5. Grondstoffen (5)

Rol HVC in recycling

1. Definiëren meerwaarde van collectief: bundelen?, sorteren?, vermarkten?
2. Uitwerken business case(s) voor gewogen besluitvorming (risico's in beeld)
3. Strategische keuze : besluitvorming door AV op basis van zorgvuldige discussie

Tijdpad: najaar 2013

5. Grondstoffen (6)

Terugwinnen fosfaat uit vliegas slibverbrandingsinstallatie

- Voordelen:
  - Hoog rendement (90%)
  - Waardecreatie
- Vereist: samenwerking deelnemende waterschappen, want alternatief: fosfaatterugwinning bij RWZI, waardoor mogelijkheid fosfaatterugwinning uit vliegas wordt bedreigd; nadeel: laag rendement (25-50%), lagere opbrengst
- Geen eigen investeringen
- Afzetcontract
- Techniek in ontwikkeling, implementatie bij realisatie installatie voor fosfaatwinning uit erts (fase 1: gepland 2015)

5. Grondstoffen (7)

Opwerking Bodemas Afvalenergiecentrales

- Doel: van bodemas naar breed toepasbare bouwstof (Green Deal)
- Proef HVC/BosKalis Dolman op terrein Sortiva
- Bodemaswasinstallatie: principe grondreiniging
- Grootschalige Demo: 200.000 ton bodemas in twee jaar
- Extra ferro/non-ferro: opbrengst 1500 euro per ton
- Resultaat: schoon zand en grind als nieuwe bouwstof

6. Energie (uit afval) (1)

1. Vollast afvalenergiecentrales door import;
2. Structurele aanvoer zuiveringsslib daalt, (gedeeltelijke) compensatie door slib van derden;
3. Operationele samenwerking HVC-SNB, uitwerking dit najaar;
4. Vergisten: gasproductie (aardgaskwaliteit) uit GFT is complex en storingsgevoelig, waardoor vergisten duurder is dan composteren. Onderzoek naar consequenties.
5. Aanleg warmtenetten conform planning

6. Energie (uit hernieuwbare bronnen) (2)

Wind op zee

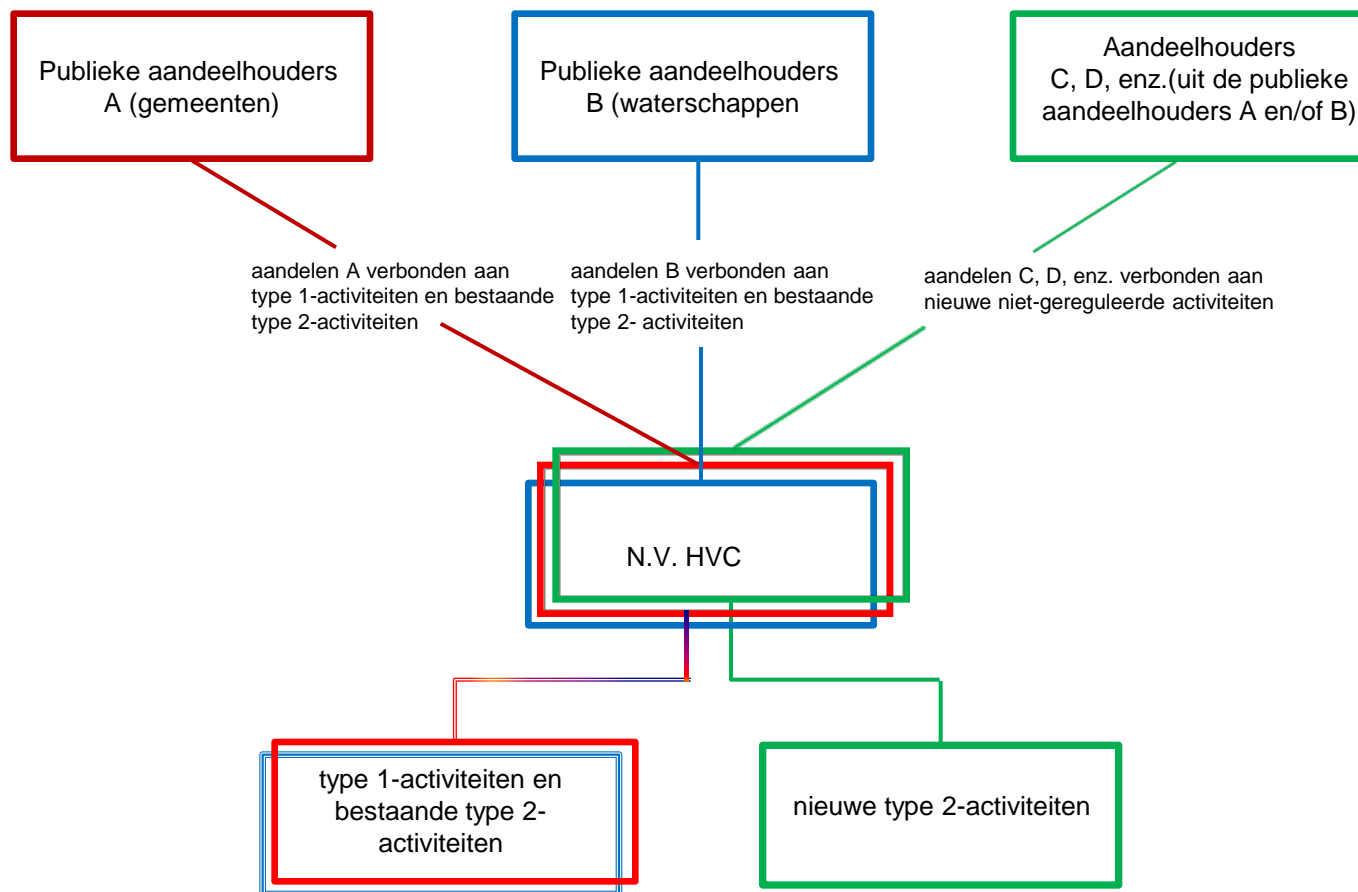
- TWB
  - Stroomproductie gestart
- Gemini (uitwerking conform voorkeursroute AV 25 april 2013)
  - Nieuwe afspraken over aandeel en voorwaarden
  - aandeel teruggebracht naar 10% (alleen in Powerco)
  - Financieringsbehoefte bij financial close (circa €25 mln.)
  - Eventueel tijdelijke participatie van HVC in Gridco (circa €16 mln.)

7. Structurering 'Type 2-projecten (1)

- Nu: blauwdruk, concrete uitwerking per project
- Uitgangspunten:
  - geen risico voor aandeelhouders die niet participeren in type 2-activiteit
  - Implementatie binnen HVC-structuur voor synergie

Aandeelhoudersstructuur

Schema:

- Aandelen A en B geven recht op de opbrengsten die worden gegenereerd met (i) de type 1-activiteiten en (ii) de bestaande type 2-activiteiten (de definitie van typen van activiteiten in deze presentatie is overeenkomstig de eerdere besluitvorming van de algemene vergadering van HVC over dit onderwerp).
- Aandelen C, D, enz. geven recht op de opbrengsten die worden gegenereerd met de nieuwe type 2-activiteiten.

Aandeelhoudersstructuur

Doel

- Het doel van de voorgestelde aandeelhoudersstructuur is:

binnen de huidige transparante structuur – naast de gereguleerde (type 1-) activiteiten en huidige andere activiteiten – nieuwe niet-gereguleerde (type 2-) activiteiten te kunnen ontplooiën waar slechts de aandeelhouders die aan die nieuwe activiteiten wensen deel te nemen het economisch risico voor dragen en delen in de opbrengsten.

- Als uitgangspunten voor de voorgestelde aandeelhoudersstructuur gelden:
  - ieder van de aandeelhouders kan individueel bepalen of zij deelneemt aan de nieuwe niet-gereguleerde (type 2-) activiteiten van HVC;
  - economisch risico van de nieuwe niet-gereguleerde (type 2-) activiteiten van HVC dient te worden gescheiden van het economisch risico van de gereguleerde (type 1-) activiteiten van HVC; en
  - structuur dient te worden geïmplementeerd binnen de huidige transparante HVC structuur.

Aandeelhoudersstructuur

Zeggenschap

- Uitgangspunt → aandeelhouders bepalen individueel of zij deelnemen aan de nieuwe type 2- activiteiten van HVC.
- Als HVC een nieuwe type 2-activiteit wil ontplooiën:
  1. toetst HVC de nieuwe type 2- activiteit (past de activiteit binnen de kaders van HVC, wat zijn de risico's);
  2. legt HVC de nieuwe type 2-activiteit ter goedkeuring voor aan de algemene vergadering van HVC; en
  3. is het ter keuze aan ieder van de aandeelhouders van HVC om deel te nemen aan deze nieuwe type 2-activiteit.
- Indien een aandeelhouder wenst deel te nemen aan een nieuwe type 2-activiteit worden nieuwe HVC aandelen (klasse C, D, of een andere opvolgende klasse) aan deze aandeelhouder uitgegeven (tegen storting van de nominale waarde).
- De nieuw uit te geven aandelen geven recht op de opbrengsten die met de betreffende nieuwe type 2-activiteit worden gerealiseerd (zogenaamde tracking-stock).
- De modaliteiten van de nieuwe klasse HVC aandelen, waaronder het principe van tracking stock, worden in de statuten van HVC neergelegd.

Aandeelhoudersstructuur

Economisch risico

- Uitgangspunt → economisch risico van de nieuwe type 2-activiteiten van HVC dient te worden gescheiden van het economisch risico van de gereguleerde activiteiten van HVC.
- Scheiding tussen economisch risico van gereguleerde activiteiten (en bestaande niet-gereguleerde activiteiten) en nieuwe niet-gereguleerde activiteiten wordt geregeld in nieuwe ballotage-overeenkomsten C, D, enz.,
- De nieuwe ballotage-overeenkomsten C, D, enz. zullen – onder andere – de navolgende punten bevatten:
  - betreffende aandeelhouders dragen het economisch risico en genieten het economisch voordeel ten aanzien van betreffende nieuwe type 2-activiteit;
  - indien er verliezen worden gemaakt met de betreffende nieuwe type 2-activiteit, verplichten de betreffende aandeelhouders zich tot het verstrekken van kapitaal (in de vorm van bijvoorbeeld agio) aan HVC om deze verliezen te compenseren;
  - indien er opbrengsten worden gegenereerd met de betreffende nieuwe niet-gereguleerde activiteit, mag HVC een gedeelte van deze opbrengst reserveren om eventuele toekomstige verliezen met betrekking tot die activiteit te compenseren; en
  - aandeelhouders C, D, enz. staan garant voor door derden of door HVC verstrekte financiering.

8. Financiën

1. **Verslagjaar 2012**
  - **Kerncijfers**
  - **Normalisaties**
  - **Analyse resultaat**
  - **Eigen vermogen en dividend**
  - **Financiering**

2. **Prognose 2013 en resultaat t/m mei 2013**
  - **Kerncijfers**
  - **Analyse en onzekerheden**

3. **Meerjarenprognose**
  - **Focus**
  - **Investeringsen**

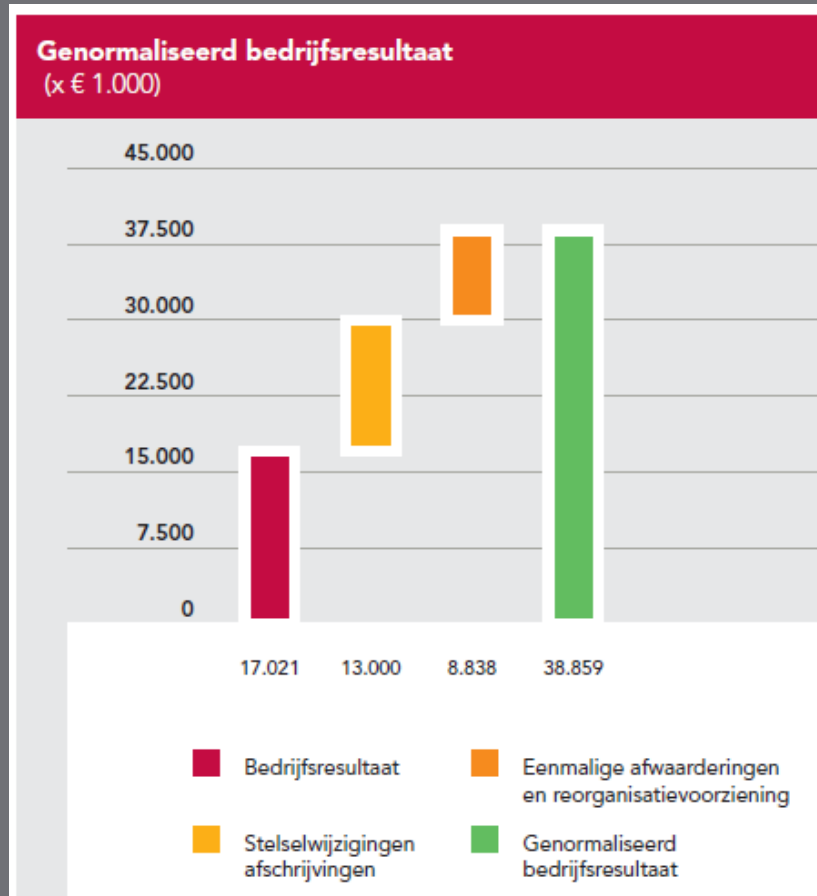
Financiën - verslagjaar 2012

Kerncijfers

	2012 <i>x € mio</i>	2011 <i>x € mio</i>
OMZET	291	280
BEDRIJFSRESULTAAT	17	30
EBITDA	95	103
NETTO RESULTAAT	-19	-11
VRIJE KASSTROOM	67	-12
GENORMALISEERD BEDRIJFSRESULTAAT	39	45
GENORMALISEERD EBITDA	99	103
GENORMALISEERD NETTORESULTAAT	-2	0
MUTATIE SCHULD (- is afname)	-28	41

Financiën - verslagjaar 2012

Normalisaties

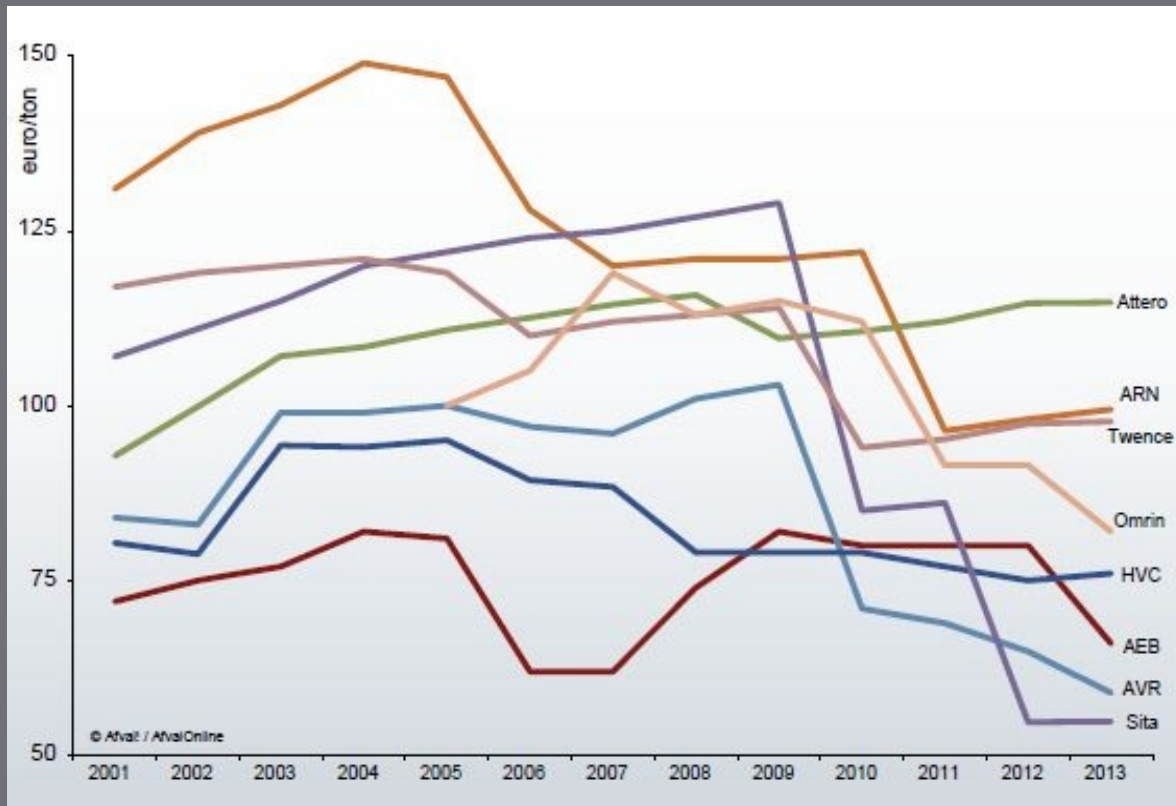
Stelselwijziging

- Vanaf 2011 van annuïtair naar lineair afschrijven
- Effect 2012 €13 mio (2011 €15,1 mio)
- Eenmalige waardeverminderingen en voorzieningen 2012 €8,8 mio (2011: -)
- Eenmalige afboekingen: -/- €8,1 mio
- Reorganisatievoorziening: -/- €3,1 mio
- EB-bate 2007-2011: +/- 2,4 mio

Financiën - verslagjaar 2012

Analyse resultaat – voor normalisaties (1/4)

- Bedrijfsresultaat €17 miljoen (2011 €30 miljoen)
- Omzet €291 miljoen (2011 €280 miljoen)
  - Hogere DVO omzet (indexatie)
  - Stijging energie inkomsten (nieuwe installaties) bij dalende energieprijzen
  - Toename subsidie inkomsten (nieuwe installaties)
  - Daling afvalomzet aandeelhouders - door tonnen en door tariefsdaling
    - 2012 HHA 463 kton (2011: 491 kton)
  - Daling afvalomzet derden (door prijsdruk), tonnen aangevuld met Engels afval
    - 2012 BBA 506 kton (2011: 422 kton)

Financiën - verslagjaar 2012

Analyse resultaat – voor normalisaties (2/4)

– Bedrijfslasten €274 miljoen (2011 €250 miljoen)

- Hogere kosten grond- en hulpstoffen (nieuwe installaties)
- Stijging kosten uitbesteed werk
  - Additionele inzamelactiviteiten (Bergen)
  - Additionele lijnstop (Alkmaar)
  - Gestegen transportkosten derden
  - Inhuur extern personeel
- Hogere personeelskosten (cao, reorganisatievoorziening, netto uitstroom)
- Hogere afschrijvingskosten (nieuwe installaties)
- Eenmalige waardeverminderingen
- Teruggave energiebelasting (periode 2007 – 2011)

Financiën - verslagjaar 2012

Analyse resultaat – voor normalisaties (3/4)

- Financieringslasten €43 miljoen (2011 €44 miljoen)
  - Temporisering investeringen
  - Lagere netto schuld
- Belastingbate €4 miljoen (2011 €- miljoen),
verliescompensatie en mutatie latente belastingverplichtingen

Financiën - verslagjaar 2012

Analyse resultaat – voor normalisaties (4/4)

- Investerings €43 miljoen (2011: €100 miljoen)
  - Vanaf juli 2012 investeringstop
  - Focus op vervanging
- Vrije kasstroom €67 miljoen (2011: €12 miljoen)
  - Hogere operationele kasstroom
  - Verbetering werkkapitaal
  - Lagere investeringen (investeringstop)
- Reductie schuld €28 miljoen (2011: toename schuld €41 miljoen)

Financiën - verslagjaar 2012

Eigen vermogen en dividend

- Netto resultaat €19,485 miljoen verlies
- Negatief resultaat: geen dividend, wel garantstellingsprovisie
- Voorstel AV: onttrekking verlies 2012 aan het eigen vermogen

Financiën - verslagjaar 2012

Financiering (1/4)

	Aandeel- houders A	Aandeel- houders B	Totaal 31-12-2012	Totaal 31-12-2011
Gegarandeerde leningen	591.132	52.164	643.296	671.530
<i>Gemiddeld rentepercentage</i>			4,12%	4,15%
Niet gegarandeerde leningen			246.700	243.528
<i>Gemiddeld rentepercentage</i>			3,76%	3,91%
Totaal leningen (inclusief aflossingsverplichtingen)			889.996	915.058
<i>Gemiddeld rentepercentage</i>			4,02%	4,09%

Financiën - verslagjaar 2012

Financiering (2/4)

Mismatch

- **Looptijd leningen: < afschrijvingstermijn activa, hierdoor jaarlijks aflossingen (deels) herfinancieren**
- **In 2013 overeenstemming bereikt over grotendeels oplossen mismatch met BNG**
- **Mismatch in hoofdzaak opgelost. (Verdergaande maatregelen zijn niet noodzakelijk en brengen onevenredig hoge kosten met zich mee.)**

Nieuw beleid:

alle nieuwe leningen in 2013 – 2015 looptijd van 16 jaar (waarvan 8 jaar grace)

Financiën - verslagjaar 2012

Financiering (3/4)

Vooruitblik

- Herfinancieringsdeel van de financieringsbehoefte in 2014 en 2015 is reeds bij de BNG gefinancierd tegen huidige (relatief laag) rentepercentages onder grace-principe
- Met aandeelhouders afgesproken kredietplafond ad €670 miljoen is taakstellend voor investeringsruimte in de komende jaren

Financiën – prognose 2013 en resultaat t/m mei

Kerncijfers

	P5+7	Budget	Werkelijk	Budget
	2013	2013	t/m mei	t/m mei
	<i>x € mio</i>	<i>x € mio</i>	2013	2013
			<i>x € mio</i>	<i>x € mio</i>
OMZET	296	297	124	124
BEDRIJFSRESULTAAT	38	40	17	17
EBITDA	108	109	46	46
NETTO RESULTAAT	-4	-4	-1	-1
INVESTERINGEN	63	58	11	24
VRIJE KASSTROOM	39	52	30	22
GENORM. NETTORESULTAAT	3	3	2	2

Financiën – prognose 2013 en resultaat t/m mei

Analyse en onzekerheden

Analyse: resultaten per saldo in lijn met begroting:

- Business Unit Energie voor op begroting en voor op ombuigingsplan
- Business Unit Grondstoffen achter op begroting en achter op ombuigingsplan
- Ondersteunende diensten voor op begroting en voor op ombuigingsplan
- Rentelasten lager door investeringstop en lagere rentetarieven dan begroot
- Ombuigingen per saldo op schema €14,3 miljoen (doelstelling 2013: €14,6 miljoen)

Onzekerheden: stortplaats Crayenstein en vergister

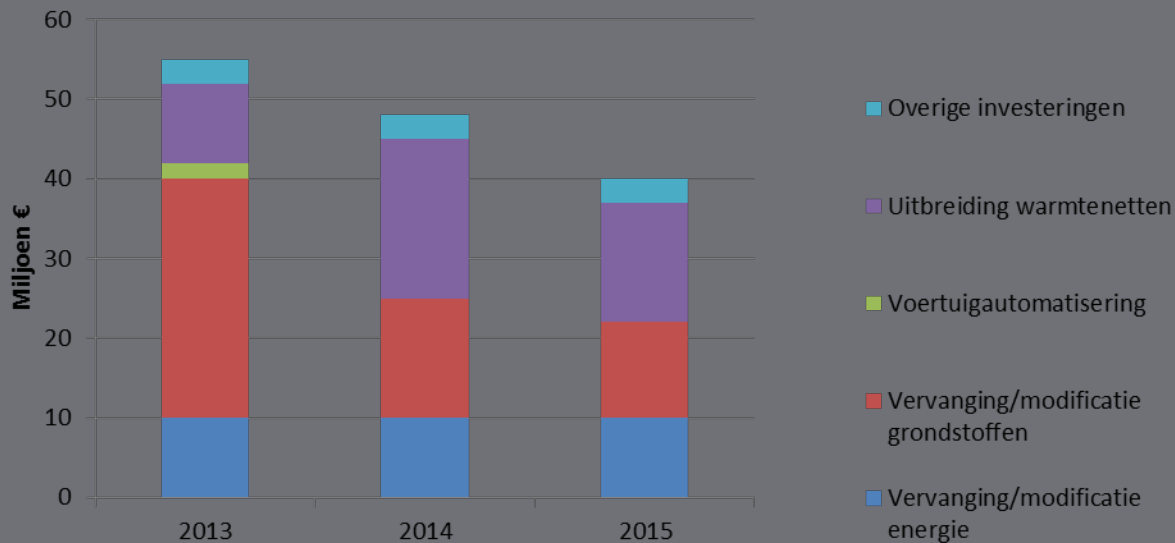
Financiën – meerjarenbegroting

Focus

- Zwarte cijfers vanaf 2014, doel resultaat op termijn naar circa 3 - 4%
- Financierbaarheid binnen kaders van garantstelling ad €670 miljoen en niet-garantstelling (BNG) ad €200 miljoen

Financiën – meerjarenbegroting

Investerings in materiele vaste activa

Agendapunt 4

contextanalyse 2013

Aan: Algemene Vergadering
Van: raad van commissarissen en directie
Betreft: contextanalyse 2013
Datum: 31 oktober 2013
Bijlage: contextanalyse 2013

In de contextanalyse 2013 zijn de ontwikkelingen beschreven op de terreinen waarbinnen HVC actief is. In deze oplegnotitie wordt nader ingegaan op de betekenis van deze ontwikkelingen voor HVC in relatie tot de missie en visie en de strategie zoals die in april 2013 door de aandeelhouders is geactualiseerd.

Grondstoffen

In zowel het nationale als het internationale beleid wordt het belang van de inzet van uit afval afkomstige secundaire grondstoffen benadrukt. Dit leidt tot het (mogelijk) aanscherpen van bestaande doelstellingen en/of het vaststellen van nieuwe ambities en doelstellingen. Om hieraan te kunnen voldoen moet maximaal worden ingezet op inzamelsystemen en op- en bewerkingsprocessen waarmee zo veel en zo hoogwaardig mogelijk hergebruik van reststromen wordt gerealiseerd.

Deze ontwikkelingen zijn in lijn met de in de strategie vastgestelde HVC-ambitie voor het voortzetten van het grondstoffenbeleid gericht op hergebruik. De ontwikkelingen bij HVC op het gebied van onder andere inzameling en het opwerken van AVI-bodemassen dragen bij aan een toenemend hergebruik. Nieuwe ontwikkelingen zoals het terugwinnen van fosfaat uit de as die ontstaat bij het verbranden van zuiveringsslib en de mogelijke rol van HVC bij het opwerken van AEEA en kunststofverpakkingen verhogen een verdere (hoogwaardige) inzet van reststromen als secundaire grondstof.

Ontwikkelingen markt

De economische crisis en de toegenomen inzet op hergebruik leiden tot een aanzienlijke overcapaciteit voor de Nederlandse AEC's. Het Europese beleid gericht op het terugdringen van de hoeveelheid gestort afval en het gebrek aan verbrandingscapaciteit in eigen land dragen er toe bij dat een aanzienlijke hoeveelheid brandbaar afval uit met name Engeland, die in Nederlandse AEC's verbrand kan worden. De inzet van HVC op het verwerven van deze stromen, bij voorkeur via langdurige overeenkomsten, verzekert een optimale bezetting van de installaties. Hierdoor wordt de kostprijs voor het verwerken van het huishoudelijke restafval afkomstig van onze aandeelhouders zo laag mogelijk gehouden. De mogelijke invoer van een verbrandingsbelasting zou leiden tot het stopzetten van de import met onder andere leegstand en minder duurzame energieproductie in Nederland tot gevolg. Met de keuze in het begrotingsakkoord voor het opnieuw invoeren van een heffing op het storten worden deze negatieve effecten voorkomen.

De overcapaciteit voor de Nederlandse AEC's leidt in aanbestedingen tot verwerkingstarieven die lager liggen dan de HVC-tarieven. Ook de tarieven voor het verwerken van gft en zuiveringsslib staan onder druk. Het blijft daarom voor HVC noodzakelijk om te bezuinigen en efficiëntie-verbeteringen door te voeren.

Energie

Een aantal kernpunten uit het Energieakkoord is de inzet op energiebesparing, het stimuleren van duurzame energieproductie (met name lokaal maar tevens veel inzet op wind) en het erkennen van het belang van warmtenetten. De rol van HVC bij het ondersteunen van aandeelhouders bij het realiseren van hun klimaatambities is bij het herijken van de strategie bevestigd. Warmtelevering is hierbij als kerntaak benoemd. Ook de rol in directe advisering van de aandeelhouders en het zo mogelijk investeren is door de aandeelhouders bevestigd. Alhoewel de afspraken uit Energieakkoord nog nader moeten worden uitgewerkt, sluiten de kernpunten aan bij de door de aandeelhouders gewenste rol van HVC. De sterke daling van de kostprijs voor zon-PV systemen maakt de toepassing hiervan ten behoeve van onze aandeelhouders, eventueel via een lokale coöperatie, aantrekkelijk.

Ontwikkeling energiemarkt

Een dalende elektriciteitsvraag en een toenemende import leiden tot een overcapaciteit in de elektriciteitsproductie en daarmee tot een daling van de opbrengst van elektriciteit. Op korte termijn wordt hierin geen verbetering voorzien. Voor HVC betekent dit dat er op korte termijn geen toename van inkomsten uit de elektriciteitsverkoop wordt voorzien (anders dan door capaciteitsuitbreiding).

Voorstel

Ter bespreking.

HVC contextanalyse oktober 2013

Inhoudsopgave Contextanalyse 2013

1	<i>Inleiding en samenvatting</i>	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Belangrijkste conclusies	4
2	<i>Grondstoffen</i>	9
2.1	Europees beleid en regelgeving	9
2.1.1	Beleidsontwikkelingen	9
	Beleid onder de loep.....	9
2.1.2	Wet- en regelgeving	9
	AEEA.....	9
	Herziening BREF afvalverwerking.....	10
	Einde afval Criteria	10
	Aanbestedingsrichtlijn	10
	Belastingwetgeving	10
2.2	Nationaal Beleid	11
	Brief Staatssecretaris Mansfeld.....	11
	Verbrandingsbelasting.....	12
	Afval i.r.t .grondstoffenbeleid	12
	Kringloopbedrijven	12
	SROI	13
	Verpakkingendossier.	13
2.3	Ontwikkelingen Inzameling	14
2.3.1	Ontwikkeling inzamelconcepten	14
	Gecombineerd inzamelen	15
	Omgekeerd inzamelen	16
	Ryck.....	16
	Afvalbrengrstations	17
2.3.2	Ontwikkelingen inzameling deelstromen.....	17
	Gft	17
	AEEA.....	18
	Textiel.....	19
	Verpakkingen	19
2.4	Ontwikkeling afvalmarkt/belang import	20
2.4.1	Verwerking geïmporteerd afval.....	20
2.4.2	Toekomstperspectief export vanuit VK.....	22
2.4.3	Ontwikkeling verwerkingstarief	23
2.5	Zuiveringsslib	24
2.5.1	Productie en aanbod	24
2.5.2	Markt	25
2.5.3	Hergebruik van fosfaat	26
2.5.4	Meer energie winnen bij slib verbranden	27
2.6	Ontwikkelingen secundaire grondstoffen	27
2.6.1	Algemene ontwikkelingen	27
2.6.2	Opwerken AVI-bodemassen.....	28

2.7	Ontwikkeling aanbestedingen	29
2.7.1	Restafval	29
2.7.2	Gft.....	30
2.8	Ontwikkeling bedrijven.....	31
AEB		31
Attero		31
AVR/Van Gansewinkel		32
Delta/Indaver		32
E.ON Energy from waste		33
Shanks		33
Sita		33
Inzamelbedrijven		33
3	Energie	35
3.1	Energiebeleid	35
Energieakkoord		35
Schaliegas		35
Nieuwe warmtewet per 1 januari 2014		37
CO2-emissiehandel.....		37
3.2.	Lokale duurzame energiebedrijven en crowdfunding.....	37
3.2.1	Lokale duurzame energiebedrijven.....	37
3.2.2	Crowdfunding.....	38
3.3	Ontwikkelingen energie.....	38
3.3.1	Elektriciteitsconsumptie en -productie in Nederland	38
3.3.2	Prijzontwikkeling	40
3.4	Duurzame opwekking	40
3.4.1	Financiering	40
3.4.2	Duurzame energiebronnen	42
Windenergie.....		42
Zon-PV		44
Biomassa		45
3.5	Warmte.....	47
3.5.1	Geothermie	47
3.5.2	Warmtenetten.....	48
4	Storten.....	50
4.1	Rekenrente nazorgfondsen stortplaatsen	50
4.2	Duurzaam storten.....	50
4.3	Ontwikkeling hoeveelheden	51

1 Inleiding en samenvatting

1.1 Inleiding

HVC is als nutsbedrijf voor duurzaam afvalbeheer en duurzame energie actief op terreinen die volop in ontwikkeling zijn. In deze contextanalyse worden deze ontwikkelingen beschreven en wordt de positie van HVC binnen die ontwikkelingen geschetst. Hoofdstuk 2 gaat daarbij met name in op de ontwikkeling op het gebied van grondstoffen. Hoofdstuk 3 gaat in op de ontwikkelingen in de energiemarkt terwijl in hoofdstuk 4 de ontwikkelingen op het gebied van storten zijn beschreven.

1.2 Belangrijkste conclusies

In deze paragraaf staan de belangrijkste conclusies op basis van beschouwing in de hoofdstukken 2 t/m 4.

Grondstoffen

- In het kader van de circulaire economie vormen de uit afvalstromen afkomstige secundaire grondstoffen een speerpunt, zowel op Europees als op nationaal niveau.
- Het programma 'Van Afval naar Grondstof' is één van de prioriteiten van het ministerie van I&M.
- Europese streefcijfers voor hergebruik en recycling van afval worden indien wenselijk verder aangescherpt.
- In het nieuwe verpakkingenakkoord zijn afspraken vastgelegd over o.a. taken en verantwoordelijkheden, vergoedingen, etc. om de doelstellingen op het gebied van hergebruik van kunststofverpakkingen te realiseren.
- Vanaf 2015 worden gemeenten op basis van de afspraken in dit verpakkingenakkoord verantwoordelijk voor het sorteren van de ingezamelde kunststofverpakkingen.
- Staatsecretaris Mansveld vindt het invoeren van een restafvaldoelstelling een goed instrument om meer gescheiden inzameling te realiseren. Zij waarschuwt wel voor mogelijke negatieve neveneffecten zoals mogelijke extra vervuiling van recyclebare stromen en mogelijke praktische problemen van een landelijk (bonus/malus) financieringssysteem.
- Kringloopbedrijven spelen een belangrijke rol bij het realiseren van doelstellingen op het gebied van producthergebruik. HVC werkt intensief samen met deze bedrijven om producthergebruik te bevorderen.
- Zowel als opdrachtgever als als opdrachtnemer is HVC actief op het gebied van Social Return on Investment (SROI) waarbij werkzoekenden met afstand tot de arbeidsmarkt aan een werkplek worden geholpen.

Inzameling

- Huishoudelijk restafval bestaat voor een groot deel uit herbruikbare deelstromen. Er worden veel inspanningen verricht om een groter deel van deze deelstromen gescheiden in te zamelen.
- Er loopt in Nederland een aantal 'proeven' waarin via gecombineerd inzamelen meerdere deelstromen gelijktijdig worden ingezameld en daarna gesorteerd.
- Terwijl de inzamelingsmethode in de HVC-proeven 'Droog en herbruikbaar' door de burgers werd gewaardeerd, bleek het nascheidingstraject de grootschalige invoer te belemmeren.

- De proef 'Afval Loont' in de gemeente Pijnacker-Nootdorp is vanwege het kostenaspect gestopt. Grootschalige invoer zou leiden tot een verhoging van de afvalstoffenheffing terwijl de 65% ambitie niet zou worden gerealiseerd. In oktober 2013 start een nieuwe proef volgens dit concept in Rotterdam.
- Het concept 'omgekeerd inzamelen' wordt op dit moment met name in Midden-/Oost Nederland op steeds grotere schaal ingevoerd.
- De wettelijke eisen voor de inrichting van afvalbrengrstations zijn aangescherpt om meer hergebruik van grof huishoudelijk afval te realiseren. HVC gaat daarin nu al verder dan vereist.

Deelstromen

- Door een toenemende aandacht voor gescheiden inzameling is de hoeveelheid verwerkt gft voor het tweede opeenvolgende jaar toegenomen. Omdat er nog steeds veel gft in het restafval aanwezig is, is een verdere toename mogelijk.
- De afloop van het Wecycle-convenant vormt een natuurlijk moment om naast de optie voor het voortzetten van de huidige wijze van inzamelen van het AEEA ('afgedankte elektronische apparatuur') andere opties te beschouwen.
- Er is een Green Deal over de inzameling en recycling van textiel gesloten, waarbij het de doelstelling is om de hoeveelheid textiel in het huishoudelijk restafval te halveren .
- De inkomsten van inzamelaars van textiel, waaronder charitatieve instellingen, staan onder druk, doordat een groeiend aantal gemeenten een vergoeding vraagt. Naar aanleiding van Kamervragen, heeft de staatssecretaris gewezen op de wettelijke taak van gemeenten voor het inzamelen van textiel en daarbij tevens aangegeven , dat een gemeente geen hogere vergoeding voor het inzamelen door derden zou mogen vragen, dan de kosten die de gemeente moet maken
- Nu gemeenten vanaf 2015 verantwoordelijk zijn voor het sorteren van de ingezamelde kunststofverpakkingen, onderzoeken diverse partijen de mogelijkheid voor het realiseren van aanvullende sorteercapaciteit in Nederland.
- In 2013 zijn er diverse pilots drankenkartons uitgevoerd om te komen tot besluitvorming over de vraag of, en zo ja hoe, drankenkartons brongescheiden moeten worden ingezameld.

Martkontwikkelingen

- In 2012 bestond ca. 13% van de input van de Nederlandse AEC's uit geïmporteerd afval (met name afkomstig uit Engeland)
- Door de hoge stortbelasting, het ontbreken van (voldoende) eigen verbrandingscapaciteit en de relatief korte transportafstand lijkt het verwerken in Nederlandse AEC's van omvangrijke stromen uit Engeland ook voor de (middellange) toekomst een kansrijke optie.
- Mede door de import van afval uit Engeland is er op dit moment voor de Nederlandse AEC's sprake van vollast. De verwerkingstarieven lijken zich op dit moment min of meer te stabiliseren.
- In het kader van de begroting 2014 hebben de regering en de oppositie afgesproken om geen verbrandingsbelasting in te voeren maar de heffing op storten opnieuw in te voeren.

Hierdoor blijft het verwerken van afval uit o.a. Engeland ook in de komende jaren goed mogelijk.

Zuiveringsslib

- Het aanbod aan zuiveringsslib stabiliseert zich op dit moment min of meer. Afhankelijk van het uitvoeren van plannen op de RWZI (o.a. slibgisting) wordt een verdere afname in de toekomst voorzien.
- De verwerkingstarieven voor zuiveringsslib staan onder druk. In twee recente aanbestedingsprocedures is de verwerking gegund voor tarieven die onder de kostprijs van slibeindverwerking liggen.
- Verwerking van zuiveringsslib via mono-verbranding maakt het mogelijk om een veel groter deel van het in het slib aanwezig fosfaat terug te winnen, dan via andere routes. HVC en SNB werken samen om via Ecophos grootschalige fosfaatrecycling op deze wijze mogelijk te maken.

Secundaire grondstoffen

- Door de economische crisis is er sprake van een verminderde vraag en daardoor dalende opbrengsten voor diverse secundaire grondstoffen (b.v. papier en metalen).
- HVC onderzoekt de mogelijkheid om AVI-bodemassen via een nat proces op te werken, om daarmee een hogere kwaliteit en daardoor vrij toepasbare secundaire grondstof te produceren. Daarnaast worden via dit proces meer ferro- en non-ferro-metalen uit de bodemassen afgescheiden, waardoor een hogere opbrengst uit de verkoop van deze stromen wordt verkregen.

Aanbestedingen

- Vooruitlopend op het aflopen van contracten in de komende jaren worden nu diverse aanbestedingsprocedures voor het verwerken van huishoudelijk restafval gestart. Gebruik makend van de lage verwerkingstarieven op dit moment worden in deze procedures vaak plafondbedragen (EUR 60 – 70 per ton)opgenomen.
- De tarieven waarvoor het verwerken van restafval wordt gegund liggen in de ordegrootte van EUR 55 – 64 per ton (incl. opslag en transport).
- De tarieven waarvoor het verwerken van gft wordt gegund liggen in de ordegrootte van EUR 37 – 44 per ton.

Ontwikkeling bedrijven

- De gemeenteraad van Amsterdam heeft in mei 2013 ingestemd met het verzelfstandigen van AEB tot een overheids-NV. Deze verzelfstandiging moet in 2013 worden gerealiseerd.
- De pogingen van Attero om te organisatie om te vormen tot een publiek dienstverlener waarbij afvaltaken kunnen worden inbesteed, zijn mislukt. In juni 2013 is een verkoopproces gestart waarbij o.a. Indaver (Delta) als mogelijke koper wordt genoemd.
- Door de eigenaren van AVR/Van Gansewinkel is AVR in de verkoop gezet en uiteindelijk voor bijna EUR 950 miljoen verkocht aan een Aziatische joint venture. Deze verkoop is in augustus 2013 afgerond.

- De afvalactiviteiten van Delta zijn ondergebracht in Indaver. De provincie Zeeland wil als aandeelhouder van Delta het bedrijf de ruimte geven om de activiteiten van Indaver uit te breiden. De eventuele overname van Attero past binnen dat beleid.
- Bij inzamelbedrijven treden relatief kleine verschuivingen op. Een aantal kleine inzamelbedrijven (o.a. GP Groot, Tol Milieu) heeft in een aantal gemeentes de inzameling van grote bedrijven (Sita, Van Gansewinkel) overgenomen. Een aantal publiek inzameldiensten is overgegaan naar private partijen (al dan niet via PPS-constructies).

Energie

- Het in augustus gesloten Energieakkoord is van groot belang voor de ontwikkeling van het energiebeleid in Nederland voor de komende jaren.
- Belangrijke pijlers in dit akkoord zijn energiebesparing en (lokale) duurzame energieopwekking. Voor grootschalige duurzame energieopwekking wordt zwaar ingezet op wind, zowel op land als op zee. Oude kolencentrales worden gesloten terwijl de inzet van biomassa in kolencentrales wordt gemaximeerd.
- De grootschalige winning van schaliegas in de VS heeft wereldwijd aanzienlijke gevolgen. Door een afnemende vraag in de VS is de marktprijs voor steenkool gedaald. Daardoor is dit een aantrekkelijker brandstof geworden ten koste van het vele schonere aardgas.
- Proefboringen naar schaliegas in Nederland zijn uitgesteld door o.a. maatschappelijke weerstand. Pas nadat een totaal beeld is verkregen over mogelijke locaties voor (proef-) boringen worden verdere besluiten genomen.
- Door de zeer lage kosten voor CO₂ is het instrument CO₂-emissiehandel op dit moment niet effectief om een meer duurzame energievoorziening te realiseren.
- De in het Energieakkoord afgesproken belastingkorting voor afnemers van lokaal opgewekte duurzame energie is een stimulans voor decentrale energieopwekking. Lokale duurzame energiebedrijven kunnen hierin een rol spelen.
- In toenemende mate worden DE-projecten gefinancierd via 'crowdfunding': de inleg van een relatief klein bedrag per persoon door veel mensen maakt voldoende middelen beschikbaar om DE-projecten te realiseren.

Marktontwikkeling

- Met name door een verminderde vraag vanuit bedrijven, is er sprake van een afnemende vraag naar elektriciteit in Nederland.
- Op dit moment wordt er nog volop elektriciteitsproductiecapaciteit gebouwd, terwijl de feitelijke elektriciteitsproductie in Nederland de laatste jaren daalt. De import van (goedkopere) stroom neemt gelijktijdig toe. De bezettingsgraad van de bestaande (met name gasgestookte) installaties is daarom laag. De kosten daarvan worden gedragen door de elektriciteitsproducenten.
- De hogere kostprijs voor elektriciteit uit aardgas leidt tot een verminderde inzet van WKK's.
- Voor de prijsontwikkeling van elektriciteit wordt een stabiele tot licht dalende tendens voorzien.

Duurzame opwekking

- De 3 miljard subsidie die via de SDE+ regeling beschikbaar was, was in 2013 in de derde fase volledig aangevraagd. Er is veel subsidie aangevraagd binnen de categorieën 'Thermische conversie van biomassa', 'Wind op land', 'mest vergisting' en 'ketel vloeibare biomassa'.
- De provincies hebben overeenstemming bereikt over de wijze waarop de doelstelling voor wind op land wordt gerealiseerd. Hiervoor zijn afspraken gemaakt over de ruimte (in MW opgesteld vermogen) die per provincie wordt gerealiseerd.
- Door de sterk gedaalde kostprijs voor zon-pv is investeren in zon-pv voor kleinverbruikers rendabel geworden. Hierdoor en door de beschikbare subsidie voor particulieren is er in de afgelopen jaren veel zon-pv vermogen in Nederland geplaatst.
- Er zijn veel plannen voor het vergisten van gft. O.a. door de hogere verwerkingskosten, achterblijvende energieopbrengsten en lagere tarieven voor gft verwerking, zal waarschijnlijk een deel van deze plannen niet worden gerealiseerd.
- De toepassing van geothermie in Nederland ontwikkelt zich vooral sterk in gebieden waarbij sprake is van een al bestaande vraag (m.n. glastuinbouw).
- In het Energieakkoord wordt het belang van een efficiënte benutting van (rest-) warmte benadrukt.
- Er wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van biomassa als energiebron voor warmtenetten.

Storten

- De provincie Zuid-Holland heeft onlangs de rekenrente verlaagd voor Nazorgfondsen. Dit kan leiden tot aanzienlijke aanvullende heffingen voor beheerders/eigenaren van stortplaatsen. Zowel op provinciaal als op landelijk niveau worden initiatieven ondernomen om deze negatieve gevolgen te voorkomen.
- In 2014 wordt een Green Deal Duurzaam Stortbeheer afgesloten waarin afspraken over duurzaam storten worden gemaakt.
- Na een piek begin 2012, veroorzaakt door het 'uitgesteld' storten i.v.m. een wijziging in de belastingwetgeving, lijkt de hoeveelheid afval die wordt gestort zich nu te stabiliseren.

2 Grondstoffen

2.1 Europees beleid en regelgeving

2.1.1 Beleidsontwikkelingen

Het Europese afval- en grondstoffenbeleid is gericht op een duurzamer gebruik van grondstoffen. Volgens de Europese Commissie moet Europa in staat zijn om meer afvalstoffen binnen Europa te houden waardoor Europa minder afhankelijk wordt van primaire grondstoffen die vaak van buiten Europa afkomstig zijn.

Beleidsdocumenten, zoals 'Resource Efficiency Roadmap' en '7th Environmental Action Programme', hebben de economische en ecologische baten van een recycling economie aangetoond. De benodigheden om een recycling economie te realiseren zijn als volgt:

- Meer preventie van afval;
- Recycling en hergebruik maximaal benutten;
- Verbranden van niet-recyclebare materialen beperken;
- Sorteren van afval geleidelijk afbouwen.

De Commissie onderzoekt op welke manier deze doelstellingen kunnen worden behaald.

Beleid onder de loep

De huidige Europese afvalwetgeving stippelt streefcijfers uit voor hergebruik en recycling van afval en verminderen van sorteren. Het huishoudelijk afval moet bijvoorbeeld in 2020 voor 50 procent worden gerecycled of hergebruikt. Brussel wil weten of de streefcijfers voor recycling en hergebruik moeten worden geëvalueerd, en zo ja, hoe. De Europese Commissie heeft hiervoor in juni 2013 een consultatieronde gelanceerd. Resultaten van de raadpleging worden mogelijk gebruikt bij het ontwikkelen van nieuwe afvalwetgeving. De Commissie streeft ernaar om in 2014 met een voorstel te komen. Op basis van o.a. een advies van het Comité van de Regio's, de EU-assembly van regionale en lokale afgevaardigden uit alle 28 lidstaten, is het waarschijnlijk dat er een aanscherping van streefcijfers wordt voorgesteld .

2.1.2 Wet- en regelgeving

AEEA

In augustus 2012 is de herziene richtlijn afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) in werking. In de herziene richtlijn zijn nieuwe inzamelingspercentages en minimale streefcijfers voor nuttige toepassing en product/materiaal hergebruik voor producenten van elektronische apparaten vastgesteld. Vanaf 2016 moet 45 % van de verkochte elektronische apparatuur worden ingezameld. In een tweede fase (vanaf 2019) moet dat 65 % van de verkochte apparatuur zijn, of 85 % van het voortgebrachte elektronische afval.

Decentrale overheden zijn op dit moment al verplicht ervoor te zorgen dat hergebruik en recycling van elektronisch afval wordt gestimuleerd. De rechten en plichten van gemeenten en publieke afvalbedrijven ten aanzien van de inzameling van de apparatuur en de financiering daarvan blijven na de implementatie van deze herziene richtlijn waarschijnlijk grotendeels hetzelfde. De richtlijn kan er mogelijk wel toe leiden dat de afgifte van ingezamelde apparatuur door gemeenten afzonderlijk geregistreerd moet worden.

Implementatie in Nederland

De eerdere richtlijn is in Nederland geïmplementeerd in het Besluit en de Regeling beheer elektrische en elektronische apparatuur. Uiterlijk op 14 februari 2014 moeten de lidstaten hun wetgeving inzake AEEA aanpassen aan de herziene richtlijn. Het ministerie van IenM is van plan om bij deze aanpassing de Europese richtlijn zoveel mogelijk over te nemen.

Herziening BREF afvalverwerking

In het najaar van 2013 start de herziening van het Referentiedocument voor Beste Beschikbare Technieken (BREF) voor Afvalverwerking. Dit gebeurt in opdracht van de Europese Commissie. Ter voorbereiding inventariseert Rijkswaterstaat namens het ministerie van Infrastructuur en Milieu de standpunten en prioriteiten van Nederlandse belanghebbenden. De consultatie is een eerste stap om de Nederlandse inbreng tijdens het zogeheten 'Sevilla-proces' vorm te geven. Mede op basis hiervan zal in een volgend stadium samen met andere EU lidstaten de scope van de herziening worden bepaald.

Einde afval Criteria

Europese Einde Afval Criteria zijn nog volop in ontwikkeling; voor een aantal stromen zijn einde afval criteria vastgesteld (schroot, glas) terwijl voor diverse andere stromen deze nog worden opgesteld (papier, compost, plastic). Aan de hand van de Einde Afval Criteria kunnen 'afvalstromen' via recycling producten en/of grondstoffen worden. Doordat voor grondstoffen vaak minder (complexe) wetgeving van toepassing is, zou op deze wijze de inzet van uit afval teruggewonnen secundaire grondstoffen vereenvoudigd moeten worden.

Op dit moment lijkt de Europese Commissie het einde afvaltraject op een laag pitje te willen zetten. Het proces is bewerkelijk, mede door tegenstrijdige belangen van betrokkenen.

Aanbestedingsrichtlijn

In principe moeten alle overheidsopdrachten van een bepaalde grootte openbaar aanbesteed worden. Er bestaan uitzonderingen op die regel, zoals voor inbesteden en openbare samenwerkingen. Geruime tijd was het onduidelijk of bij het aanpassen van de Europese regelgeving m.b.t. aanbesteden (the agreement on public procurement and concessions) de mogelijkheid voor inbesteden in stand zou worden gelaten. In het voorstel zoals dat op 5 september j.l. door het comité voor de Europese markt en consumentenbescherming is goedgekeurd, zijn op dit punt echter geen fundamentele wijzigingen aangebracht.

Belastingwetgeving

De Europese Commissie (EC) is van mening dat Nederland overheidsbedrijven die economische activiteiten ontplooiën op dezelfde wijze aan de vennootschapsbelasting moet onderwerpen als private bedrijven. Op 2 mei 2013 heeft de Europese Commissie (Commissie) Nederland uitgenodigd maatregelen te nemen. Het kabinet heeft aan de Commissie meegedeeld invulling te geven aan dit verzoek door wetgeving op te stellen die op 1 januari 2016 in werking zal treden.

Het Kabinet heeft een voorkeur uitgesproken voor de invoering van de zogenaamde indirecte ondernemingsvariant. Dit betekent concreet dat overheidsdeelnemingen in een NV of BV wel Vpb-plichtig worden en publiekrechtelijke lichamen als eigen diensten en Gemeenschappelijke Regelingen niet. Wel zal aan de hand van het onderzoek naar concurrentieverstorende activiteiten bepaald worden welke taken verplicht in een privaatrechtelijke rechtsvorm moeten worden ondergebracht.

Om dit te bepalen is het Kabinet in overleg getreden met de andere ministeries, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen. In een brief van 6 maart 2013 van de Staatssecretaris van Financiën wordt gemeld dat er geen concrete voorbeelden beschikbaar zijn waar concurrentievervalsing plaatsvindt. Wel wordt in deze brief een groot aantal voorbeelden genoemd van mogelijk concurrentievervalsende activiteiten van b.v. gemeenten¹ en provincies/waterschappen².

2.2 Nationaal Beleid

Brief Staatssecretaris Mansfeld

Op 15 april 2013 heeft staatssecretaris Mansfeld een brief met het onderwerp 'Afvalbeheer' aan de tweede Kamer gestuurd. In deze brief geeft ze aan dat afvalbeheer één van haar prioriteiten is en dat dit onderwerp nader wordt uitgewerkt in een medio 2013 te verschijnen programma 'Afval als grondstof'.

In de Afvalbrief van toenmalig staatssecretaris Atsma werd als ambitie uitgesproken om 65 % van het huishoudelijk afval te gaan recyclen. Geleidelijk lijkt deze ambitie te zijn/worden vervangen door (het veel minder ambitieuze) 65% gescheiden inzameling. Het monitoren van beide ambities blijft echter lastig.

In bovengenoemde brief geeft de staatssecretaris eveneens haar reactie op het advies van de werkgroep van gemeenten en afvalbedrijfsleven 'Hoe kunnen we 2/3 van het huishoudelijk afval recyclen' (mei 2012). Ze benoemt hierbij de in haar ogen belangrijkste aspecten en geeft aan wat zij op deze punten gaat doen:

- Het vaststellen van een restafvaldoelstelling vindt de Staatssecretaris een goed idee. Ze is geen voorstander van het koppelen van deze doelstellingen aan een bonus/malus systeem. Zij waarschuwt wel voor mogelijke negatieve neveneffecten zoals mogelijke extra vervuiling van recyclebare stromen.
- Zij constateert dat op dit moment al 15% van de gemeenten 65% of meer gescheiden inzameling realiseren zodat er volgens haar geen reden is om ingrijpende maatregelen te treffen of voor te bereiden. Het samenvoegen van de twee bestaande benchmarks en het via deze benchmarks leren van elkaar kan een bijdrage leveren aan het verbeteren van de resultaten op het gebied van gescheiden inzameling.
- Ten aanzien van producentenverantwoordelijkheid is er volgens de staatssecretaris op dit moment geen reden om dit voor nieuwe afvalstromen in te voeren.
- De Staatssecretaris erkent het belang van hoogwaardige recycling maar ze zal hiervoor om een aantal redenen (onderscheid hoogwaardig/laagwaardig, mogelijk nadelige gevolgen voor Nederlands bedrijfsleven) geen actie op ondernemen.

---

¹ exploitatie vastgoed, ontwikkeling en exploitatie van openbare ruimten, afval en energie, vervoer, sociale ondersteuning, peuterspeelzalen, scholen, bibliotheken, theaters, musea, zorg, exploitatie sportgelegenheden en zwembaden en dienstverlening als nevenactiviteit

² regionale ontwikkelingsmaatschappijen, deelname participatiefondsen, luchthavens, recreatie, tolwegen, afvalzorg, havenschappen, netwerkbeheer, advisering inzake cultureel erfgoed, waterleidingbedrijven en slibverwerking

- Goede communicatie acht de Staatsecretaris van groot belang om de burgers tot scheiding aan te zetten. Er wordt bezien op welke wijze de Rijksoverheid een bijdrage aan deze communicatie kan leveren waarbij afstemming met andere communicatiecampagnes essentieel is.

Verbrandingsbelasting

In het kader van de discussie m.b.t. de begroting 2014 is vanuit de oppositie een voorstel gedaan om een verbrandingsbelasting van € 50 per ton te introduceren. Deze maatregel zou recycling moeten stimuleren en zou resulteren in aanzienlijke inkomsten voor de Rijksoverheid. Het introduceren van een degelijke maatregel leidt volgens de Vereniging Afvalbedrijven echter tot een groot aantal negatieve effecten waaronder:

- Import van buitenlands brandbaar afval (zie 2.4) komt volledig tot stilstand;
- Een deel van het Nederlands brandbare afval wordt geëxporteerd;
- Aanzienlijke leegstand Nederlandse AEC's met als gevolg kapitaalsverlies, verlies aan arbeidsplaatsen en daling productie duurzame energie (elektriciteit en warmte);
- Lastenverzwaring burgers.

Vanwege deze negatieve effecten is HVC tegenstander van het invoeren van een verbrandingsbelasting. Met de in het LAP2 geformuleerde minimumstandaarden en het handhaven daarvan kan de gewenste sturing richting recycling worden gerealiseerd. Met de op 11 oktober gepubliceerde begrotingsafspraken waaruit het opnieuw invoeren van een stortbelasting en geen verbrandingsbelasting worden de hierboven genoemde negatieve effecten voorkomen.

Afval i.r.t. grondstoffenbeleid

Op 28 maart 2013 is namens 4 ministeries de brief 'Groene Groei; voor een sterke, duurzame economie' aan de Tweede Kamer aangeboden. Groene groei is het versterken van het concurrentievermogen van Nederland waarbij gelijktijdig de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen wordt teruggedrongen. Het programma 'Van Afval naar Grondstof' waarmee de transitie naar een circulaire economie moet worden versneld, is één van de prioriteiten van het ministerie van IenM voor 2014.

In een mogelijk op te stellen Grondstoffenakkoord wordt het grondstoffenbeleid op de langere termijn en de rol van de verschillende partijen daarbij vastgelegd. Uitgangspunt hierbij is de overgang naar een circulaire economie waarin de inzet van herbruikbare afvalstromen een belangrijke rol speelt.

Ook binnen het Europese beleid vormt afval als nieuwe grondstof een belangrijk bestanddeel van de beleidsontwikkeling met betrekking tot grondstoffen zoals o.a. is vastgelegd in de 'Roadmap to a Resource-Efficient Europe' (2012). Concrete maatregelen om invulling aan deze ambitie te geven zijn nog niet geformuleerd.

Kringloopbedrijven

Kringloopbedrijven spelen een belangrijke rol om meer (met name product-)hergebruik te realiseren. HVC heeft met een aantal kringlooporganisaties samenwerkingsovereenkomsten gesloten om hier invulling aan te geven. Deze samenwerking bestaat o.a. uit het volgende:

- Op afvalbrengrstations die door HVC worden beheerd zijn containers geplaatst waar herbruikbare goederen worden verzameld. Deze goederen worden vervolgens door kringloopbedrijven ingezameld en verkocht. Kringloopresiduen worden weer door HVC ingenomen.
- In de communicatie van HVC naar de burgers (via website, kalender, nieuwsbrieven, etc.) worden de activiteiten van het kringloopbedrijf en wijze waarop herbruikbare goederen kunnen worden aangeleverd onder de aandacht gebracht.
- Noppes heeft in het CAW-gebied de opdracht verkregen voor het inzamelen van textiel. Noppes selecteert uit deze ingezamelde stroom de draagbare/verkoopbare kleding/textiel t.b.v. verkoop in de kringloopwinkels. Het niet via de kringloopwinkels afzetbare deel wordt via HVC afgezet t.b.v. materiaalhergebruik.
- De Basisz (leerwerk- en trainingscentrum voor jongeren), HVC (afval- en energienutsbedrijf) en gemeente Zeewolde hebben samenwerkingsovereenkomst getekend waarbij de Basisz jongeren een werkplek in de kringloopwinkel biedt, op het afvalbrengrstation in Zeewolde ondersteunen door deze jongeren inwoners door te helpen om het afval goed te scheiden en tevens gaat De Basisz een paar keer per jaar huis-aan-huis acties houden voor textielinzameling.

Naast hun rol bij het realiseren van producthergebruik spelen kringloopbedrijven in toenemende mate een rol bij het geven van invulling aan SROI (zie volgende paragraaf).

SROI

Social Return on Investment (SROI) is het stellen van sociale contractvoorwaarden bij inkoop en aanbestedingen met als doel werkzoekenden met afstand tot de arbeidsmarkt aan een werkplek te helpen. Steeds meer overheden gaan over tot het formuleren van inkoopbeleid waar het stellen van eisen op het gebied van SROI onderdeel van uitmaakt. Voor het stellen van eisen m.b.t. SROI wordt vaak een ondergrens voor de betreffende opdracht gehanteerd van € 200.000,- (gelijk aan het drempelbedrag voor Europese aanbesteding). Vaak wordt hierbij als uitgangspunt gehanteerd dat een percentage van 5% van de aanneemsom aan SROI moet worden besteedt. De wijze waarop hier echter concreet invulling aan wordt gegeven varieert sterk.

Naast verplichtingen voor de implementatie van SROI kan tevens gebruikt worden gemaakt van 'stimulering', bv. bij opdrachten onder bovengenoemde ondergrens. Daarbij kan bij opdrachten onder bovengenoemd grensbedrag maatschappelijk verantwoord ondernemen als gunningscriterium worden opgenomen waarbij de prestatieladder sociaal ondernemen (www.PSO-nederland.nl) als hulpmiddel kan worden gebruikt.

HVC neemt, voor zover mogelijk, SROI mee in de nieuwe Europese aanbestedingen. Bij aanbestedingen voor energie wordt HVC in toenemende mate geconfronteerd met eisen op het gebied van SROI. HVC geeft hieraan invulling via o.a. (werkervarings-)stages binnen de eigen organisatie en invulling door derden door bv. samenwerking met WNK-bedrijven (postbezorging), kringloopbedrijven (bv. Noppes) en Buurtservice team Dordrecht.

Verpakkingendossier.

Staatssecretaris Atsma en het verpakkende bedrijfsleven hebben in juni 2012 het concept-verpakkingenakkoord getekend. Omdat gemeenten grote moeite hadden met het besluit van de Tweede Kamer dat statiegeld kan worden afgeschaft heeft de VNG dat concept op dat moment nog

niet getekend. De VNG heeft door een onafhankelijke commissie van deskundigen onderzoek laten doen naar de verdere verduurzaming van verpakkingen. De adviezen van de commissie zijn gebruikt bij het concreter maken van de voorwaarden die de Tweede Kamer stelt aan de afschaffing van het statiegeld. In december 2012 hebben de gemeenten uiteindelijk ingestemd met de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 en het bijbehorende addendum.

Gemeenten krijgen een inzamelvergoeding voor het inzamelen van kunststof. De wijze waarop de hoogte van de vergoeding wordt bepaald is vastgelegd in de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 (artikelen 6 en 7). De hoogte van de vergoeding voor 2013 is gebaseerd op een in opdracht van het Ministerie IenM, VNG en Afvalfonds Verpakkingen door PwC uitgevoerde Benchmark inzameling kunststof verpakkingsafval gemeenten 2012. Uit deze benchmark bleek dat de inzamelkosten voor gemeenten t.o.v. de start van de gescheiden inzameling waren gedaald. Daarom is de vergoeding voor 2013 verlaagd t.o.v. de vergoeding in de voorafgaande jaren terwijl in 2014 deze vergoeding verder wordt verlaagd; van € 445 per ton in 2013 naar € 430 per ton in 2014. De vergoeding voor de daarop volgende jaren is nu nog niet bekend. Deze wordt gebaseerd op nog uit te voeren kostenstudies waarin ook internationale aspecten worden meegenomen.

In artikel 8 van de raamovereenkomst is vastgelegd dat gemeenten vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk zijn voor het sorteren van het kunststofverpakkingsafval. Gemeenten kunnen er vanaf deze datum ook voor kiezen om het herbruikbare materiaal zelf te vermarkten. In 2013 en 2014 blijft het verpakkende bedrijfsleven (Nedvang) het ingezamelde materiaal sorteren en vermarkten.

2.3 Ontwikkelingen Inzameling

2.3.1 Ontwikkeling inzamelconcepten

Ondanks de gescheiden inzameling van diverse deelstromen bestaat een aanzienlijk deel van het Nederlandse restafval nog steeds uit herbruikbare materialen (fig. 1). Er worden veel inzamelmethodieken ontwikkeld/uitgeprobeerd om een groter deel van deze herbruikbare grondstoffen alsnog uit het restafval te krijgen.

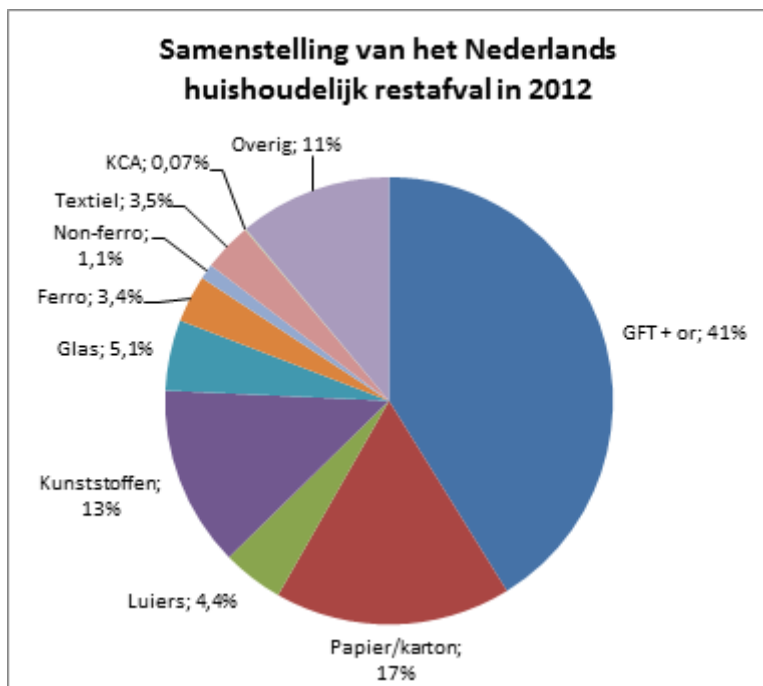

Fig. 1. Samenstelling van het Nederlands huishoudelijk restafval in 2012³.

Gecombineerd inzamelen

Bij gecombineerd inzamelen worden meerdere herbruikbare componenten met behulp van één inzamelmiddel ingezameld. Door middel van nascheiding vindt een scheiding van de componenten plaats waarna de deelstromen ten behoeve van hergebruik worden afgezet.

Droog en herbruikbaar

HVC heeft in twee gemeenten nl. Noordoostpolder en Sliedrecht de pilot 'Droog en herbruikbaar' uitgevoerd. Hierbij werd een derde container aan de burgers aangeboden waarmee een droge en herbruikbare fractie werd ingezameld. De inzamelresultaten van deze proeven waren erg positief; een aanzienlijke toename van herbruikbare stromen (40-50%) en een daling van de hoeveelheid restafval met ca. 20-25%. De kwaliteit van de tijdens deze proeven via handmatige scheiding verkregen deelfracties was erg goed en prima afzetbaar. Het draagvlak bij de burgers voor deze wijze van inzamelen bleek erg groot te zijn en bleek o.a. uit het feit dat ca. 90% van de bewoners wilde doorgaan met de proef. Vanwege onzekerheden over het mechanisch sorteren van deze gemengde fractie (techniek, kwaliteit deelstromen) heeft er geen grootschalige uitrol van dit concept plaatsgevonden.

Ook elders in Nederland worden proeven uitgevoerd met het inzamelen van gemengde fracties van herbruikbare componenten waaronder:

- De Rd4 Best-tas (voor boeken, elektra, speelgoed en textiel) in de gemeenten Landgraaf en Simpelveld. Na een succesvolle proef in 2012 wordt de tas in 2013 stapsgewijs in andere Rd4-gemeenten geïntroduceerd. De ingezamelde kleine elektrische apparaten gaan via Wecycle naar gespecialiseerde recyclingbedrijven. De boeken, het speelgoed en het textiel krijgen via de Rd4-kringloopwinkels kans op een tweede leven.

³ Bron: Samenstelling van huishoudelijk restafval, sorteeraanlyses 2012, Rijkswaterstaat (mei 2012)

- De 'Basis Bak' voor droge componenten in de gemeente Krimpen aan den IJssel. De proef met de Basis Bak – waarin papier en karton, kunststof (in aparte Plastic Heroes-zak), keramiek, hout, kleine elektrische apparaten en textiel mag – loopt op dit moment nog.
- De 'Milieuzak'. Dit inzamelmiddel wordt in een aantal gemeentes in Groningen toegepast. Hierin worden o.a. de de volgende deelstromen ingezameld: drankkartons, kunststofflessen en –flacons, kunststof folies en zakken, piepschuim en geheel van kunststof vervaardigde artikelen (bijv. speelgoed en huishoudelijke artikelen)

Omgekeerd inzamelen

Omgekeerd inzamelen is een inzamelconcept waarbij de herbruikbare stromen aan huis worden opgehaald terwijl het restafval naar (ondergrondse) containers moet worden weggebracht. De loopafstand voor deze ondergrondse containers zal in de meeste gevallen 100 tot 150 meter bedragen. Gemeentes waarin deze wijze van inzamelen (gedeeltelijk) is ingevoerd of op korte termijn wordt ingevoerd zijn o.a. Zwolle, Staphorst, Steenwijkerland, Ols-Wijhe, Dalfsen, Utrecht, Druten en Almere en Arnhem.

Ryck

Met het inzamelconcept 'Afval Loont' in de gemeente Pijnacker-Nootdorp werden burgers met geld beloond voor het gescheiden aanbieden van huishoudelijk afvalstromen. Belangrijk doel van Ryck was om de hoeveelheid restafval in de gemeente omlaag te brengen.

Volgens het evaluatierapport namen aan het einde van de pilot 1/3 van de aansluitingen deel aan de proef. 'Groei door een stijging van de ingezamelde hoeveelheden per deelnemer is niet te verwachten'. Bij een evenredige groei met het aantal deelnemende huishoudens zal het resultaat van de pilot bij 100% deelname dus nog kunnen verdrievoudigen. Dat betekent dat er in plaats van 16,3 kg/inw aan extra gescheiden ingezamelde afvalstromen de hoeveelheid op 49 kg/inw komt. Bij een gelijk blijvende totale hoeveelheid huishoudelijk afval zal dat vervolgens resulteren in een uiteindelijk scheidingspercentage van 57%.

De kosten van het Ryck-concept moeten worden gedekt door (I) de meeropbrengsten van de extra ingezamelde gescheiden stromen en (II) de minderkosten voor de verwerking van restafval. In het evaluatierapport worden voor de voortzetting van het Ryck-concept in Pijnacker-Nootdorp de opbrengsten (incl. minderkosten restafval) begroot op € 600.000 per jaar. De exploitatiekosten worden begroot op € 888.000 per jaar. Dit resulteert dus in een negatief saldo van € 288.000 per jaar. Omgerekend is dat een bedrag van € 16,- per aansluiting per jaar. Deze extra kosten zullen via een verhoging van de afvalstoffenheffing moeten worden betaald.

Na het aanvankelijke voornemen om in 2013 nog door te gaan met de proef in Pijnacker-Nootdorp heeft het College in december 2012 besloten te stoppen met de proef. Met name vanwege onduidelijkheid over hoe het nu precies zat met de kosten en de belegging van de risico's van het project zag het College onvoldoende basis om het project in 2013 te vervolgen.

Conclusie Ryck Pijnacker-Nootdorp

De uitvoering van het Ryck-concept in Pijnacker-Nootdorp leidde tot een systeem waarvan de kosten substantieel hoger waren dan de opbrengsten. Een verhoging van de afvalstoffenheffing met ca. € 16,- per huishouden zou noodzakelijk zijn om kosten en opbrengsten met elkaar in evenwicht te

brengen. Extrapolatie van de resultaten van de pilot lieten zien dat de scheidingsdoelstelling van 65% met dit concept nog niet wordt gerealiseerd.

Ryck - Rotterdam

Hoewel nascheiding volgens de gemeente Rotterdam de toekomst heeft, worden er ook proeven met bronscheidingsmethoden gestart. Ryck krijgt in Rotterdam een nieuwe kans voor een proef met het inzamelsysteem 'Afval Loont'. De proef in de deelgemeente Hoogvliet moet uitwijzen wat dit systeem voor het Rotterdamse afvalbeleid zou kunnen betekenen. In oktober 2013 gaan de eerste filialen in het pilotgebied open voor een proef van maximaal twee jaar. Uitgangspunt is dat de betreffende proef niet tot een verhoging van de afvalstoffenheffing mag leiden. Afhankelijk van het resultaat van deze proef kan het concept mogelijk ook in andere Rotterdamse deelgemeenten ingevoerd worden.

Afvalbrengstations

Per 1 januari 2013 zijn via het Activiteitenbesluit nieuwe eisen voor gemeentewerven en afvalbrengstations van kracht geworden. Daarin wordt ondermeer voorgeschreven dat op elk afvalbrengstation 18 gedefinieerde afvalstromen gescheiden moeten worden. Voor vijf stromen is dat altijd verplicht en voor de overige (13) stromen kan, wanneer er goede redenen zijn, bij het bevoegd gezag zogenaamd 'maatwerk' worden aangevraagd. Eén van de voorwaarden van dit maatwerk is dat de samengestelde bak achteraf bij een sorteerbijbedrijf alsnog in dezelfde herkenbare stromen wordt gescheiden waarbij eenzelfde niveau van scheiding moet worden bereikt als wat anders met bronscheiding zou zijn bereikt.

Volgens het Besluit mag, indien op het afvalbrengstation alle 18 stromen worden gescheiden (en aan een paar aanvullende voorwaarden wordt voldaan) de mengbak rechtstreeks naar een AEC worden afgevoerd. Deze stroom hoeft dan dus niet meer in een ASI te worden nagesorteerd.

Op de meeste afvalbrengstations van HVC wordt al een hoge mate van scheiding gerealiseerd waardoor het effect van het Besluit voor HVC gering is. Daarnaast blijft HVC de 'mengbakken' afvoeren naar de sorteerinstallatie t.b.v. nasortering.

2.3.2 Ontwikkelingen inzameling deelstromen

Gft

Na een jarenlange terugloop van de ingezamelde en verwerkte hoeveelheid gft, lijkt er sinds 2010 een kentering te zijn opgetreden; in de periode 2010 -2012 is er sprake van een toename van deze hoeveelheid (fig. 2)⁴. Deze stijging wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de ontwikkeling van afvalstoffenbeleid bij veel gemeentes gericht op een toename van de gescheiden inzameling van herbruikbare deelstromen waaronder gft. Met gemiddeld ruim 35% gft in het huishoudelijk restafval (fig. 1) en extra aandacht bij veel gemeentes voor optimalisatie van de gescheiden inzameling van gft lijkt een verdere toename de komende jaren waarschijnlijk.

---

⁴ Groene groei met gft als grondstof – Vereniging Afvalbedrijven (juni 2013)

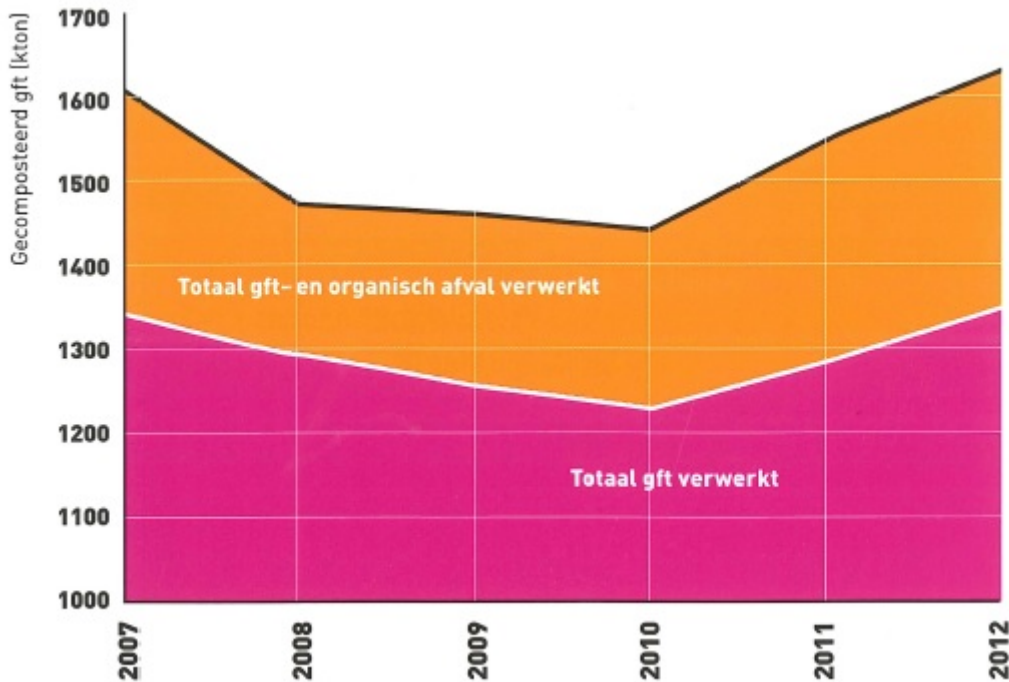

Fig. 2. Ontwikkeling verwerkte hoeveelheid organisch afval, waaronder gft, in Nederland⁵.

AEEA

Op basis van het Wecycle - convenant, tussen VNG, NVRD en Wecycle, zijn nagenoeg alle Nederlandse gemeenten een overeenkomst met Wecycle aangegaan over de inzameling van afgedankte elektronische apparatuur. Ook het Wecycle-gemeenten projectenfonds is op basis van dit convenant in het leven groepen. Uit dit fonds zijn inzamel pilots en communicatieprojecten van gemeenten over de inzameling van afgedankte elektrische apparaten gefinancierd.

Met de implementatie van de nieuwe Europese richtlijn voor afgedankte elektrische apparatuur, uiterlijk in februari 2014, loopt dit convenant af. De convenantpartijen VNG, NVRD en Wecycle hebben KplusV organisatieadvies opdracht gegeven om het convenant en de overeenkomsten te evalueren en om bouwstenen aan te dragen voor nieuwe afspraken. Ook de inzamel pilots en communicatieprojecten worden bij de evaluatie betrokken. In het kader van deze evaluatie worden gesprekken georganiseerd met twintig gemeenten en afvalbedrijven.

Na afronding van de evaluatie zullen de convenantpartijen met elkaar in overleg gaan om te bezien welke afspraken er voor de toekomst gemaakt kunnen worden.

De afloop van het convenant wordt door diverse partijen gebruikt om te kijken naar alternatieven waaronder het zelf sorteren/demonteren en afzetten van de deelstromen. Ook HVC oriënteert zich samen met andere partijen op deze markt.

WEEE NL is een bij de nationale overheid geregistreerd collectief terugname systeem. In Nederland WEEE-plichtige bedrijven kunnen lid worden van WEEE NL en op deze manier voldoen aan de verplichtingen die in de Nederlandse wetgeving stelt. WEEE NL is een privaat initiatief als 'alternatief' voor Wecycle.

⁵ Bron: Groen groei met gft als grondstof – Vereniging Afvalbedrijven (juni 2013)

Textiel

Het (gescheiden) inzamelen van textiel uit huishoudens behoort als één van de huishoudelijke afvalstromen op grond van de Wet milieubeheer tot de taken van gemeenten. Veel gemeenten hebben nauwelijks specifiek beleid om afgedankt textiel in te zamelen. De hoeveelheid gescheiden ingezameld textiel bevindt zich al jaren op een vergelijkbaar niveau (74 kton in 2006 en 70 kton in 2011). Het grootste deel van de naar schatting ca. 210 kton afgedankt textiel uit huishoudens wordt via het restafval afgevoerd

De gemeenten mogen bepalen wie de inzamelingstaak gaat uitvoeren. Door de stijgende textielprijzen (grote vraag uit m.n. Afrika en Oost-Europa en beperkt aanbod o.a. door de crisis) vraagt een steeds groter aantal gemeenten een vergoeding van textielinzamelaars. In het geval van charitatieve inzamelaars komen de inkomsten voor goede doelen, door de kiloprijs die gemeenten vragen, hierdoor meer en meer onder druk te staan.

N.a.v. de ophef over gemeenten die steeds meer geld aan inzamelaars vragen zijn in januari 2013 kamervragen gesteld. In het antwoord op deze vragen heeft staatssecretaris Mansfeld o.a. gewezen op de wettelijke plicht van de gemeenten om de gescheiden inzameling van textiel te organiseren. In de wijze waarop een gemeente deze verplichting invulling geeft is sprake van autonomie van de gemeente. Daarnaast geeft de staatssecretaris aan dat zij van mening is dat een gemeente geen hogere vergoeding voor het inzamelen door derden zou mogen vragen dan de kosten die de gemeente moet maken .

Green Deal

Op 11 oktober 2012 is door een groot aantal organisaties uit de textielketen een Green Deal gesloten met het Rijk over de inzameling en recycling van textiel. Het doel van de Green Deal is om per 2016 de hoeveelheid textiel in het huishoudelijk restafval te halveren. Om deze doelstelling te bereiken wordt samen met de inzamel- en verwerkingsbedrijven een heldere en eenduidige scheidingsregel voor textiel vastgesteld, die alle afgedankte textiel omvat en die door alle partijen gehanteerd zal gaan worden. Naast de scheidingsregel voor textiel zullen de betrokken organisaties een communicatie aanpak uitwerken om de gescheiden inzameling van textiel hernieuwd onder de aandacht te brengen. Omdat intensivering van de inzameling van textiel waarschijnlijk leidt tot een grotere hoeveelheid laagwaardig textiel, wordt in het kader van deze Green Deal gekeken naar de oplossing van een mogelijk ketendeficit.

Verpakkingen

Kunststoffen

Op basis van raamovereenkomst verpakkingen worden gemeentes vanaf 2015 zelf verantwoordelijk voor het sorteren van het gescheiden ingezamelde kunststof verpakkingsafval. De totale hoeveelheid te sorteren kunststofverpakkingen in Nederland wordt geschat op ca. 120.000 ton/jaar. Op dit moment wordt een deel van deze hoeveelheid in Nederland (Sita) gesorteerd terwijl het grootste deel door sorteerinstallaties in Duitsland wordt verwerkt. Diverse partijen onderzoeken de mogelijkheid voor het realiseren van sorteercapaciteit in Nederland.

Pilot drankenkartons

De pilot drankenkartons vloeit voort uit de Raamovereenkomst verpakkingen. De pilot drankenkartons loopt van 1 mei tot en met 1 november 2013 en 36 gemeenten (zie fig. 3) doen mee

aan de pilot onder leiding van het Kennisinstituut Duurzaam Verpakkingen. Tijdens deze pilot worden drankenkartons via bronscheiding ingezameld. De resultaten van de pilot leiden uiteindelijk tot besluitvorming over de vraag of, en zo ja hoe, de drankenkartons het beste kunnen worden ingezameld. Eind van het jaar levert de pilot feitelijke informatie op over:

- de in de praktijk te behalen hoeveelheid en kwaliteit van ingezamelde en te recyclen drankenkartons;
- de kosten die samenhangen met inzamelen en recyclen van drankenkartons;
- milieuprestaties van de inzameling en recycling;
- het effect op andere inzamelsystemen.

Inzameloctie	Inzamelsysteem	Hoogbouw meer dan 50%	Hoogbouw tussen 10% en 50%	Hoogbouw minder dan 10%
Apart	Breng, geen diftar	Gorinchem Rotterdam Tilburg	Zoetermeer Katwijk	Roermond Voorst Son en Breugel
	Breng, diftar	Hengelo	Oosterhout Apeldoorn Beesel	Bronckhorst Genneep Bernheze Overbetuwe
	Haal	Schiedam 1	Deventer 2 Oude IJsselstreek Stadskanaal	Zutphen Leeuwarden Oldambt
Met drager	Haal/breng met kunststof, geen diftar	Schiedam 2	Zeist	Binnenmaas Almere 2 De Ronde Venen
	Haal/breng met kunststof, diftar	Nijmegen	Vught Geldrop-Mierlo	Marum, Grootegast en Leek Deventer 1 Steenwijkerland
	Haal/breng met oud papier	Etten-Leur 1		Winsum Vianen Etten-Leur 2
Nascheiding	Nascheiding	Omrin Attero (Vagron)		

Fig. 3. Overzicht deelnemers pilot drankenkartons

2.4 Ontwikkeling afvalmarkt/belang import

2.4.1 Verwerking geïmporteerd afval

Met behulp van import van brandbaar afval wordt in toenemende mate vollast voor de Nederlandse AEC's gerealiseerd (fig. 4). Op een totale hoeveelheid verbrand afval in 2012 van ca. 7.500.000 ton bedroeg het aandeel import ca. 13 %⁶. Het grootste deel van deze hoeveelheid geïmporteerd afval is afkomstig uit het Verenigd Koninkrijk (fig. 5). Kleinere hoeveelheden worden geïmporteerd uit met name België, Duitsland, Ierland en Italië.

⁶ Brief betreffende 'Afvalbeheer' d.d. 15 april 2013 van staatssecretaris Mansveld.

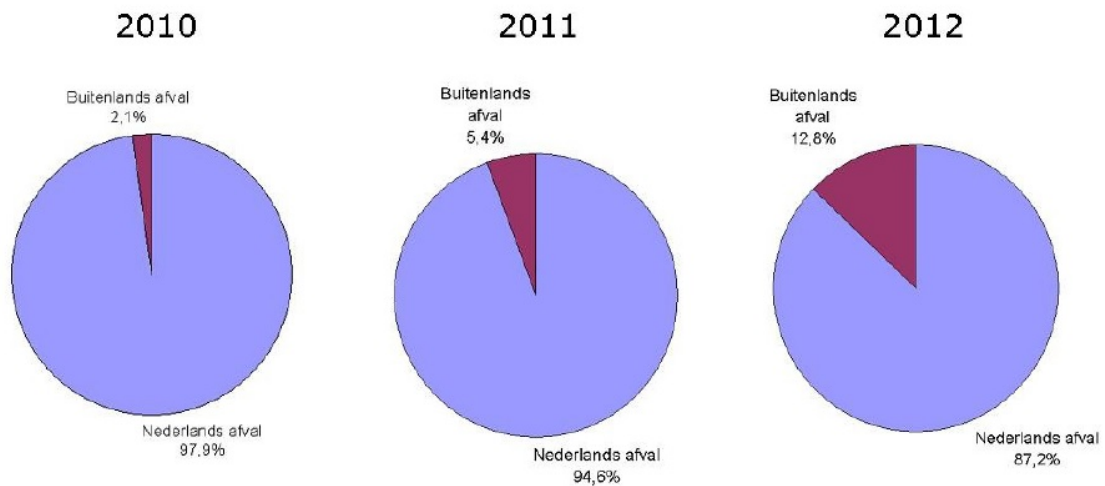

Fig. 4. Aandeel Nederlands vs. buitenlands afval van de totale hoeveelheid in Nederlandse AEC's verbrand afval

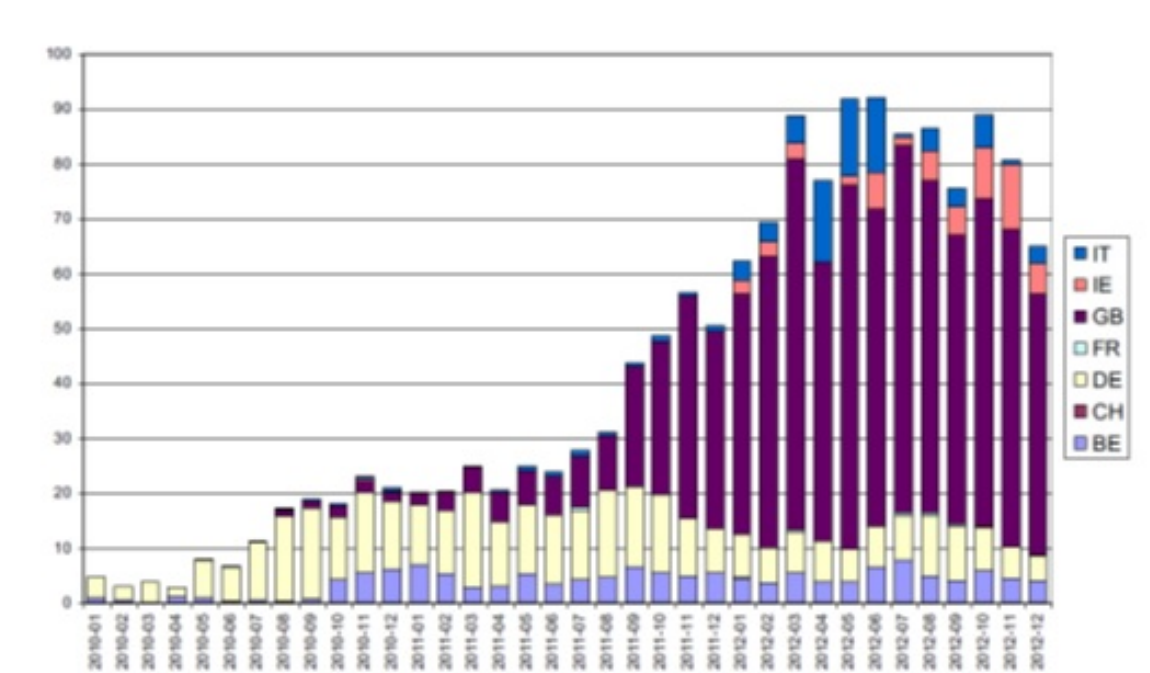

Fig. 5. Hoeveelheid in kton en herkomst van voor het verbranden in Nederlandse AEC's geïmporteerd afval.

De wetgeving in het Verenigd Koninkrijk verbiedt de export van onbehandeld afval. Te exporteren stromen worden voorberekt in sorteer-/scheidingsinstallaties. Het gaat hierbij met name om voorberekt huishoudelijk afval (fig. 6)

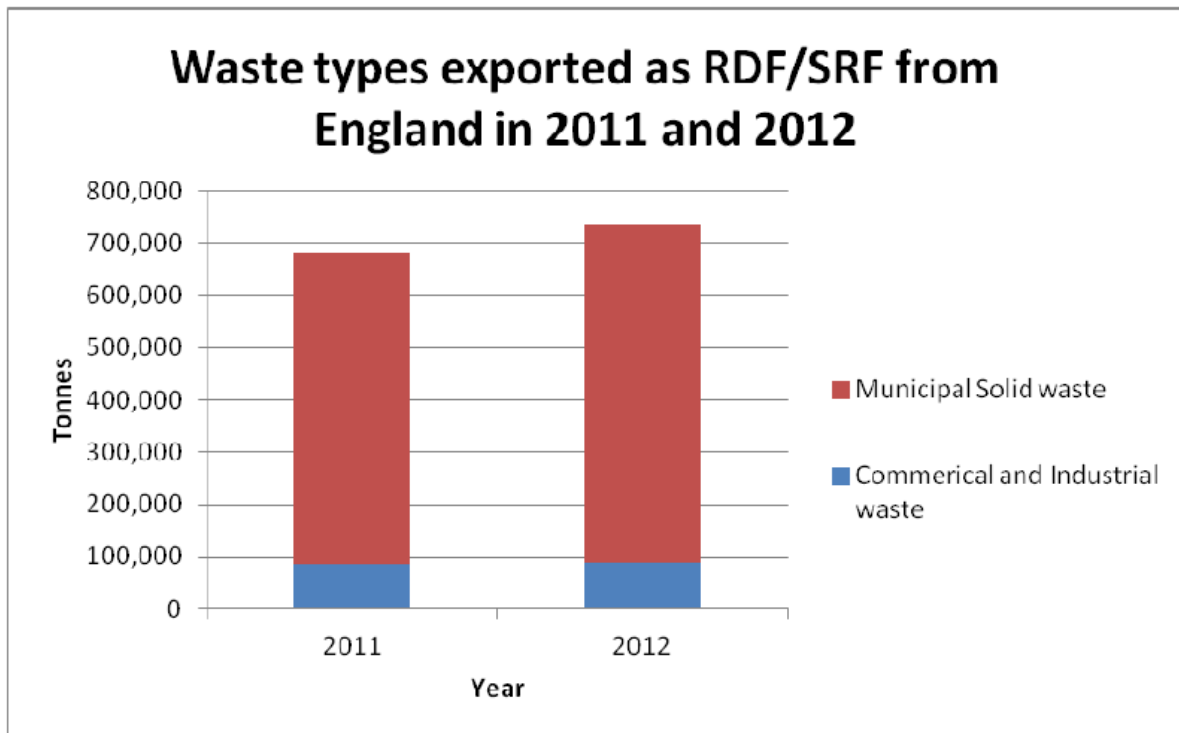

Fig. 6. Type afval geëxporteerd vanuit Engeland

2.4.2 Toekomstperspectief export vanuit VK

In een recent rapport⁷ opgesteld in opdracht van het CIWM (The Chartered Institution of Wastes Management) is de huidige situatie en het toekomstperspectief voor deze export van afval vanuit het Verenigd Koninkrijk naar andere EU-landen beschreven.

Door de gunstige ligging en de aanzienlijke beschikbare capaciteit is Nederland een aantrekkelijke exportmarkt voor afval uit het VK. Op basis van de op dit moment reeds verleende beschikkingen is er nog volop ruimte voor een verdere uitbreiding van de export vanuit het VK (fig. 7).

⁷ Research into SRF and RDF Exports to Other EU Countries – AMEC Environment & Infrastructure UK Limited (juli 2013)

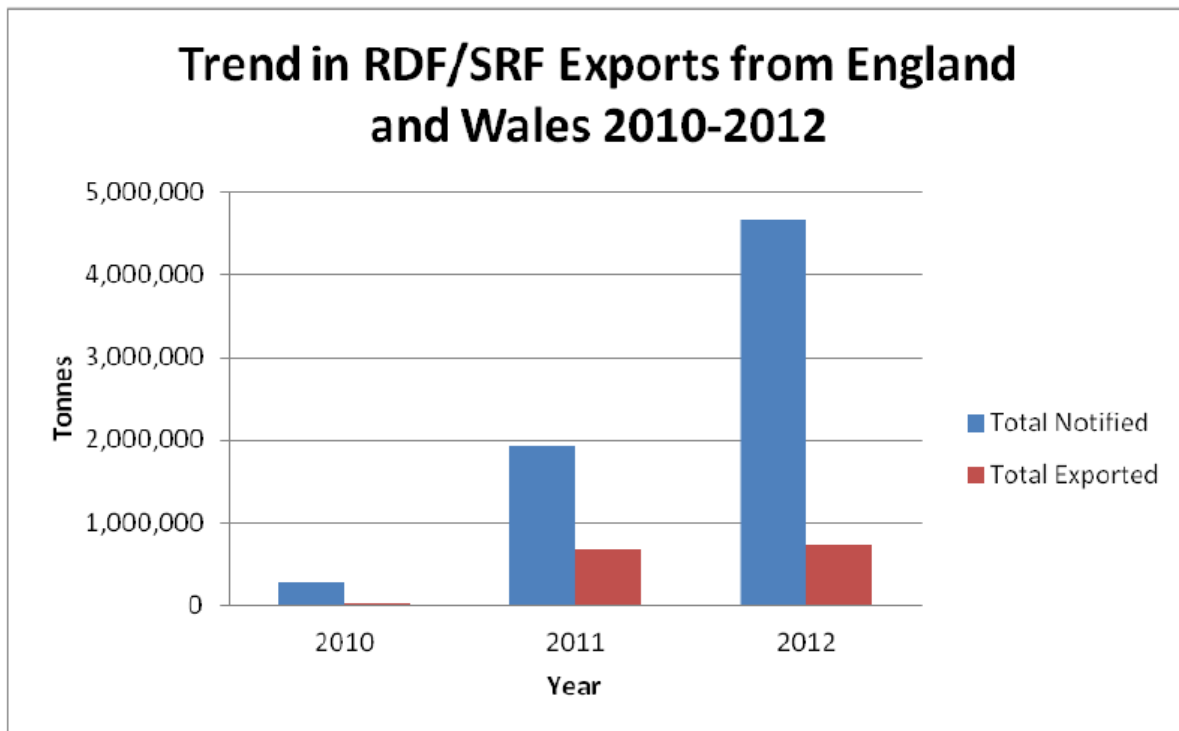

Fig. 7. Vergunde en daadwerkelijk geëxporteerde hoeveelheid afval vanuit Engeland en Wales.

In het VK wordt nog steeds een aanzienlijk deel van het afval gestort (ca. 50%). Om aan Europese doelstellingen te voldoen moet er nog een aanzienlijke ombuiging van deze verwerking plaatsvinden. Zelfs bij het realiseren van de hergebruiksdoelstellingen en de bouw van alle 'geplande' installaties, wordt de ondercapaciteit in de verwerking geschat op ca. 5 miljoen ton.

De realisatie van AEC's is óók in het VK door weerstand vanuit de omgeving lastig. Deze weerstand leidt er tevens toe dat AEC's die wel worden gerealiseerd, vaak zijn/worden gebouwd op locaties waar warmteafzet lastig is. Daardoor is het totale energetisch rendement van de installaties vaak lager dan de Nederlandse AEC's die altijd over warmteafzet beschikken. Naast minder inkomsten (en daardoor hogere verwerkingstarieven) leidt dat eveneens tot een lagere milieuscore bij een vergelijking met de mogelijkheid voor verwerking in b.v. Nederland.

De kosten voor het storten van afval in het VK bedroegen £73 tot £127⁸ (2012). Met een verdere stijging van de stortbelasting (sinds 1 april 2013 van £64 per ton naar £72 per ton) is het verwerken van afval in Nederlandse AEC's (inclusief behandeling, transport, etc.) een in financieel opzicht steeds aantrekkelijker alternatief.

2.4.3 Ontwikkeling verwerkingstarief

Onder druk van de bestaande overcapaciteit op de verwerkingsmarkt, is er al jaren sprake van een daling van de gemiddelde verwerkingstarieven. Op dit moment lijkt er sprake te zijn van een redelijke stabilisatie van de verwerkingstarieven (fig. 8). Een stabilisatie van het afvalaanbod in Nederland aangevuld met de ruimere import vanuit met name Engeland zijn waarschijnlijk verantwoordelijk voor deze stabilisatie.

⁸ <http://www.wrap.org.uk/sites/files/wrap/Gate%20Fees%20Report%202012.pdf>

Fig. 8. Ontwikkeling gemiddelde verwerkingstarieven bij AEC's in Nederland

2.5 Zuiveringslib

2.5.1 Productie en aanbod

De productie van zuiveringslib in Nederland daalt. Ook bij de aandeelhouders van HVC. De waterschappen gaan meer en meer zuiveringslib vergisten om daaruit eerst groen gas te produceren, voordat het restant wordt verbrand. Zuiveringslib van kleinere rwzi's wordt in natte vorm vervoerd naar grotere waar reeds een slibgisting aanwezig is. Door de afbraak blijft er minder slib over, terwijl daarboven ook meer water uit het slib kan worden gehaald op de rioolwaterzuivering. De aanvoer in tonnen over de weegbrug loopt dus harder terug, dan de thermische belasting van de installaties.

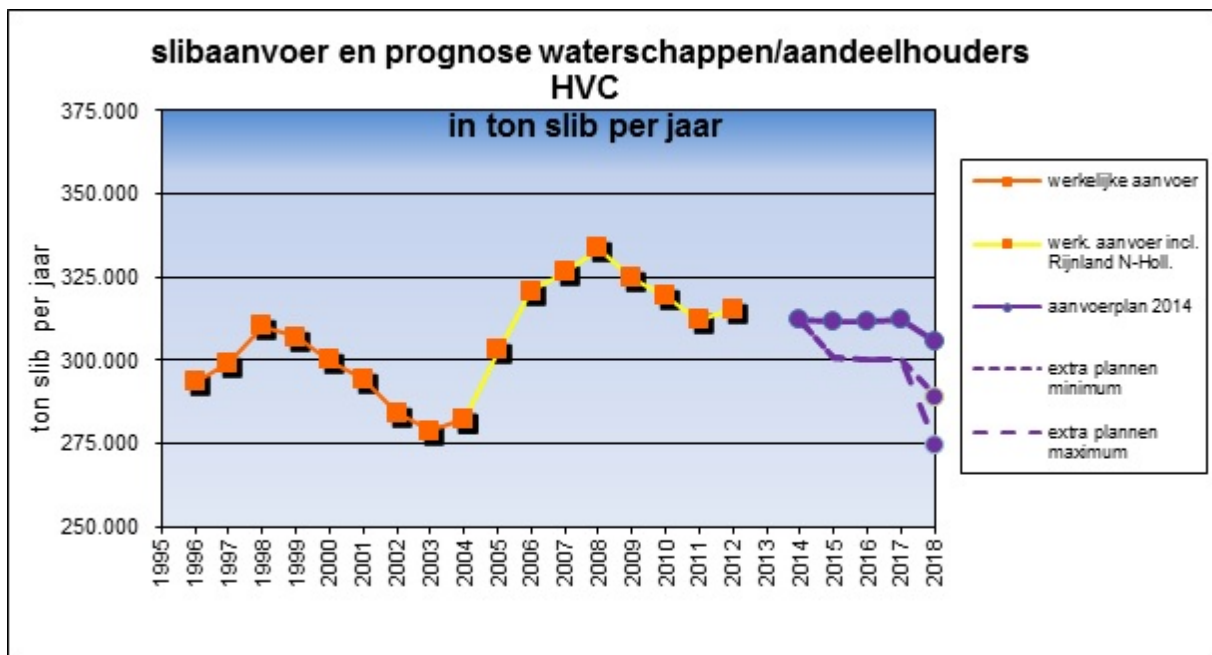

Fig. 9. Ontwikkeling slibaanbod HVC aandeelhouders

De plannen van de aandeelhouders zijn nog niet zeker. In fig. 9 wordt naast het aanbod uit het verleden de prognose van de waterschappen voor de komende jaren weergegeven (inclusief de ontwikkelingen op basis van hun extra plannen in het minimum en maximumscenario).

Door beter ontwateren op de rwzi's daalt de aanvoer (uitgedrukt in tonnen) al sinds 1998. Vanaf medio 2005 is daar even een stijging in gekomen, omdat het Hoogheemraadschap van Rijnland haar slib uit Noord-Holland ook bij DRSH heeft ondergebracht. Vanaf 2008 gaat de dalende lijn weer verder. Nu lijkt er even sprake van een stabilisatie, totdat de nieuwe plannen van de waterschappen uitgevoerd gaan worden.

2.5.2 Markt

De markt voor zuiveringsslib is heel beperkt. Slechts met grote tussenpozen worden nieuwe aanbestedingen gehouden.

HVC/DRSH hebben 15 jaar het slib van het waterschap Zuiderzeeland (Flevoland; 30.000 ton) verbrand in Dordrecht. Na afloop van het contract is het slib Europees aanbesteed en het is in april 2013 tegen een laag tarief gegaan naar de combinatie van GMB/Afval Energiebedrijf Amsterdam.

Recent heeft het Hoogheemraadschap van de Stichtse Rijnlanden het slib uit Utrecht en Nieuwegein (50.000 ton) aanbesteed. Dit slib werd door SNB (slibverwerking Noord-Brabant in Moerdijk) verwerkt. In deze aanbesteding werd door HDSR een plafondbedrag gehanteerd, dat duidelijk onder de kostprijs ligt. SNB heeft deze aanbesteding gewonnen, maar wel tegen een zeer laag tarief (EUR 46,85 incl. transport). Als SNB niet had aangeboden tegen dit zeer lage tarief was het slib naar het buitenland gegaan. De kans om fosfaat terug te winnen uit de as (zie 2.5.3.) was daarbij verloren gegaan.

HVC constateert dat de tegenstellingen tussen de waterschappen die aandeelhouder zijn bij een slibverwerker (bij HVC of SNB) of zelf een installatie bezitten (zoals het hoogheemraadschap van Hollands Noorderkwartier (de zogenaamde gebonden waterschappen) en de waterschappen die geen eigen installaties bezitten (ongebonden waterschappen) meer en meer toeneemt. Het gebrek aan samenwerking tussen de waterschappen in Nederland maakt dat de kansen onvoldoende benut kunnen worden en de ongebonden waterschappen hun slib onder de kostprijs kunnen laten verwerken. De kostprijs van slibeindverwerking ligt in Nederland op € 5-6 per inwoner (equivalent). De ongebonden waterschappen krijgen nu contracten, die daar € 1-2 euro per inwoner onder liggen.

Ontwikkelingen in verdere slibreductie en het meer slib vergisten biedt de kans om met de bestaande infrastructuur in Nederland een soepele transitie te maken naar nieuwe vormen van slibeindverwerking over 10-15 jaar. Deze nieuwe vormen van slibeindverwerking staan nu nog in de kinderschoenen. De STOWA, als onderzoeksbureau van de waterschappen, is daar net pas mee gestart. Het is ook helemaal nog niet zeker of nieuwe vormen van slibverwerking goedkoper en duurzamer zijn, dan een verbeterde versie van een slibverbrandingsinstallatie.

2.5.3 Hergebruik van fosfaat

Fosfaat is essentieel voor het leven op aarde. De winbare voorraden zijn beperkt. Europa is volledig afhankelijk van import van fosfaaterts voor de productie van kunstmest (een kleine hoeveelheid in Finland daargelaten). Nederland loopt voorop met het bevorderen van recycling van fosfaat uit mest, afvalwater en de as van een slibverbranding zoals van HVC en SNB. HVC is lid van het nutriëntenplatform (www.nutrientplatform.org) Een samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven om recycling van nutriënten te bevorderen en te faciliteren.

Rioolwater als belangrijke fosfaatbron

De twee belangrijke routes zijn decentraal op de rwzi's uit de water/slibstroom of centraal uit de assen die overblijven na slib(mono-)verbranding. Terwijl op een rwzi maximaal 25 – 50% van het fosfaat kan worden teruggewonnen, kan het fosfaat uit de as voor ruim 90% worden teruggewonnen.

De route via de as biedt dus een duidelijk beter rendement. Echter dan is het wel noodzakelijk, dat zuiveringsslib apart wordt verbrand in een (mono) slibverbrandingsinstallatie. Op dit moment wordt ca. 50-60% van totale hoeveelheid communaal zuiveringsslib in Nederland in de monoslibverbrandingsinstallaties van HVC en SNB verbrand. Bij verbranden in een Afvalcentrale (Amsterdam), drogen en verbranden bij bv de ENCI of export naar Duitsland en verbranden in bruinkoolcentrales, wordt de as uit het slib vermengt met grote hoeveelheden andere as, dat nauwelijks fosfaat bevat en is terugwinnen onmogelijk.

Rwzi's die op die wijze hun slib afzetten rest geen andere optie dan op de rwzi zelf actie te ondernemen en te accepteren dat slechts een beperkt deel van het fosfaat wordt gerecycled.

SNB en HVC hebben samen met de Belgische firma Ecophos onderzoek gedaan naar terugwinnen van fosfaat uit de as. Ecophos heeft een gepatenteerd proces, dat het mogelijk maakt om uit de vliegashoudende producten te maken die in de kunstmestindustrie worden geproduceerd uit fosfaaterts. Het onderzoek is succesvol afgerond. Ecophos heeft vergevorderde plannen om een eigen installatie te bouwen. HVC en SNB zijn samen in onderhandeling over een leveringscontract.

2.5.4 Meer energie winnen bij slib verbranden

Zuiveringsslib bevat zoveel water dat het nooit een grote bron van energie zal zijn. De meeste energie in het slib is nodig om het water te verdampen in de slibdrogers die voor de ovens staan. Daarvoor is bij het ontwerp van de mono slibverbrandingsinstallaties van HVC en SNB een stoomsysteem gebouwd van 12 bar.

Zowel HVC als SNB hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de stoomketels om te bouwen naar 40 bar of hoger, zodat meer elektriciteit kan worden geproduceerd en ook het slib nog kan worden gedroogd. SNB heeft inmiddels het besluit genomen om de ketels te vervangen. SNB kan daarna vrijwel alle geproduceerde elektriciteit gebruiken in de eigen installatie en hoeft vrijwel niets meer in te kopen.

Bij HVC ligt de situatie anders. HVC produceert op de locatie Dordrecht al meer elektriciteit dan nodig is voor alle installaties samen en verkoopt het overschot. De extra elektriciteit kan HVC dus alleen tegen marktprijzen verkopen. De waarde van een extra kWh ligt in de business case van HVC dus veel lager dan bij SNB. Op verzoek van de aandeelhouders heeft HVC doet HVC toch verder onderzoek. De waterschappen willen de kosten van meer elektriciteit opwekken in de slibketen, afwegen tegen (dure) besparingsmaatregelen op de rwzi's. De waterschappen kunnen eventueel besluiten tot het (mee) investeren in de SVI. Dit onderzoek loopt momenteel.

2.6 Ontwikkelingen secundaire grondstoffen

2.6.1 Algemene ontwikkelingen

De economische ontwikkelingen zijn van grote invloed op de prijsontwikkeling van secundaire grondstoffen. Voor de meeste secundaire grondstoffen betekent dit dat de opbrengsten op dit moment op een lager niveau liggen dan de opbrengsten in het recente verleden. De (markt-)ontwikkelingen van de voor HVC belangrijkste secundaire grondstoffen is als volgt:

- Papier. Het aanbod aan papier vertoont nog steeds een dalende trend (-5%) en seizoenspatronen lijken minder duidelijk te worden. Door de afnemende vraag vanuit China en de steeds hogere kwaliteitseisen die de douane-autoriteiten daar stellen, is prijs op de wereldmarkt en m.n. export sinds eind 2012 gestaag gedaald. Momenteel lijkt er sprake van een stabilisatie van de opbrengst (ca. € 70,-/t voor bont). De samenstelling van bont (inzamelbont gemeente) vertoont een duidelijke trend naar meer karton. De toenemende kwaliteitseisen en veranderde samenstelling maakt het belang van (goede) sortering groter, m.n. voor producenten die OI (ontkingspapier) nodig hebben. De positie van Sortiva Papier en Karton wordt potentieel sterker. De toenemende kwaliteitseisen vanuit export hebben geleid tot justitiële acties in Nederland en het eerste bedrijf (Puijfelik) lijkt hieraan ten onder te zijn gaan.
- Glas. Het aanbod lijkt redelijk stabiel. De vraag naar kleurgescheiden glas (wit, groen en bruin) neemt steeds meer toe en hiervoor kunnen hogere prijzen worden bedongen. Het zogenaamde bont is steeds minder in trek. Een nieuwe concurrent in België (SITA, Minerale) op deze markt lijkt te leiden tot een goede ontwikkeling voor de totale markt.
- Metalen. Door economische tegenwind en afnemende vraag uit China is wereldwijd sprake van dalende prijzen. De afnemers in Nederland stellen in toenemende mate kwaliteitseisen; HVC heeft een relatief hoge vergoeding kunnen bedingen waarover momenteel ook geregeld

discussie plaatsvindt. Er lijkt in de gehele branche sprake te zijn van een verslechtering van betalingsgedrag .

- Textiel/kleding. Momenteel is er nog veel vraag naar textiel/kleding. Afgelopen jaren is sprake van stijgende opbrengsten voor textiel.
- Hout/biomassa. Door het toetreden van Eneco op de markt (t.b.v. hun biomassacentrale in Delfzijl) werd een regionaal tekort verwacht. Door de brand in de BEC van HVC en het wegvalen van de vraag door HVC gedurende een behoorlijke periode, is dit effect gedempt.

2.6.2 Opwerken AVI-bodemassen

Green Deal

De afvalenergiecentrales in Nederland hebben in 2012 met het ministerie I&M een 'Green Deal Bodemas' afgesloten. Het doel van deze Green Deal is de kwaliteit van bodemas te verbeteren, zodat het een schone - vrij toepasbare- bouwstof is waardoor er geen isolerende maatregelen meer getroffen hoeven te worden als het gebruikt wordt. In het kader van deze afspraken moet over vijf jaar de helft van alle opgewerkte bodemassen schoon genoeg zijn om te gebruiken als vrij toepasbare bouwstof.

Natte opwerking

In het kader hiervan is HVC een samenwerking aangegaan met Boskalis Dolman (BKD), specialist in o.a. reiniging van grond en baggerspecie met complexe land- en waterbodemsaneringen en bodemreiniging. Met BKD is op het terrein van Sortiva een voor bodemas aangepaste grondreinigingsinstallatie neergezet. Met deze demonstratie-installatie wordt het bodemas 'gewassen', zodat het gebruikt kan worden als schone, vrij toepasbare (niet vorm-gegeven) bouwstof. Bijkomend voordeel van dit nieuwe proces is dat er aanvullend op het huidige proces nog 0,4 % non-ferro metaal uit het bodemas gewonnen wordt. Naar verwachting zullen de opbrengsten uit een nog te realiseren full-scale installatie (geïntegreerd met de bestaande slakopwerkingsinstallatie) hoger zijn dan de kosten (fig. 10)

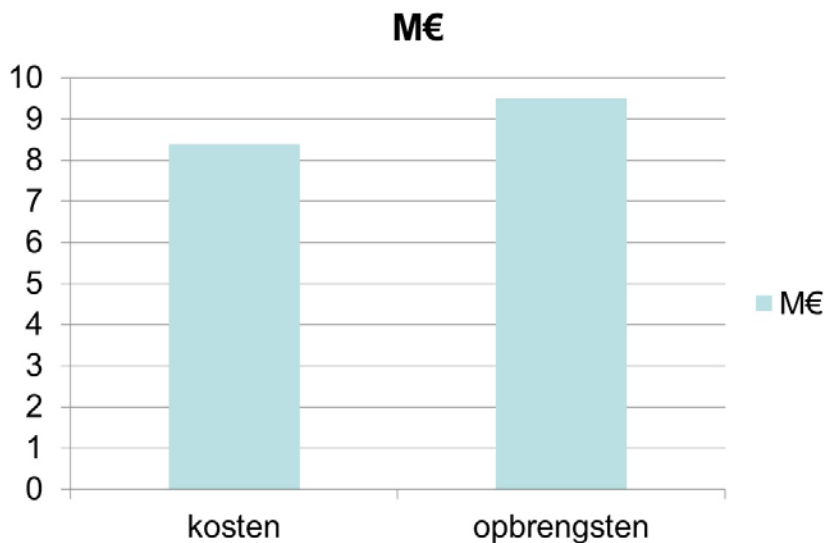

Fig. 10. Verwachting van de kosten en opbrengsten voor een full-scale installatie waarbij de natte opwerking is geïntegreerd in de slakopwerkingsinstallatie.

Droge opwerking

Een aantal AEC's in Nederland (Twence, AEB) heeft voor het opwerken van hun bodemas gekozen voor een droog opwerkingsproces. Deze zogenaamde Advanced Dry Technology (ADR) is met name gericht op het terugwinnen van een grotere hoeveelheid metalen uit de bodemassen. De kwaliteitsverbetering die met deze technologie wordt gerealiseerd is geringer dan met de natte opwerking. Hierdoor is toepassing waarschijnlijk alleen mogelijk als 'gebonden' bouwstof (als toeslagstof in beton-producten). De afzetmarkt voor deze gebonden toepassing is van beperkte omvang waardoor dit slechts een zeer beperkt perspectief biedt voor de totale hoeveelheid in Nederland vrijkomende bodemassen.

2.7 Ontwikkeling aanbestedingen

2.7.1 Restafval

Vooruitlopend op het in de komende jaren aflopen van verwerkingscontracten, zijn vanwege de huidige lage marktprijzen ook in de afgelopen periode diverse aanbestedingen geweest. In de aanbestedingsdocumenten worden i.h.a. plafondbedragen opgenomen.

Limburgs restafval alsnog naar Attero

De Vereniging Afval Samenwerking Limburg (ASL) had voor de op- en overslag, het bulktransport en de verwerking van het restafval (170.000 ton/jaar) een integrale plafondprijs van 70 euro per ton in het bestek opgenomen. De opdracht voor de verwerking van restafval werd in eerste instantie aan Van Gansewinkel gegund waarbij de kosten voor verwerking, transport en overslag t.o.v. de huidige verwerking door Attero (huidige tarief per ton restafval is 119 euro) met bijna de helft omlaag zouden gaan.

Tijdens de gebruikelijke verificatieperiode en bezwaartermijn bleek dat de inschrijving van AVR-Van Gansewinkel als onvolledig moest worden aangemerkt en dus niet voldeed aan de besteksregels. Die inschrijving is alsnog ongeldig worden verklaard waardoor de aanvankelijke nummer twee, Attero met een prijs van bijna 64 euro voor de opslag, transport en verwerking van het afval, nu alsnog deze verwerking gegund heeft gekregen.

Restafval Avri naar Attero

In deze aanbesteding werd een plafondbedrag opgenomen van 60 euro per ton. Attero gaat vanaf 2015 het restafval van Avri verwerken. Dat levert de Regio Rivierenland een besparing van 3,5 miljoen euro per jaar op t.o.v. de huidige verwerking bij ARN.

Restafval GAD naar Evi in Coevorden

Het huishoudelijk restafval (55 kton) van de GAD zal vanaf 1 juli 2016 verwerkt worden in de afvalenergiecentrale van Evi in Coevorden. In de aanbesteding was een maximaal tarief van 70 euro per ton opgenomen. Volgens GAD worden met de aanbesteding zowel het verwerkingstarief als de transportkosten meer dan gehalveerd ten opzichte van de huidige tarieven voor verwerking bij Attero (115 euro per ton, exclusief transport). Voor de verwerking gaat het 55 euro per ton betalen, en voor transport 7,14 euro. De totaalprijs van 62,14 euro ligt dus ruim onder het plafond van 70 euro.

Restafval regio Leiden naar AVR

Op 20 juni hebben de gemeenten Leiden, Zoeterwoude, Oegstgeest en Leiderdorp de verwerking van het restafval gegund aan AVR. Het gaat hierbij per jaar om 39 kton restafval. Het contract gaat in op 1 januari 2016.

Restafval Circulus en Berkel milieu naar SITA

Circulus en Berkel Milieu hebben in opdracht van hun deelnemende gemeenten (Apeldoorn, Deventer Epe, Bronckhorst (deels), Brummen, Lochem en Zutphen) een aanbestedingsprocedure uitgevoerd voor het verwerken van ca. 85 kton (hoeveelheid 2012) huishoudelijk restafval. In deze aanbestedingsprocedure was een plafondbedrag van 55 euro per ton opgenomen. Het tarief van het huidige contract (met Attero) bedraagt 113,51 euro per ton bedraagt (prijspeil 2012 exclusief transport). Het contract voor de verwerking van restafval is gegund aan Sita met AVR als onderaannemer tegen een tarief dat "een stukje" onder het plafondbedrag ligt. De verbranding zal voor ca. tweederde plaatsvinden in Sita's eigen Evi Coevorden terwijl ca. eenderde wordt verwerkt bij AVR in Duiven. De opdracht gaat op 1 juli 2016 in en loopt in ieder geval lopen tot 1 januari 2021. Daarna is er nog een verlengingsoptie van vijf jaar.

2.7.2 Gft

Gft afval uit Limburg blijft bij Attero

De Vereniging Afval Samenwerking Limburg (ASL) heeft de opdracht voor de verwerking van gft (85.000 ton/jaar) gegund aan Attero. Ook hier was een plafondprijs in het bestek opgenomen (40 euro per ton). Naar verluidt zakt voor de gemeenten met de gunning van het gft-afval aan Attero het tarief van 46 euro naar 37 euro per ton.

Gft-afval Rivierenland naar Twence Bioconversie

De Avri heeft het transport en de verwerking van het gft-afval uit de regio Rivierenland (40 kton/jaar) gegund aan Twence Bioconversie. Het contract, met een waarde van ruim 5,6 miljoen euro zonder btw is ingegaan op 1 september 2013.

Indaver houdt gft-afval regio Leiden

De gemeenten Leiden, Zoeterwoude, Oegstgeest en Leiderdorp hebben de verwerking van het gft gegund aan Indaver. Het gaat hierbij per jaar om 7 kton gft-afval. Het gft-contract gaat in op 1 januari 2014.

Gft-afval Regio Arnhem naar Attero

Vanaf 1 januari 2015 verwerkt Attero voor een tarief van 44,40 euro per ton het gft-afval van negen gemeenten die deel uitmaken van de Milieusamenwerking Regio Arnhem (MRA). Het contract heeft een looptijd van acht jaar en kan daarna nog met twee jaar verlengd worden. Jaarlijks wordt door de deelnemende gemeenten naar schatting ongeveer 25 kton gft-afval ingezameld. Dat wordt op de verwerkingslocatie van Attero in Wilp vergist en vervolgens gecomposteerd.

2.8 Ontwikkeling bedrijven

AEB

Verzelfstandiging AEB

Na ruim drie jaar een pas op de plaats te hebben gemaakt, heeft het college van B en W van Amsterdam in december 2012 de verzelfstandiging van het Afval Energie Bedrijf (AEB) weer opgepakt. Volgens het college biedt verzelfstandiging AEB "de enige mogelijkheid om zich succesvol te ontwikkelen tot een duurzaam grondstof- en energiebedrijf."

De gemeente overwoog al eerder om AEB te verzelfstandigen. In 2007 werden de mogelijkheden daarvoor verkend, maar in 2009 werd de verzelfstandiging opgeschort wegens snel verslechterende marktomstandigheden. Wanneer de markt weer aantrok, zou opnieuw naar de verzelfstandiging gekeken worden. Opvallend genoeg concludeert het college nu dat "het structurele herstel op de markt niet meer zal terugkeren", en ziet het daarom een verzelfstandiging weer zitten.

De gemeenteraad van Amsterdam heeft in mei 2013 heeft ingestemd met de verzelfstandiging van het Amsterdamse Afval Energie Bedrijf (AEB) tot een overheids-NV. Naar verwachting zal dit traject naar verzelfstandiging ca. een half jaar duren.

Financiële resultaten

Bij AEB was sprake van een geringe stijging van de omzet (van ca. 184 miljoen euro in 2011 naar ca. 188 miljoen in 2012). Ook het bedrijfsresultaat (exclusief buitengewone baten en lasten) van de afvalenergiecentrale en de HR-centrale lieten een stijging zien terwijl de resultaten van de onderdelen Inzameling & Hergebruik en Afvalpunten een lager resultaat behaalden. Mede dankzij afval uit het buitenland is de capaciteit goed van de installaties goed benut.

Sorteerlijn GHA AEB

AEB hoopt met een eigen sorteerlijn de kosten te drukken en meer afval te kunnen recyclen. De sorteerlijn moet in 2013 en 2014 gebouwd worden en in het tweede kwartaal van 2014 in gebruik genomen worden. De gemeente Amsterdam en het Afval Energie Bedrijf (AEB) hebben een private partij gezocht die de nieuw te realiseren sorteerlijn voor grof huishoudelijk afval (GHA) moet voorzien van voldoende aanvoer en gaat participeren in ontwerp, bouw en exploitatie van de sorteerlijn. Op basis van de verzoeken kon er echter maar één geschikte partij geselecteerd worden. Omdat te weinig partijen zich hiervoor hadden gekwalificeerd, is de gunningsprocedure afgebroken. Het is onduidelijk of AEB nu alsnog deze sorteerlijn gaat realiseren.

Attero

Het jaar 2012 stond voor Attero in het teken van het traject om te komen tot het model van Publiek Dienstverlener. Attero zou een overheidsbedrijf moeten worden waarin afvaltaken, primair de verwerking, inbesteed zouden moeten worden. Uiteindelijk bleek er bij de gemeenten onvoldoende animo voor deze optie zodat dit proces in november 2012 strandde. Na een oriënterende verkenning van de belangstelling in de markt is in juni 2013 het verkoopproces van Attero gestart.

Een van de gegadigden is Indaver, het afvalverwerkingsbedrijf van Delta. Beide bedrijven participeren al in de avi Moerdijk (het vroegere AZN), waar Delta voor 20 procent in participeert. Een andere strategische kandidaat zou het Duitse Remondis kunnen zijn.

De financiële resultaten zijn in 2012 ten opzichte van 2011 gedaald. Oorzaken hiervoor waren o.a.

- Een daling van de omzet van brandbaar restafval door een lagere aanvoer en gemiddeld lagere verwerkingstarieven;
- Een daling van de omzet van organische stromen door een verdere daling van de markttarieven gedaald.
- Een lagere energieopbrengst als gevolg van tegenvallende productieresultaten bij de afvalenergiecentrale in Moerdijk.

De netto winst is uitgekomen op 8,1 miljoen euro (2011: 25,4 miljoen euro). Ook bij Attero is sprake van een herstructurering van de organisatie waarbij sprake is van een reductie met circa 120 arbeidsplaatsen.

AVR/Van Gansewinkel

Sinds het samengaan met Van Gansewinkel Groep in 2007 werden verschillende onderdelen van het toenmalige AVR geïntegreerd in de inzamel- en recyclingbedrijven van Van Gansewinkel. In maart 2013 werd AVR door de eigenaren van de Van Gansewinkel Groep, de investeringsmaatschappijen CVC en KKR, in de verkoop gezet. In juni bleek dat voor een verkoopprijs van bijna 950 miljoen euro, AVR wordt verkocht aan een joint venture van drie aan de beurs van Hong Kong genoteerde bedrijven en een stichting als vierde. De verkoop van AVR behelst alles op de locaties Rozenburg en Duiven, dus inclusief de afvalwaterverwerking en de bio-energiecentrale. Verder betreft het alle overslaglocaties die bij AVR horen, dus Den Haag, Utrecht en twee in Rotterdam (De Keilehaven en Brielselaan). In augustus 2013 liet de Europese Commissie weten dat er geen bezwaren zijn tegen de overname. Op 28 augustus j.l. heeft de overdracht van aandelen plaatsgevonden waarmee de feitelijke splitsing van de twee bedrijven is afgerond.

Financiële resultaten

De omzet van Van Gansewinkel is in 2012 licht gestegen (+4,7%) vooral door de (volledige) consolidatie van het overgenomen Veolia België en het Duitse RDE. Het nettoresultaat daalde verder van 25 miljoen euro negatief naar 65 miljoen euro negatief. De afname van het nettoresultaat wordt mede toegeschreven aan de genomen voorziening voor het sociaal plan voor de herstructurering. Hierbij is sprake van het schrappen van zeshonderd banen, waarvan de helft gedwongen moet vertrekken. In Nederland was sprake van een daling van de omzet op het gebied van inzamelactiviteiten. De verbrandingsdivisie AVR realiseerde een omzetstijging van 242 miljoen euro naar 252 miljoen euro.

Aanleg warmtetransportnet AVR gestart

In september 2013 zijn de werkzaamheden gestart voor de aanleg van een warmtetransportnet van AVR Rozenburg naar Rotterdam. Vanaf oktober 2014 gaat via deze leiding warmte van afval- en energiecentrale AVR geleverd worden aan woningen en bedrijven in Rotterdam. In de toekomst verwacht Eneco het net ook te kunnen gebruiken om warmte te leveren in Vlaardingen en Schiedam.

Delta/Indaver

Sinds begin 2013 worden alle activiteiten voor afvalbeheer en slibontwatering van Delta Milieu aangeboden onder de naam Indaver. De naamswijzigingen vallen samen met het juridisch samenvoegen van Indaver Nederland BV en Delta Milieu BV tot Indaver Nederland. Daarmee wordt

een traject tot einde gebracht dat al liep sinds Delta in 2007 Indaver grotendeels overnam. Momenteel bezit Delta 75 procent van de aandelen van het bedrijf.

Op holding-niveau levert Indaver nu zogenaamde financiële synergie; het levert voldoende geld op om andere onderdelen te financieren. Daardoor wordt het resultaat van Delta minder gevoelig voor schommelingen. De provincie Zeeland geeft in haar aandeelhoudersstrategie aan dat het Delta in principe de ruimte wil geven om de activiteiten van Indaver selectief uit te breiden, onder een aantal voorwaarden. Dat is van belang voor de eventuele overname van Attero, waarin Delta interesse heeft getoond.

E.ON Energy from waste

Sinds afgelopen maart heeft het Zweedse EQT 51 procent van de aandelen van E.ON Energy from waste overgenomen. De overige 49 procent blijft in handen van E.ON. De naam is hierbij veranderd in EEW. Een onderdeel van deze overname is de avi in Delfzijl die medio 2011 officieel werd geopend. Met een vergunde capaciteit van 300 kton per jaar is dit een van de kleinere in Nederland. Het bedrijf is bezig met een aanpassing van de vergunning om de capaciteit uit te breiden tot 350 kton per jaar.

Shanks

De omzet van de Shanks-groep is met 11 procent gedaald, met name door tegenvallende resultaten in de Solid Waste divisie van het bedrijf, dat een omzetsdaling van 76 miljoen pond noteerde. Door een scherpe daling van de prijzen voor recyclaten, daalde ook de omzet uit secundaire grondstoffen (daling ca. 10 miljoen pond). De omzet door de divisie Organics, waartoe o.a. Orgaworld steeg met ca. 4 procent tot ca. 36 miljoen pond. Als onderdeel van het totale kostenbesparingen is o.a. het personeelsbestand teruggebracht en is een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd.

Sita

Bij Sita was sprake van een daling van de hoeveelheid ingezameld afval (- 3,5%) en eveneens een daling van de netto omzet (- 2%). Ook bij Sita was sprake van een bezuinigingsprogramma waarmee de operationele kosten zijn terug gebracht. Sita beschikt over twee eigen AEC's, in Roosendaal (100 procent eigendom) en Emlichheim (bij Coevorden) (17,5% deelname). Op basis van langjarige contracten heeft Sita de verplichting voor het realiseren van een minimale aanvoer aan andere AEC's. Hieraan wordt invulling gegeven onder meer door brandbaar afval te importeren vanuit Groot-Brittannië.

Inzamelbedrijven

Vergeleken met de verwerkingsmarkt verloopt die voor de inzameling van huishoudelijk restafval relatief rustig⁹. De algemene trend is dat het aandeel van private bedrijven en publiek-private samenwerkingen (PPS) zeer geleidelijk afneemt en dat het aandeel van de overheidsgedomineerde bedrijven toeneemt. Het afgelopen jaar vormde daarop een uitzondering. Bij twee overheidsbedrijven gingen gemeenten weg. De gemeente Rijnwoude verliet Cyclus om gebruik te gaan maken van de reinigingsdienst van Alphen aan de Rijn (eveneens publiek). In april 2013 verlaten ook de gemeenten Nederlek en Ouderkerk Cyclus en treden toe tot de PPS Mak, waarin Van

---

⁹ Bron: <http://www.afvalonline.nl/artikel?id=16939>

Gansewinkel participeert. Van Gansewinkel nam in april 2012 ook al de inzameling in de gemeente Zuidplas over van Cyclus. Ook bij Saver vertrok een gemeente, Rucphen, die de inzameling tevens onderbracht bij Van Gansewinkel. Opvallende verschuivingen waren verder de toetreding van de gemeenten Someren en Asten tot Blink, een PPS met Sita. Niet dat er voor de inwoners veel verandert; Sita zamelde er al in.

Verder wist de ZRD (met Indaver als participant) de gemeenten weer voor een nieuwe periode aan zich te binden. Vanaf april 2013 treedt ook de gemeente Kapelle tot ZRD toe, waardoor de PPS-relatie met Sita beëindigd. Ook de Meerlanden bestendigde met een aantal gemeenten de relatie en Rova kreeg er met de gemeente Westerveld een aandeelhouder bij.

Het afgelopen jaar hebben de kleinere inzamelaars van huishoudelijk afval marktaandeel weten te veroveren op de grote. Zo wist GP Groot de gemeente Landsmeer over te nemen van Sita, gaat in april in de gemeente Leek Hoeksema aan de slag in plaats van Van Gansewinkel, nam Tol Milieu (Icova/Shanks) Edam-Volendam over van Sita en rijden de vrachtwagens van Baetsen in de gemeente Echt-Susteren rond in plaats van die van Van Gansewinkel. Van Gansewinkel wist ook wat terug te veroveren: de gemeente Stichtse Vecht, waar voorheen Icova (Shanks) inzamelde.

Fusie Berkel Milieu en Circulus

Berkel Milieu en Circulus werken al voor een groot deel samen. Op operationeel niveau is de fusie eigenlijk al een feit en in 2012 en 2013 presenteerden de bedrijven gezamenlijke jaarverslagen. De fusie moet echter ook nog juridisch geregeld worden: de twee vennootschappen van Berkel Milieu en Circulus moeten opgaan in één vennootschap. Naar verwachting zullen de twee bedrijven aan het einde van 2013 volledig geïntegreerd zijn tot één bedrijf werkzaam voor de gemeenten Epe, Doesburg, Deventer, Bronckhorst, Lochem, Apeldoorn, Brummen en Zutphen.

3 Energie

3.1 Energiebeleid

Energieakkoord

Begin juli heeft het kabinet met werkgevers, vakbonden en milieuorganisaties een energieakkoord op hoofdlijnen bereikt. Het uiteindelijke akkoord zoals dat eind augustus is vastgesteld, bevat afspraken (met resultaatsverplichtingen) over energiebesparing, schone technologie en klimaatbeleid en moet leiden tot een betaalbare en schone energievoorziening, werkgelegenheid en bredere kansen voor Nederland op schone technologiemarkten. De belangrijkste punten zijn als volgt:

De hoofdlijnen kort samengevat:

- Klimaatneutrale energievoorziening in 2050: over 37 jaar, moet Nederland een volledig klimaatneutrale energievoorziening hebben.
- Impuls bouwsector: Eind 2013 komt er een revoluerend fonds voor energiebesparing in de bebouwde omgeving. Particulieren kunnen uit het fonds putten om energiebesparende maatregelen te nemen zoals isolatie of een nieuwe ketel.
- 16 procent duurzame energie in 2023: De doelstelling om in 2020 16 procent duurzame energie op te wekken wordt verschoven naar 2023. In 2020 moet het aandeel wel 14 procent bedragen, conform de afspraken die Nederland met Europa heeft.
- De SDE+-regeling wordt in stand gehouden als subsidiemaatregel voor duurzame energie.
- Oude kolencentrales sluiten: Drie verouderde kolencentrales uit de jaren '80 worden uiterlijk in 2015 gesloten. Het gaat om de centrales in Nijmegen, Zeeland en de Amercentrale (Geertruidenberg). In 2017 volgen de twee kolencentrales op de Rotterdamse Maasvlakte.
- Plafond voor biomassa: Nieuwe kolencentrales mogen niet onbeperkt biomassa gaan meestoken.
- Koppositie 'Cleantech': Nederland moet in 2020 tot de top 10 van de Clean Tech Ranking behoren.
- Zware inzet op windenergie: In het akkoord wordt ingezet op windenergie op land en zee, maar concrete doelstellingen geeft de SER niet.
- Belastingkorting 'virtueel salderen': Kern van het voorstel is dat lokale coöperaties een verlaagd energiebelastingtarief krijgen, dat alleen is bedoeld voor collectieve opwekking door en voor particuliere kleinverbruikers. Dit betekent een impuls voor bijvoorbeeld zonne-energie op vreemde daken zoals van een school of gymzaal.

Schaliegas

Het op grote schaal winnen van schaliegas in de VS heeft wereldwijde gevolgen. Eén van deze gevolgen is dat de vraag naar steenkool is afgenomen met als gevolg een toenemende beschikbaarheid tegen lager kosten voor o.a. de Nederlandse markt. Door de relatief hoge prijs voor aardgas leidt dit tot een verminderde rentabiliteit van gasgestookte centrales en een toenemend aandeel van m.b.v. steenkool geproduceerde elektriciteit. Dit leidt tot hogere CO₂-emissies.

Daarnaast leidt het op grote schaal tegen relatief lage kosten beschikbaar zijn van schaliegas in de VS tot een sterke groei van industriële activiteiten met een hoge energievraag. Door deze ontwikkelingen neemt de druk van o.a. het Nederlandse bedrijfsleven toe om over te gaan tot het

winnen van de in Nederlandse ondergrond aanwezige schaliegas (fig. 11). Op dit moment zijn alle vergunningen voor proefboringen (Boxtel, Haaren en de Noordoostpolder) in de ijskast geplaatst in afwachting van de resultaten van het onderzoek in opdracht van het ministerie van EZ naar de risico's van schaliegasboringen. Zowel de gemeente Boxtel als de gemeente Noordoostpolder hebben zich ondertussen tegen het uitvoeren van proefboringen uitgesproken.

Minister Kamp is van mening dat uit het onderzoeksrapport blijkt dat de risico's van opsporing en winning van schaliegas met de huidige wet- en regelgeving goed te ondervangen zijn. Er wordt nog geen besluit genomen over eventuele proefboringen o.a. in afwachting van een advies dat de Commissie voor de milieueffectrapportage nog uitbrengt over het onderzoeksrapport. Daarnaast wordt eerst een onderzoek uitgevoerd naar alle mogelijke locaties voor proefboringen naar schaliegas in Nederland om meer inzicht te geven in de locaties waar eventuele proefboringen het meest verantwoord uitgevoerd kunnen worden.

Fig. 11. Gebieden in Nederland waar vermoedelijk schaliegas in de ondergrond aanwezig is.

HVC is van mening dat de exploitatie van schaliegas niet bijdraagt aan het verduurzamen van de Nederlandse energievoorziening. Daarnaast twijfelt HVC aan de uitgesproken verwachtingen, m.n. gebaseerd op de situatie in de VS, van het effect van het winnen van schaliegas op de economische ontwikkeling.

Nieuwe warmtewet per 1 januari 2014

Begin juni heeft de Eerste Kamer ingestemd met de nieuwe Warmtewet. Eerder dit jaar stemde de Tweede Kamer al in. De nieuwe wet treedt per 1 januari 2014 in werking. Met deze wetswijziging wil men de tarieven simpeler maken. Ook wordt een maximumtarief voor stadsverwarming vastgesteld voor zowel consumenten als kleine bedrijven. Klanten van warmteleveranciers zijn met de nieuwe Warmtewet ook beschermd als de warmteleverancier in eventuele financiële problemen komt. En om toezicht te houden op de rendementen van de warmtebedrijven, zal de Autoriteit Consument en Markt een toezichhoudende rol krijgen.

CO2-emissiehandel

De markt voor CO2-emissierechten is sinds midden 2011 met 70% gedaald. In plaats van de gehoopte 30 euro per ton CO2 bedraagt de prijs nu 3 - 4 euro. Dat komt doordat de markt kampt met een fors overschot door een combinatie van een overschot aan toegekende rechten en een lage vraag door de recessie. Door de lage CO2-prijs worden bedrijven niet gestimuleerd om te investeren in groenere technologie. Dat kan gevolgen hebben voor het halen van klimaatdoelen in de verdere toekomst. Een voorstel in het Europees Parlement om een bepaald aantal certificaten van de markt te halen en daardoor de prijs voor de uitstoot van broeikasgassen te verhogen is in eerste instantie verworpen. Begin juli heeft het Europees Parlement alsnog ingestemd met een – aangepast – voorstel waarbij een volume van 900 Mton aan emissierechten opzij wordt gezet. Dit compromis voorkomt dat het hele systeem afgeschoten wordt, maar het zal naar verwachting niet leiden tot een stijging van de prijs die werkelijk zoden aan de dijk zet. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) stelt dat hiervoor een bodemprijs (ca. 25 euro per ton) noodzakelijk is¹⁰.

3.2. Lokale duurzame energiebedrijven en crowdfunding

3.2.1 Lokale duurzame energiebedrijven

Het lokaal duurzame energiebedrijf (LDEB) is een optie om versnelling te geven aan het lokaal produceren van duurzame energie en energiebesparing. Een LDEB staat voor uiteenlopende initiatieven, waar vaak ook gemeenten bij betrokken zijn. Zo'n energiebedrijf is een zelfstandige organisatie met als doel om een of meerdere van de onderstaande activiteiten lokaal uit te voeren:

- productie, levering en beheer van duurzame energie in eigen regio;
- financiering van en/of participatie in de duurzame energieprojecten;
- energiebesparing

Het stimuleren van decentrale duurzame energie is één van de pijlers van het Energieakkoord. Met een belastingkorting van 7,5 ct/kWh voor leden van coöperaties binnen een zogenaamde 'postcoderoos' wordt deze decentrale opwekking financieel aantrekkelijker gemaakt.

Energie Coöperatie Dordrecht

De ervaringen die HVC heeft opgedaan met de Energie Coöperatie Dordrecht wordt ingezet om bij andere aandeelhouders projecten te ontwikkelen en uit te rollen. De ontwikkeling van lokale productiemiddelen kan soms beperkte (zon) of soms substantiële (wind) middelen genereren, die gebruikt kunnen worden voor verdere stimulering van DE. De ontwikkelde modellen voor participatie zijn vaak eenvoudig vertaalbaar naar andere gemeenten/projecten.

¹⁰ <http://www.pbl.nl/publicaties/evaluatie-van-opties-om-het-europese-emissiehandelssysteem-te-hervormen>

3.2.2 Crowdfunding

Bij crowdfunding leggen een groot aantal personen een klein bedrag in. Hierdoor zorgen zij samen voor de financiering van een – veelal nog niet bestaand – project, product of dienst. Deze wijze van financiering wordt in toenemende mate toegepast voor duurzame energieprojecten. Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

- ‘De Windcentrale’ (waarbij ruim 2.500 mensen gezamenlijk twee bestaande windmolens kochten);
- Bij een tweede project van De Windcentrale werden in een paar uur tijd door 1.700 mensen de 6.648 beschikbare winddelen in de 2 MW-turbine Het Rode Hert in Culemborg verkocht.
- 1miljoenwatt, een project voor 1.120 zonnepanelen op het voetbalstadion van FC Groningen
- De gemeente Neder-Betuwe had geen budget meer om zelf zonnepanelen op hun uitbouw te realiseren. 40 crowdfunders hebben gemiddeld 500 euro geïnvesteerd waarmee een zonnepaneleninstallatie op het gemeentehuis kon worden gerealiseerd.

3.3 Ontwikkelingen energie

3.3.1 Elektriciteitsconsumptie en -productie in Nederland

Elektriciteitsconsumptie.

Door de toenemende hoeveelheid elektrische apparaten vertoont de elektriciteitsconsumptie door huishoudens al jaren een licht oplopende trend. De economische crisis zorgt ervoor dat de elektriciteitsvraag door bedrijven is gedaald. De totale elektriciteitsconsumptie zoals deze door landelijk hoogspanningsbeheerder TenneT gemeten wordt was in de 12 maandenperiode tot en met mei 2013 ca. 2,5% lager dan over de vergelijkbare periode een jaar daarvoor¹¹ (fig. 12).

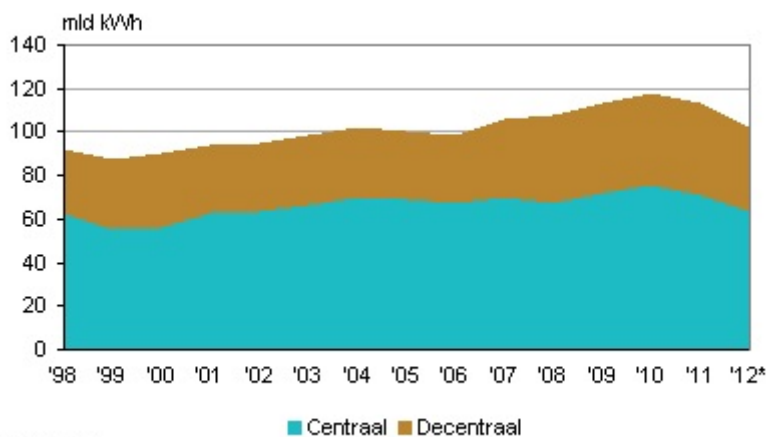

¹¹ Het door TenneT gemeten elektriciteitsverbruik in Nederland (voortschrijdend jaartotaal in gigawattuur) over het kalenderjaar 2012 was bijna 3% lager ten opzichte van 2011.

Fig. 12. Maandelijks verbruik van via het hoogspanningsnet getransporteerde elektriciteit¹²

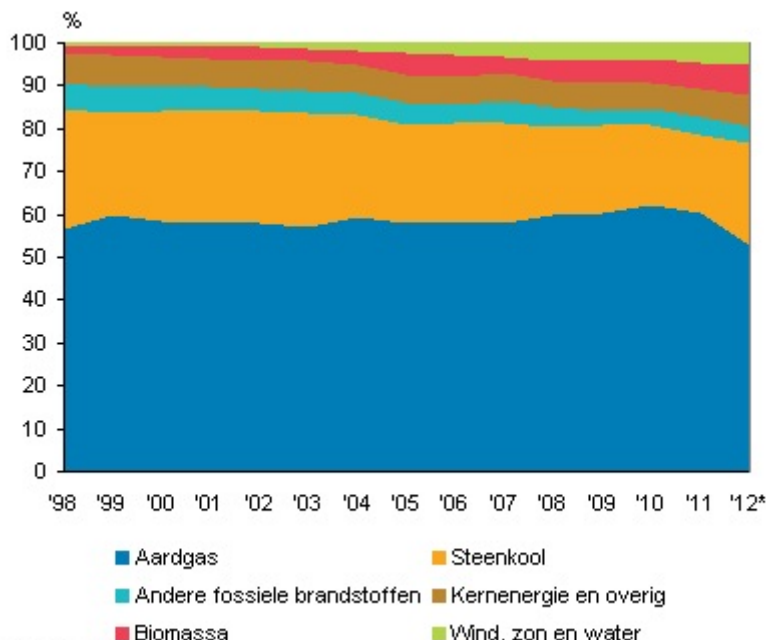
Elektriciteitsproductie

In 2012 is de energieproductie in Nederland met 10% gedaald vergeleken met vorig jaar (fig. 13). De productie uit het relatief dure aardgas is minder geworden (- 7%) en uit het relatief goedkope steenkool juist meer (+ 15%). Het aandeel van de productie in hernieuwbare energie is licht gegroeid (+ 1%) (fig. 14). Doordat energie uit het buitenland in 2012 goedkoper was dan dat Nederland het zelf kon produceren, is er meer energie geïmporteerd. De meeste energie werd uit Duitsland geïmporteerd, omdat zij lage kolenprijzen hadden en een groot aanbod hadden van hernieuwbare energie. Ook werd er uit Noorwegen meer elektriciteit uit waterkracht geïmporteerd.

Bron: CBS

Fig. 13. Ontwikkeling elektriciteitsproductie in Nederland

Bron: CBS

Fig. 14. Ontwikkeling bijdrage per bron aan elektriciteitsproductie in Nederland

¹² <http://www.energeia.nl/news.php?ID=52441>

Overcapaciteit e-productie

Accountant PwC berekende eerder dit jaar in opdracht van de stroomsector dat de komende jaren in Nederland 7300 MW aan centrales gesloten moet worden om vraag en aanbod in evenwicht te krijgen. Op dit moment worden vanwege de hogere productiekosten met name gasgestookte centrales stilgelegd. Als de afspraken uit het Energieakkoord overeind blijven, zal tevens een aantal oudere kolencentrales worden stilgelegd

De overcapaciteit leidt tot aanzienlijk lagere opbrengsten. Alle grote energiebedrijven (zoals RWE, Vattenfall) hebben daarom fors afgeboekt op de enige jaren geleden overgenomen Nederlandse productiebedrijven (zoals Nuon en Essent).

3.3.2 Prijsontwikkeling

Afhankelijk van de ontwikkeling van de productiecapaciteit en de economie, wordt een licht dalende tot stabiele prijsontwikkeling voor elektriciteit voorzien (fig. 15).

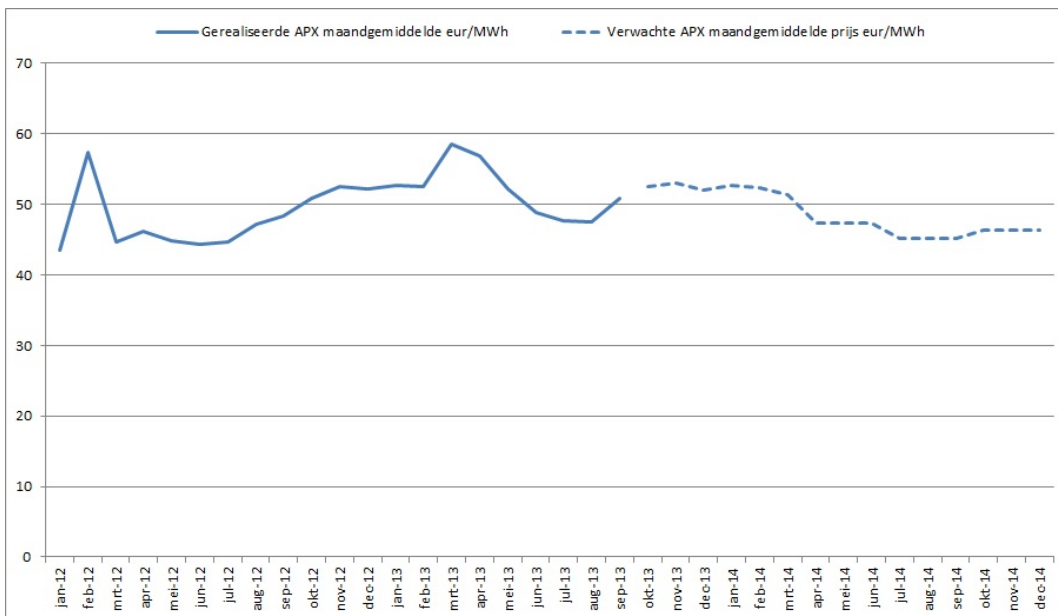

Fig. 15. Gerealiseerde en verwachte marktgemiddelde prijzen voor elektriciteit.

3.4 Duurzame opwekking

3.4.1 Financiering

Het belangrijkste financieringsinstrument van de overheid voor een uitbreiding van de hoeveelheid duurzaam geproduceerde energie is de SDE+ regeling. Vanaf 2013 wordt de SDE+ gefinancierd door een verhoging van de energierekening van zowel burgers als bedrijven. Een huishouden met een gemiddeld jaarverbruik betaalt in 2013 jaarlijks ongeveer € 9 meer.

Op 4 april 2013 is de eerste fase van de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie (SDE+) geopend. In totaal 6 fases is inschrijven voor subsidie mogelijk met per fase een oplopende subsidie. Omdat er sprake is van een maximaal budget is er bij elke latere fase een toenemende kans dat dit totale budget reeds is overschreden. Voor de SDE+ 2013 is een budget van € 3 miljard beschikbaar om projecten te ondersteunen. Aan het eind van de tweede fase waren er al aanvragen ingediend voor ruim € 3 miljard.

Verdeling aanvragen

De categorie 'hernieuwbare warmte en wkk – biomassa' legt met een aangevraagd budget van ruim € 2 miljard het grootste beslag op de beschikbare middelen (fig. 16). Groen gas, windenergie en geothermie zijn met een aangevraagd budget van ruim € 500 miljoen de andere categorieën die het grootste beslag op de beschikbare middelen leggen. Het grootste aantal aanvragen heeft betrekking op zon-PV nl. ruim 300. Omdat dit in het algemeen veel kleinere projecten zijn, is het totale budget voor de categorie echter zeer beperkt (€ 22 miljoen).

Categorie	Type productie-installatie	Aantal aanvragen	Maximaal aangevraagd budget	Maximale subsidiabele productie	Aantal aanvragen	Beschikt budget	Maximale subsidiabele productie
				(€ mln)	(GWh)	(€ mln)	(GWh)
Hernieuwbare elektriciteit							
Windenergie	Wind op land < 6 MWe	58	536	11.321	3	34	1.010
	Wind op land => 6 MWe	1	12	266	-	-	-
Zon-PV	Zon-PV >= 15 kWp	306	22	952	234	12	601
Biomassa	AWZI/RWZI thermische drukhydrolyse	2	13	480	1	7	288
Waterkracht	Gerenoeverde waterkracht met nieuwe turbine	1	5	352	1	5	352
	Vrije stromingsenergie < 0,5 m	1	1	42	-	-	-
	Waterkracht => 0,5 m	1	10	315	-	-	-
Totaal hernieuwbare elektriciteit		370	600	13.728	239	58	2.251
Hernieuwbare warmte én WKK							
				(€ mln)	(TJ)	(€ mln)	(TJ)
Biomassa	Allesvergisting	2	1	131	1	1	64
	Allesvergisting uitbreiding warmte	-	-	-	-	-	-
	Allesvergisting verlengde levensduur	5	25	2.358	3	15	1.474
	Ketel vaste biomassa	27	131	25.629	23	87	17.116
	Ketel vloeibare biomassa	8	483	33.781	3	195	14.952
	Mest covergisting	11	121	8.580	2	3	275
	Mest covergisting uitbreiding warmte	16	14	1.759	13	11	1.399
	Thermische conversie van biomassa	18	1.145	70.324	5	53	4.071
	Thermische conversie uitbreiding warmte	3	25	9.677	1	1	227
	Thermische conversie verlengde levensduur	2	225	19.364	2	225	19.364
Geothermie	Diepe Geothermie	3	130	14.295	-	-	-
	Geothermie	15	392	48.447	5	124	15.356
Zonthermie	Zonthermie	3	< 1	32	2	< 1	19
Totaal hernieuwbare warmte én WKK		113	2.693	234.376	60	715	74.316
Hernieuwbaar gas							
				(€ mln)	(Nm ³ mln)	(€ mln)	(Nm ³ mln)
Groengas	Allesvergisting	3	62	163	-	-	-
	Mest covergisting	14	478	1.060	-	-	-
	Vergassing	1	51	113	-	-	-
	Groengas hub	-	-	-	-	-	-
Totaal hernieuwbaar gas		18	591	1.335	-	-	-
Totaal SDE 2013		501	3.884		299	773	
waarvan gehonoreerd*		299	773				

Fig 16. Overzicht van de in het kader van de SDE+ regeling 2013 ingediende subsidieverzoeken

Toegekend maar niet uitgekeerd

Er zijn talloze redenen denkbaar waarom een project ondanks een SDE-beschikking niet resulteert in groene stroom, warmte of gas. Omdat projecten na toekenning van SDE geruime tijd de gelegenheid krijgen om op te starten, zit er een grote vertraging tussen de cijfers van toekenning en realisatie. Dit maakt het lastig om in te schatten in hoeverre de subsidies ook echt impact hebben. In een in 2012 opgesteld visiedocument van de Rabobank werd de verwachting uitgesproken dat hierdoor mogelijk (meer dan) de helft van de beschikbare middelen uiteindelijk niet wordt ingezet voor duurzame energieproductie (fig. 17).

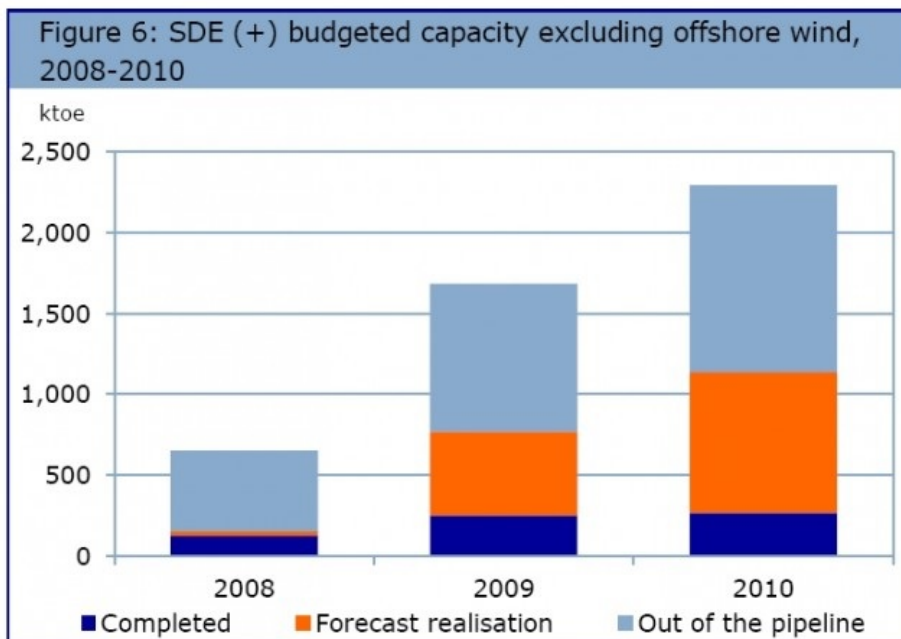

Fig. 17. Verwachte realisatie t.o.v. toegekend budget voor duurzame energieprojecten

3.4.2 Duurzame energiebronnen

Windenergie

Ambities overheid land/zee

De Nederlandse regering mikt voor zowel op land als op zee op 6.000 MW in 2020. Eind 2012 telde Nederland voor 2.400 MW aan windturbines op land terwijl op zee in Nederland momenteel 228 MW is gerealiseerd verdeeld over twee windparken. Van de ambitie voor 2020 is nu dus ca. een vijfde gerealiseerd.

Afspraken IPO

In juni 2013 hebben de provincies een definitief akkoord bereikt over de onderlinge verdeling van 6000 MW windenergie op land die in 2020 moet zijn gerealiseerd. Eind 2012 wezen de provincies al gebieden aan voor ruim 5700 MW, nu zijn ook de laatste restanten verdeeld. Provincies hebben op individuele basis prestatieafspraken gemaakt met het rijk waarmee afspraken zijn gemaakt voor een totaal van 6000 MW. Ten opzichte van de stand van zaken in 2012, met totaal opgesteld vermogen van ca. 2.200 MW¹³, betekent dit bijna een verdrievoudiging.

Provincies zijn verantwoordelijk voor het ruimtelijk mogelijk maken van de plaatsing van windmolens. Waar de molens er daadwerkelijk komen is afhankelijk van lokaal draagvlak en de markt. Wanneer blijkt dat bepaalde gebieden afvallen, zullen de betreffende provincies alternatieve gebieden aanwijzen. Als gemeenten geen (of onvoldoende) ruimte in hun bestemmingsplannen reserveren voor windenergie, kunnen provincies inpassingsplannen opstellen waarmee

¹³ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70960ned&LA=NL>

windenergie mogelijk wordt gemaakt. Gedeputeerde Staten (GS) van Zuid-Holland hebben onlangs aangegeven voor 4 Zuid-Hollandse gemeenten een inpassingsplan op te willen stellen¹⁴.

Provincie	MW 2012	MW extra	MW Totaal	% tov landelijk
Fryslan	525	5,5	530,5	8,8%
Groningen	850	5,5	855,5	14,3%
Drenthe	280	5,5	285,5	4,8%
Overijssel	80	5,5	85,5	1,4%
Noord-Holland	580	105,5	685,5	11,4%
Flevoland	1.370	20,5	1.390,5	23,2%
Zuid-Holland	730	5,5	735,5	12,3%
Utrecht	60	5,5	65,5	1,1%
Gelderland	210	20,5	230,5	3,8%
Zeeland	550	20,5	570,5	9,5%
Noord-Brabant	420	50,5	470,5	7,8%
Limburg	60	35,5	95,5	1,6%
Totaal	5.715	286	6.001	6.001 / 100,0%

Tabel 1. Verdeling te realiseren hoeveelheid windenergie per provincie op basis van de (voorlopige) afspraken in 2012 en de definitieve afspraken in juni 2013.

Het kabinet stelt op korte termijn de Rijkstructuurvisie Wind op Land (SWOL) vast. In de SWOL worden gebieden planologisch vastgelegd die geschikt zijn voor grootschalige windenergie. Deze gebieden komen overeen met de gebieden die de provincies daarvoor hebben vrijgemaakt.

Beleid provincie Noord-Holland

Op basis van het provinciale beleid worden er in Noord-Holland geen nieuwe windmolens toegestaan. Alleen het vervangen van verouderde turbines is nog toegestaan terwijl plannen die voor 11 april 2011 zijn ingediend buiten dit verbod vallen. Uitzondering op dit beleid is het Windplan Wieringermeer in de gemeente Hollands Kroon. Dit plan valt onder de Rijkscoördinatieregeling en zal nog wel helemaal worden uitgevoerd.

In diverse bestemmingsplannen van de gemeente Haarlemmermeer zijn op meerdere locaties windmolens voorzien, waarvan het grootste plan het windpark Haarlemmermeer Zuid is (40 MW). Vanwege de strijdigheid met het provinciale beleid heeft de provincie Noord-Holland delen van een aantal bestemmingsplannen van de gemeente Haarlemmermeer ongeldig verklaard. Door de actie van de provincie kunnen deze windmolens niet vergund worden.

In juli heeft de provincie Noord-Holland ook het bestemmingsplan Zeezicht van de gemeente Velsen deels buiten werking gesteld via een reactieve aanwijzing, omdat Velsen in dit plan een lijnopstelling van zes of zeven windmolens (21 MW) mogelijk wil maken langs de noordkant van het Noordzeekanaal in Velsen-Noord.

Ook de grootse plannen van de gemeente Amsterdam met wind op land worden door het provinciale beleid belemmerd. De ambities van de gemeente om op korte termijn ongeveer een derde van de

¹⁴ <http://www.zuid-holland.nl/contentpagina.htm?id=110741>

Amsterdamse huishouden van groene, lokaal opgewekte stroom te voorzien maakt de realisatie van 400 megawatt (MW) aan opgesteld vermogen nodig.

De gemeente Velsen gaat tegen het besluit in beroep bij de Raad van State. Ook andere gemeentes overwegen een dergelijke juridische procedure.

Bij het vaststellen van het 'nieuwe' beleid door Provinciale Staten van Noord-Holland in 2012 werd uitgegaan van een doelstelling van 580 MW aan opgesteld vermogen die volledig gerealiseerd kon worden met het windplan Wieringermeer. Het is niet duidelijk of de verhoogde doelstellingen (tabel 1) binnen deze kaders kunnen worden gerealiseerd.

Beleid overige provincies

(Bijna) alle provincies in Nederland hebben hun eigen windenergiebeleid geformuleerd¹⁵.

Uitgangspunt voor de meest provincies is dat realisatie van windparken plaatsvindt in grootschalige concentratiegebieden. Deze concentratiegebieden zijn i.h.a. in provinciale beleidstukken vastgelegd.

Zon-PV

Prijzontwikkeling

De prijs voor zon-pv systemen is in 2012 spectaculair gedaald. Uit de in opdracht van Agentschap NL uitgevoerde inventarisatie van de PV markt in Nederland bleek de prijs voor zonnepanelen in ruim 1 jaar tijd met ruim 40% te zijn gedaald (fig. 18). De prijsdaling heeft ertoe geleid dat de zogenaamde grid-parity is bereikt; de kostprijs per kWh voor (kleinschalig) zelf opgewekte zonnestroom is lager dan het kleinverbruikerstarief voor elektriciteit. Deze sterke prijsdaling is veroorzaakt door technische ontwikkelingen en een sterk toegenomen productie capaciteit in met name China.

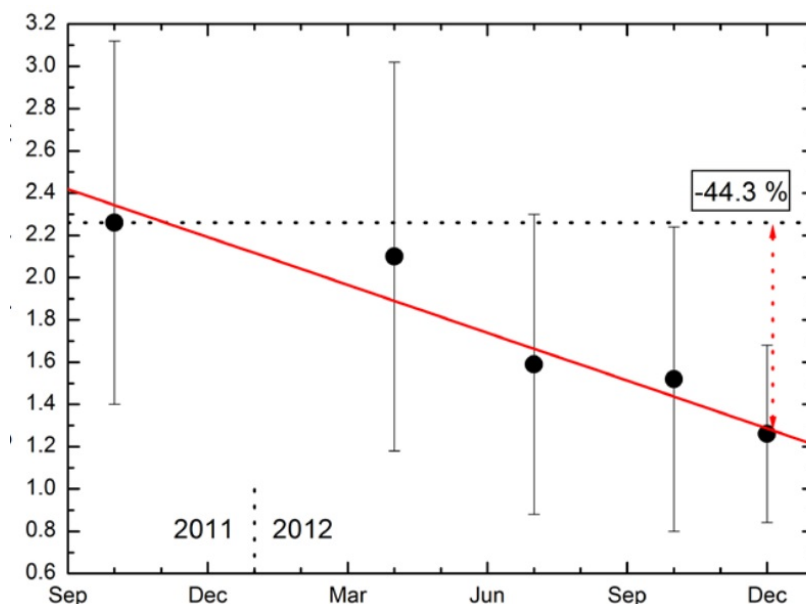

Fig. 18. Prijzontwikkeling modules zon-pv (in euro's per module) in de periode sept 2011 – dec 2012.

Vanwege vermeende dumpingpraktijken heeft de Europese commissie in juli 2013 een importheffing ingevoerd van 11.7% op modules die geproduceerd zijn in China. Deze heffingen gaan omhoog naar

¹⁵ Voor een overzicht zie: <http://www.agentschapnl.nl/subsidies-regelingen/windenergie-beleid-provincie>

een gemiddelde van 47,6 procent als onderhandelingen tussen China en Europa niet leiden tot een tot een minimumprijs waartegen de Chinezen de producten mogen aanbieden. Deze importheffing zal leiden tot een prijsstijging van de zonnepanelen. Aangezien de totale prijs van een zonnestroomstelsel opgebouwd is uit meer dan alleen de moduleprijs, zal het effect van deze importheffing op de prijs een stuk lager zijn dan de hoogte van deze heffing.

Subsidieregeling particulieren

De regeling zonnepanelen voor particulieren ging op 2 juli 2012 van start. De regeling komt voort uit het lente-akkoord over de rijksbegroting voor 2013. Het totale budget dat het ministerie van Economische Zaken voor 2012 en 2013 samen beschikbaar stelde was EUR 50,9 mln. Daarmee hebben 90.000 huishoudens een subsidie van maximaal EUR 650 kunnen krijgen. Begin augustus 2013 was het beschikbare budget op. De zonnestroominstallaties die met de subsidie zijn aangeschaft produceren volgens Agentschap NL per jaar zo'n 315 GWh aan elektriciteit.

Ontwikkeling opgesteld vermogen zon-pv

De kostprijzdaling en de subsidieregeling voor particulieren hebben geleid tot een forse toename van het opgesteld vermogen voor zon-pv in Nederland (fig. 19). Naar verwachting zal ook in 2013 sprake zijn van een forse toename van het opgesteld vermogen.

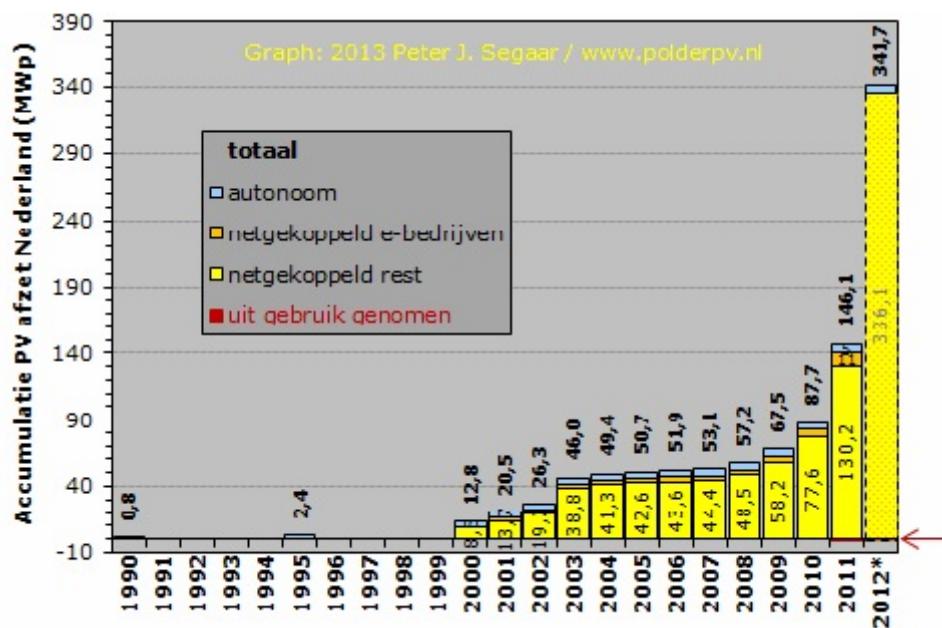

Fig. 19. Cumulatief opgesteld vermogen zon-pv in Nederland

Biomassa

Bijna drie kwart van alle hernieuwbare energie komt uit biomassa. Het gaat hierbij onder andere om het produceren van elektriciteit en warmte in afvalverbrandingsinstallaties, het meestoken van biomassa in elektriciteitscentrales en het verbruik van biobrandstoffen voor vervoer.

Van de door HVC in 2012 geproduceerde hoeveelheid elektriciteit was ca. 70% afkomstig uit duurzame bronnen. Dat betrof voornamelijk (98%) de elektriciteit afkomstig uit het biomassadeel van het afval in de AEC's en de biomassa input van de Bec. Circa 2% van de duurzaam geproduceerde elektriciteit was afkomstig uit zon en wind.

Gft-vergisting

Omstreeks 17% van het gescheiden ingezamelde gft is in 2012 verwerkt door middel van een vergistingsproces¹⁶. Onder andere door verbouw van de installatie van Attero Venlo was in 2012 een deel van de vergistingscapaciteit niet beschikbaar. Bij realisatie van alle plannen voor nieuwe installaties en /of uitbreiding van bestaande installaties, zal de totale gft-vergistingscapaciteit de komende jaren verder toenemen tot bijna 800.000 ton gft/jaar (fig. 20). Door het per seizoen sterk wisselende aanbod en de aanwezigheid van hout (takken., snoeiafval) dat niet wordt afgebroken in een vergistingsproces, zal de totale gft-vergistingscapaciteit naar verwachting rondom deze hoeveelheid stabiliseren.

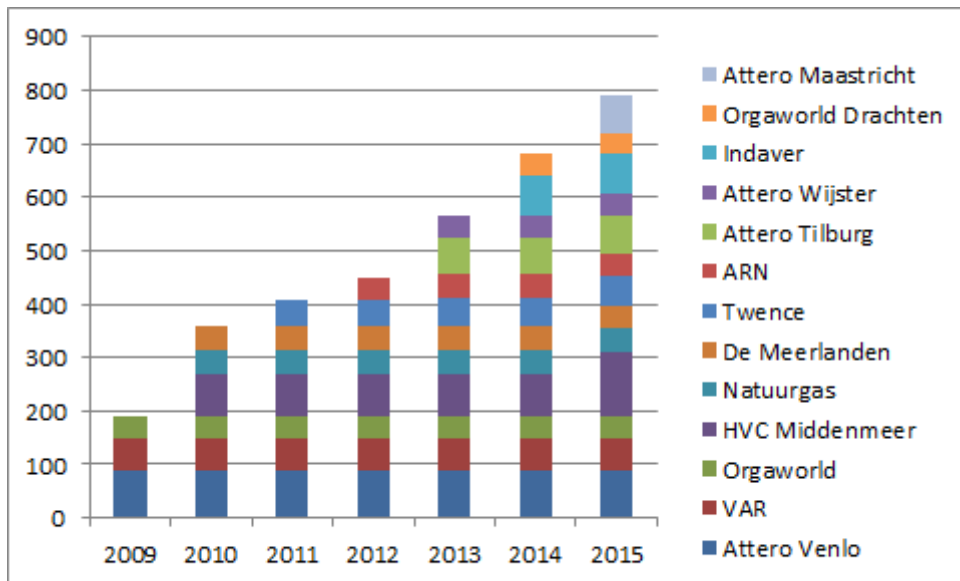

Fig. 20. Gerealiseerde en geplande vergistingscapaciteit voor gft

Door de prijsdruk op het verwerkingstarief voor gft, de lagere gas- en elektriciteitsopbrengsten t.o.v. oorspronkelijke verwachtingen en praktijkervaringen waaruit hogere investeringskosten voortvloeien, zal naar verwachting een deel van de geplande vergistingscapaciteit uiteindelijk niet worden gerealiseerd.

¹⁶ Bron: Afvalverwerking in Nederland, gegevens 2012. Rijkswaterstaat (oktober 2013)

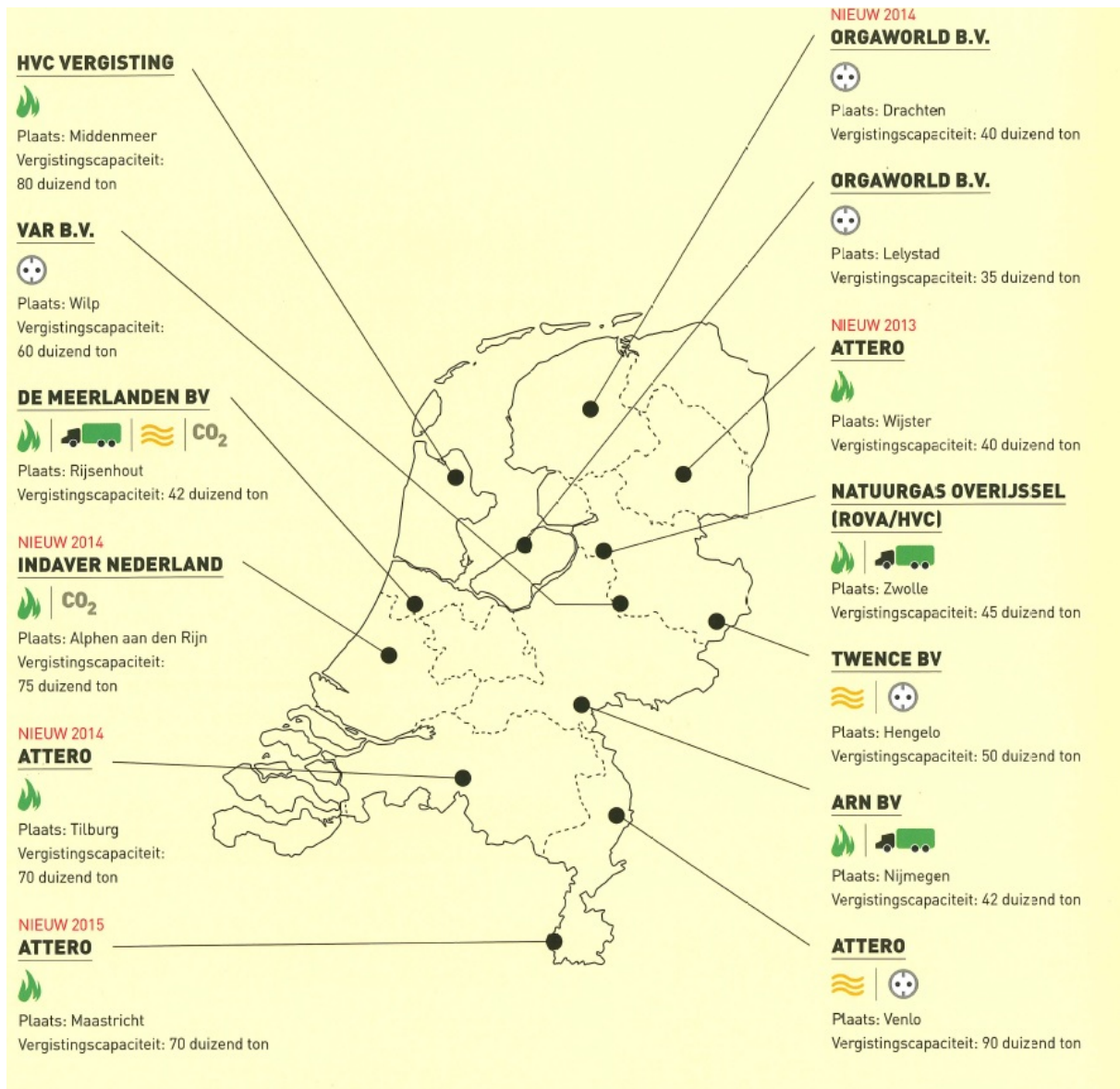

Fig. 21. Gerealiseerde en geplande gft-vergistingsinstallaties met bijbehorende capaciteit¹⁷

3.5 Warmte

3.5.1 Geothermie

Na het opnemen van geothermie in de SDE+ in 2012 en het succes van het project GreenWellWestland is de ontwikkeling van geothermie in Nederland in een versnelling gekomen. Voorbeelden van recente ontwikkelingen/projecten zijn o.a.

- Gestart met boren bij Agriport (ECW), een dubbel doublet (4 boringen);
- De boorwerkzaamheden in het glastuinbouwgebied Californië in Grubbenvorst bij Venlo zijn begin 2013 afgerond (triplet, 3 boringen)¹⁸
- Floricultura (Heemskerk) is gestart met boren

¹⁷ Groene groei met gft als grondstof – Vereniging Afvalbedrijven (juni 2013)

¹⁸ <http://geothermie.nl/geothermie-aardwarmte/projecten/venlo/>

- In het Westland zijn verschillende projecten in voorbereiding genomen

Green Deal diepe geothermie

Gemeente Westland, Flora Holland, Westland Infra en HVC zijn in gesprek met EZ over een greendeal die het mogelijk moet maken om een eerste geothermieboring te realiseren naar het Trias (4 km diepte). Doordat er geen consensus is over de geschiktheid van het Trias voor de winning van duurzame warmte tussen de geologen van TNO en die van de projectpartners is het niet mogelijk gebleken om subsidie (SDE+) en de steun uit de garantieregeling (SEI) voor dit project te verkrijgen. Ondiepe projecten (Onderkrijt, 2 - 2,5km) kunnen slechts circa 10% van de warmtebehoefte in het Westland leveren terwijl het Trias in potentie 80% kan leveren. De ontwikkeling van het Trias is dus essentieel voor het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Westland en voor het verstevigen van de glastuinbouwsector als geheel (concurrentie kracht en duurzaam produceren).

Aardwarmte Den Haag.

In 2007 is het startschot gegeven voor het geothermie project in Den Haag Zuid-West, een samenwerkingsproject tussen wooncorporaties, energiebedrijven en de gemeente Den Haag. Bij de start van het project was de verwachting dat in de eerste fase van het project circa 4.000 woningen op het met geothermie verwarmde warmtenet zouden worden aangesloten. Als gevolg van de technische complicaties (bijvangst koolwaterstoffen), de financiële crisis en de sterk achterblijvende bouw van nieuwe huizen is het project Den Haag in zwaar weer terecht gekomen. Medio 2013 is het consortium uiteengevallen. De gemeente Den Haag en Eneco hebben eind juli het faillissement aangevraagd van de VOF Aardwarmte Den Haag. De gemeente Den Haag bestudeert de scenario's voor (voortzetting van) geothermie.

3.5.2 Warmtenetten

De ontwikkeling van warmtenetten is vaak essentieel voor het realiseren van duurzaamheidsdoelstellingen in een stedelijke omgeving. Lokale en centrale overheden krijgen steeds meer aandacht voor warmte. In het Energieakkoord wordt het belang van een betere benutting van industriële restwarmte benadrukt. De Green Deal van de provincie Zuidholland met EZ voor de oprichting van een programmabureau warmte en koude (HVC tekent mee met de samenwerkingsovereenkomst) wordt als voorbeeld genoemd voor een bredere, nationale aanpak

Vanaf oktober 2014 gaat Eneco restwarmte afnemen van de afvalenergiecentrale AVR in Rozenburg. Daarmee komt restwarmte beschikbaar als warmtevoorziening voor 95.000 woning(equivalent)en in Vlaardingen, Schiedam en Rotterdam. Voor het transporteren van de restwarmte van AVR worden warmteleidingen aangelegd vanaf Rozenburg, onder de Nieuwe Waterweg door, via Vlaardingen en Schiedam naar Rotterdam. Het tracé van deze 'Leiding over Noord' is 16,8 km lang.

Voor het eind van 2013 wordt begonnen met de aanleg van een warmtenet in Nijmegen, waarbij gebruik wordt gemaakt van restwarmte van ARN. De totstandkoming van het warmtenet is opgenomen als doelstelling in een Green Deal tussen ARN, Alliander, Nuon, provincie Gelderland, de gemeente Nijmegen en de Rijksoverheid. Het net moet de warmte van ARN onder de Waal door gaan geleiden naar woningen en bedrijven in de wijken Waalfront en Waalsprong. Omdat tussen de av's van ARN en de wijken zes kilometer afstand en twee waterwegen liggen, zijn er forse investeringen nodig voor het project: in totaal 100 miljoen euro. De overheid draagt daaraan 2,5 miljoen euro bij, zo is afgesproken in de Green Deal.

Op dit moment lijken grote traditionele partijen zich terug te trekken terwijl nieuwe spelers toetreden tot deze markt:

- ELES (Essent Local Energy Solutions) is 1 van de grote drie warmtebedrijven van Nederland en staat op dit moment in de verkoop;
- Eteck koopt WKO projecten op;
- Dalkia (grootste exploitant warmtenetten in Europa is recent zeer actief geworden in de Nederlandse markt (voorlopig nog vooral overal in gesprek)

De slechte marktomstandigheden voor gasgestookte centrales zijn van invloed op de rentabiliteit van warmtenetten die worden gevoed met (restwarmte) van gasgestookte centrales. Voor de bewoners is echter via de warmtewet geregeld dat er een maximale prijs is en dat de levering wordt gegarandeerd.

Biomassa als brandstof

Er lijkt in toenemende mate aandacht te zijn voor lokale biomassaketels op houtsnippers. Twee voorbeelden hiervan zijn:

- In Marum is eind 2012 een warmtekrachtcentrale in gebruik genomen die ondermeer het gemeentehuis, de bibliotheek, een school, het zwembad en de sporthal verwarmt. Uit de regio afkomstige houtsnippers dienen als brandstof voor de centrale. Deze biomassa wordt aangeleverd door boeren, Staatsbosbeheer en omliggende gemeenten. Het gaat om 600 ton op jaarbasis.
- Op 31 januari 2013 is de eerste paal geslagen van biowarmtecentrale 'De Purmer'. Deze centrale gaat 80 procent van de warmtebehoefte leveren voor de 25.000 klanten van Stadsverwarming Purmerend (SVP). Met ingang van 2014 levert Staatsbosbeheer jaarlijks 100.000 ton biomassa aan SVP voor de opwekking van duurzame warmte. Deze biomassa bestaat uit gesnipperd hout dat afkomstig is uit Nederlandse bossen, natuur en landschappen.

4 Storten

4.1 Rekenrente nazorgfondsen stortplaatsen

Nazorg is een onmisbaar onderdeel van verantwoord stortplaatsbeheer. Doorgaans moet er minstens dertig jaar nazorg uitgevoerd worden, maar afhankelijk van de specifieke situatie kan dit ook langer nodig zijn. Om de nazorg te financieren, zitten de kosten hiervoor vaak al inbegrepen bij de poortprijs. Om hiermee voldoende geld bijeen te brengen, moet wel bekend zijn hoeveel geld nodig is voor nazorg vanaf het moment dat er geen afval meer geaccepteerd wordt. Het benodigde geld wordt gestort in een Nazorgfonds waarbij het daarin gestorte geld met het daarop gerealiseerde rendement toereikend moet zijn voor de in de toekomst nog te maken kosten.

De provincie Zuid-Holland verwacht dat het nazorgfonds voor stortplaatsen minder rendement oplevert dan tot nu toe gedacht. Jarenlang ging de provincie er vanuit dat het nazorgfonds een eeuwigdurend rendement zou hebben van 5,06 procent. Recent stelde ze de schatting bij naar 3,99 procent, zowel voor de periode tot de overdracht van de stortplaats als de eeuwigdurende periode daarna. Dat betekent dat er meer geld in het nazorgfonds per stortplaats aanwezig moet zijn om de benodigde activiteiten in de toekomst te kunnen financieren. Nog in bedrijf zijnde stortplaatsen kunnen deze extra middelen doorberekenen in de storttarieven maar beheerders/eigenaren van reeds gesloten stortplaatsen zullen op andere wijze deze extra middelen moeten financieren. Voor Crayensteyn-West raamt de provincie een heffing van ruim EUR 1,5 miljoen. De gezamenlijke stortplaatsexploitanten in de provincie onderzoeken de mogelijkheden om zich tegen deze aanpassing van de rekenrente te verzetten. Op landelijk niveau is er binnen de branchevereniging (VA) een werkgroep opgericht om met het Ministerie in gesprek te komen over de gevolgen van het aanpassen van de rekenrente.

4.2 Duurzaam storten

Sinds eind jaren negentig doet de afvalstortbranche onderzoek naar methoden om een afvalstortplaats te verduurzamen. De gedachte is dat hierdoor minder verontreinigingen in de stortplaats uitspoelen naar het grondwater. Bij dergelijk duurzaam stortbeheer worden de natuurlijke afbraakprocessen gestimuleerd door lucht en (regen)water aan het afval op de stortplaats toe te voegen. Organische stoffen in het afval breken op deze manier af en metalen spoelen gecontroleerd (deels) uit met het water dat de stortplaats verlaat. Dit water wordt vervolgens gezuiverd en desgewenst hergebruikt, waardoor schadelijke stoffen uit het afval verdwijnen. Verwacht wordt dat op termijn een 'stabiele' stortplaats overblijft waar nauwelijks stoffen uit komen die het grondwater kunnen bedreigen.

De stortbranche heeft het ministerie eerder verzocht om innovatief onderzoek op vier pilotstortplaatsen gedurende tien jaar te mogen verrichten. Om dit innovatieve onderzoek mogelijk te maken is het ministerie van Infrastructuur en Milieu met het project Introductie Duurzaam Stortbeheer (IDS) gestart. In dit project wordt samen met de betrokken provincies en de stortbranche wijziging van regelgeving ontwikkeld. Een ander onderdeel van het experiment duurzaam stortbeheer is het onderzoek plaats naar de maatregelen waarmee de eventuele extra uitstoot van methaangas kan worden teruggebracht. In het eerste kwartaal van 2014 zullen tenslotte alle voorbereidingen voor een af te sluiten Green Deal Duurzaam Stortbeheer zijn afgerond.

4.3 Ontwikkeling hoeveelheden

De hoeveelheid afval die in 2012 naar één van de stortplaatsen in Nederland is afgevoerd is aanzienlijk hoger dan de hoeveelheid in 2011. Dit is mede veroorzaakt doordat in afwachting van het afschaffen van de stortbelasting per 1 januari 2012, residuen van grondreiniging in 2011 tijdelijk in opslag zijn geplaatst. Het storten van AVI-reststoffen in 2012 betrof met name bodemmassen die in het kader van de afwerking op één bepaalde stortplaats werden ingezet. In 2013 lijkt de hoeveelheid afval die naar een stortplaats wordt afgevoerd, zich te stabiliseren (fig. 22).

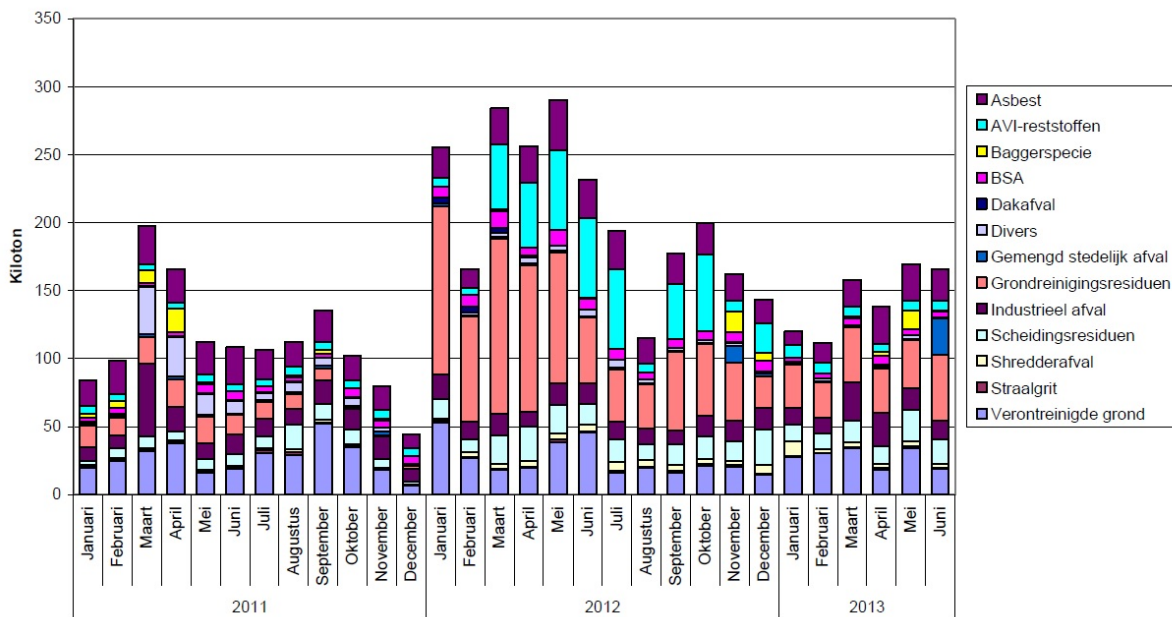

Fig. 22. Ontwikkeling per maand gestorte hoeveelheid afvalstoffen per categorie op basis van meldingen van de stortplaatsen aan het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen¹⁹

¹⁹ Bron: http://www.lap2.nl/sn_documents/files/06%20Nieuws/2013-05-03%20OntwikkelingenStorten_mrt2013_bijlage.pdf

Agendapunt 5

perspectief op grondstoffen

Aan: Algemene Vergadering

Van: raad van commissarissen en directie

Betreft: perspectief op grondstoffen

Datum: 31 oktober 2013

Bijlagen: - Optimalisering inzamelstructuur ten behoeve van hergebruiksdoelstellingen: 65% in het vizier;
- Positionering HVC inzake kunststofsortering en recycling AEEA.

Inleiding

In de aandeelhoudersvergadering van juli jl. is gevraagd welk perspectief HVC de aandeelhouders te bieden heeft om de doelstelling van 65% materiaalhergebruik daadwerkelijk te realiseren en daarin collectief koploper te zijn. De notitie 'Optimalisering inzamelstructuur ten behoeve van hergebruiksdoelstellingen: 65% in het vizier' gaat hierop in. Tevens, en deels in het verlengde daarvan, ligt de vraag voor of samenwerking ten aanzien van de stromen kunststofverpakkingsmateriaal en Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten (AEEA) meerwaarde kan creëren voor de deelnemende gemeenten. Met betrekking tot dit laatste is specifiek aandacht gevraagd voor de rol van HVC als publiek bedrijf. Deze laatste vragen komen aan de orde in de notitie 'Positionering HVC inzake kunststofsortering en recycling AEEA'.

65% materiaalhergebruik

De ambitie van HVC is om als uitvoerende organisatie de doelstelling van de gemeentelijke aandeelhouders om te komen tot 65% materiaalhergebruik binnen handbereik te brengen, deels door advisering en ondersteuning, deels door het bieden van maatwerk aan aandeelhouders die het afvalbeheer inclusief inzameling bij HVC hebben ondergebracht. De notitie 'Optimalisering inzamelstructuur ten behoeve van hergebruiksdoelstellingen: 65% in het vizier' beschrijft hoe door gerichte inzet op de te onderscheiden fracties in het huishoudelijk afval, 65% materiaalhergebruik voor de gehele groep deelnemende gemeenten binnen handbereik komt.

Kunststofverpakkingsmateriaal en AEEA

De twee specifieke stromen uit het huishoudelijk afval waar gemeentelijke aandeelhouders volgend jaar een keuze moeten maken voor de wijze waarop zij invulling geven aan hun verantwoordelijkheid, zijn kunststofverpakkingsmateriaal en AEEA. HVC heeft de mogelijke opties voor aandeelhouders geanalyseerd. Voorts is onderzocht of HVC als publiek bedrijf en gegeven de context van de huidige markt een meerwaarde kan bieden voor het collectief van deelnemende gemeenten. Voor kunststofverpakkingsmateriaal betreft dat op dit moment het op basis van marktkennis gebundeld afzetten van kunststof stromen; voor AEEA, waar gemeenten reeds de nodige ervaring mee hebben, ligt de mogelijkheid voor om gezamenlijk een garantieprijs te bedingen en met het sorteren van deze reststroom werkgelegenheid te creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt (het creëren van *social return on investment* (SROI)). Aandeelhouders die belangstelling hebben worden in de gelegenheid gesteld met HVC specifieke afspraken maken over de door hen gewenste rol van HVC.

Voorstel

Wij stellen u voor kennis te nemen van de notitie 'Optimalisering inzamelstructuur ten behoeve van hergebruiksdoelstellingen: 65% in het vizier' en in te stemmen met de geschetste positionering van HVC inzake kunststofsortering en recycling AEEA.

De Algemene Vergadering,

Bijeen op 4 december 2013,

Gelezen het voorstel van de Raad van Commissarissen en de directie d.d. 31 oktober 2013,

B e s l u i t :

Kennis te nemen van de notitie 'Optimalisering inzamelstructuur ten behoeve van hergebruiksdoelstellingen: 65% in het vizier' en in te stemmen met de geschetste positionering van HVC inzake kunststofsortering en recycling AEEA.

Aldus besloten,

Voorzitter,

Secretaris,

Met de kracht van het collectief via lokaal maatwerk op z'n minst de helft van de herbruikbare stromen uit het restafval.

De koers van HVC gericht op grondstoffen (materiaalhergebruik) en energie (terugwinnen van energie uit reststromen en aanvullend hernieuwbare bronnen) is in het proces 'Herijking Strategie' begin 2013 geactualiseerd en herbevestigd. Door de aandeelhouders is gevraagd de ambities en het profiel van HVC op de doelstelling van 65% materiaalhergebruik helder in beeld te brengen.

Deze notitie schetst de mogelijkheden om de ambitie te realiseren en hoe dit voor de verschillende deelstromen wordt vormgegeven. Het collectief HVC start niet bij nul. Gezamenlijk is al geïnvesteerd in grootschalige activiteiten gericht op hergebruik zoals het opwerken van AVI-bodemassen, de automatische sorteerinstallatie voor het grof huishoudelijk afval en composteer- en vergistingsinstallaties voor het groente-, fruit en tuinafval. Voor de gemeenten die inzameling bij HVC hebben ondergebracht wordt via lokaal maatwerk de optimale mix van maatregelen voor bronscheiding geïmplementeerd. De andere aandeelhouders hebben de binnen HVC aanwezige deskundigheid beschikbaar om te ondersteunen bij het vormgeven van beleidsambities.

Het motto:

***Met de kracht van het collectief via lokaal maatwerk
de helft van de herbruikbare stromen uit het restafval***

Dit is gebaseerd op de volgende 3 uitgangspunten:

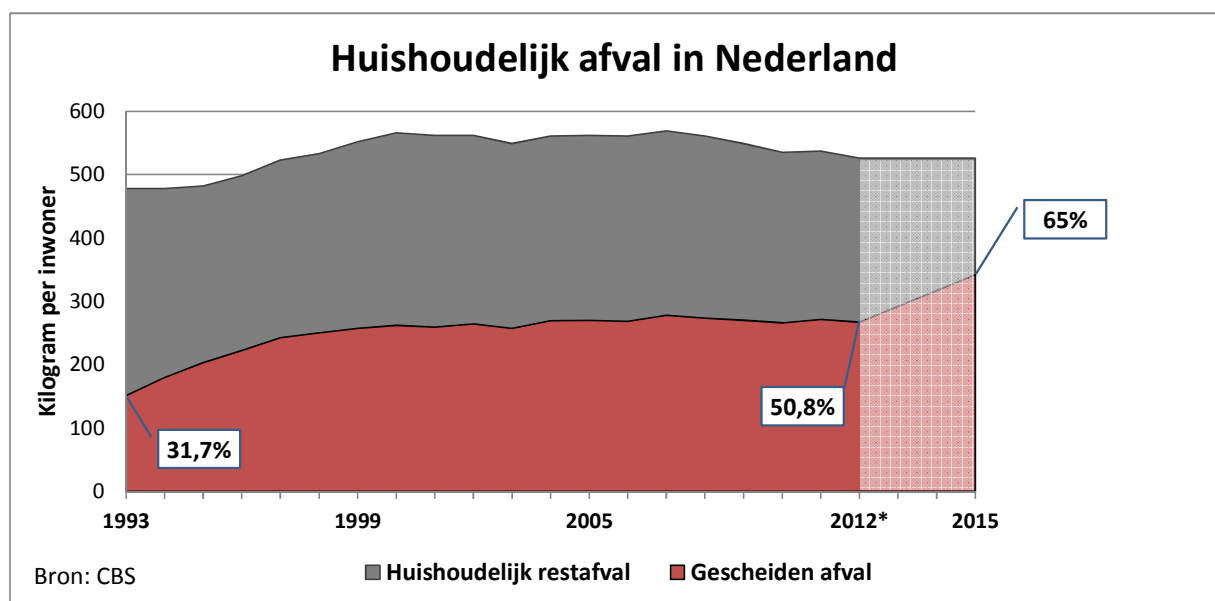
- 1 65% hergebruik vergt een halvering van de herbruikbare stromen in het restafval;
- 2 het collectief versnelt de ontwikkeling;
- 3 lokaal maatwerk vraagt een optimale mix van maatregelen.

Deze worden hieronder toegelicht.

1 65% hergebruik vergt ten minste een halvering van de herbruikbare stromen in het restafval

De bronscheiding in Nederland ligt nu rond de 50%

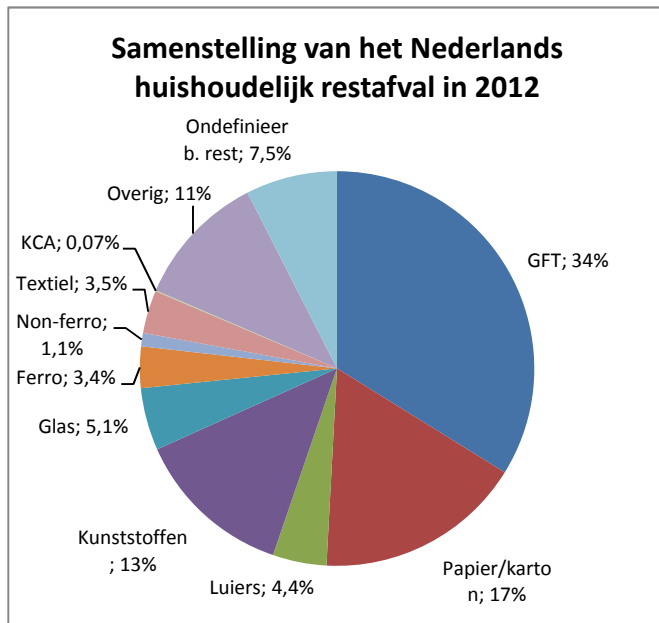
De Nederlandse burger produceert elk jaar gemiddeld meer dan 500 kilogram huishoudelijk afval. Hiervan wordt ongeveer de helft brongescheiden ingezameld en bestaat de andere helft uit restafval. Het huishoudelijk restafval wordt in de AEC's (R1-installaties) nuttig toegepast in de vorm van verbranden met energierecuperatie.

Huishoudelijk restafval bestaat nog voor een substantieel deel uit herbruikbare stromen

In het kader van de monitoring van het LAP wordt in opdracht van Rijkswaterstaat jaarlijks de samenstelling van het Nederlandse (fijn) huishoudelijk restafval onderzocht. Uit deze sorteeranlyses blijkt dat het huishoudelijk restafval van Nederland in 2012 gemiddeld nog steeds voor een aanzienlijk deel bestaat uit recyclebare componenten.

De recyclebare componenten met de hoogste gewichtspercentages die zich nog in het restafval bevinden zijn GFT, OPK en Kunststof. Het aandeel 'Overig' (11%) bevat een aantal deels herbruikbare stromen zoals apparaten, hout, en steen. In totaal is nog 78% van het (fijn) huishoudelijk restafval wél herbruikbaar en zou dus niet verbrand hoeven te worden.

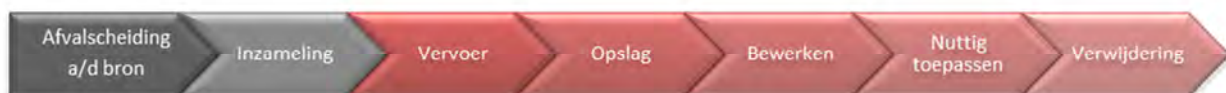
In theorie lijkt 87% bronscheiding mogelijk

De hoeveelheid ingezameld grof huishoudelijk restafval (inclusief verbouwingsrestafval) was in 2012 per inwoner 38 kilogram. Op basis van het gegeven dat de scheidingsinstallatie van Sortiva hiervan nog 50% sorteert voor materiaal hergebruik is het legitiem er van uit te gaan dat dit percentage ook via bronscheiding is te realiseren. Dat betekent dat van het grof huishoudelijk afval zeker nog 50% meer dan nu het geval is aan de bron gescheiden kan worden.

In theorie is het dus mogelijk de huidige hoeveelheid van 221 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner te reduceren tot 49 kilogram en tevens de hoeveelheid grof huishoudelijk afval per inwoner te reduceren tot 19 kilogram. Bij een gelijkblijvende totale hoeveelheid afval uit huishoudens zou het gemiddelde bronscheidingspercentage in Nederland dan op **87%** uit kunnen komen.

Materiaalhergebruik betekent een focus op ketendenken i.p.v. bronscheiding

HVC staat samen met haar aandeelhouders voor de uitdaging om het percentage materiaalhergebruik uit het huishoudelijk afval fors te verhogen naar 65%. Deze doelstelling is leidend voor het beheer van huishoudelijk afval en gemeenten behoren dit in hun beleid gestalte te geven. Om het beoogde doel te realiseren moet het beheer van huishoudelijk afval verder geprofessionaliseerd, geoptimaliseerd en geïnnoveerd worden. Hoewel gemeenten zich vaak focussen op de zorg voor inzameling, vloeit uit het systeem van de wet voort dat ook het traject na inzameling dient te worden verzorgd. Concreet betekent het dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor het beheer van de gehele afvalketen: scheiden aan de bron, inzameling, transport en overslag, bewerken, nuttig toepassen en verwijderen.

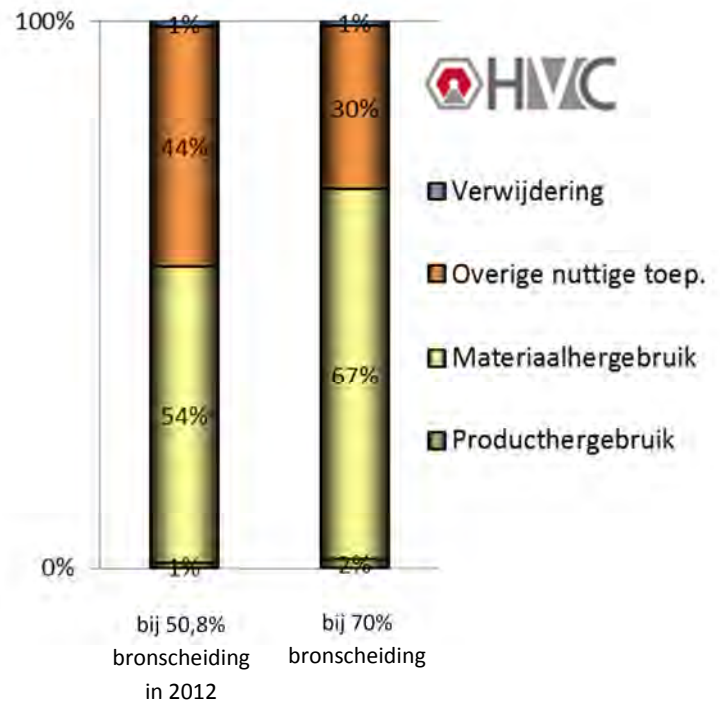

Door regie te voeren op de hele keten kan de milieudruk in de afvalfase optimaal worden verminderd.

Materiaalhergebruik van 65% vergt een bronscheiding van ca. 70%

De Afvalbrief (augustus 2011) van het ministerie geeft als ambitie voor 2015 om tenminste 65% van de totale hoeveelheid afval die in Nederland vrijkomt uit huishoudens te recyclen¹. Hoewel het LAP2 duidelijk aangeeft dat het niet gaat om hoe afval wordt ingezameld, maar om hoe het uiteindelijk weer wordt toegepast, worden in Nederland over het algemeen de milieuprestaties van het beheer van afval uit huishoudens nog afgemeten aan het percentage bronscheiding.

Hierbij wordt bronscheiding ten onrechte gelijk gesteld aan 100% materiaalhergebruik. Enerzijds worden hierdoor grondstoffen die bijvoorbeeld nog uit de bodemassen als materiaal worden hergebruikt niet meegerekend en anderzijds worden brongescheiden stromen die niet of niet volledig worden gerecycled wel als zodanig meegeteld.

HVC heeft een instrument ontwikkeld dat de milieuresultaten van afvalbeheer daadwerkelijk berekent op product-, materiaalhergebruik en nuttige toepassing in de vorm van verbranden met energierecuperatie. Met de huidige voor HVC gangbare processen voor het be- en verwerken van de diverse afvalstromen blijkt uit de LAP2-monitor dat 50,8% bronscheiding in 2012 resulteert in 54% materiaalhergebruik; bij 70% bronscheiding komt het materiaalhergebruik van het afval van huishoudens op 67%.

De doelstelling van 65% materiaalhergebruik ligt al binnen bereik als we de nog in het restafval aanwezige herbruikbare stromen met 50% verminderen. Uitgaande van de gemiddelde samenstelling van het huishoudelijk restafval zal het gemiddelde bronscheidingspercentage van het HVC-collectief in dat geval op ca. **70%** uitkomen.

Alle gemeenten in Nederland lopen tegen (vaak dezelfde) dilemma's aan om 65% materiaalhergebruik te realiseren. Voorbeelden van deze dilemma's zijn:

- Maximalisatie gescheiden inzameling tegen gelijkblijvende (of liefst lagere) kosten voor de burger.
- Het realiseren van een inzamelstructuur met voldoende draagvlak bij de bevolking
- Hoe realiseer je afvalscheiding in 'moeilijke' gebieden zoals hoogbouw, stedelijke gebieden met hoge bebouwingsdichtheid.
- Welke deelstromen kun je gecombineerd inzamelen (minder kosten, minder milieudruk) om via nascheiding alsnog voldoende hoogwaardig hergebruik te realiseren.
- Wat is de optimale inzamelstructuur voor deelstromen met een sterk wisselend aanbod (b.v. seizoensgebonden GFT-afval).

Het binnen het HVC-collectief delen en leren van elkaars ervaringen draagt bij aan het realiseren van 65% materiaalhergebruik.

¹ Recyclen is het werkelijk materiaalhergebruik van afvalstoffen voor nieuwe producten, materialen en stoffen voor het oorspronkelijke doel of voor een ander doel.

2 De kracht van het collectief versnelt de ontwikkeling

De huidige organisatie en de opgebouwde expertise biedt de mogelijkheid om snel door te pakken. Bovendien kunnen we de onderlinge uitwisseling van kennis over maatregelen bij verschillende aandeelhouders benutten om een vliegwiel te creëren, zowel op de schaal van de individuele aandeelhouders als voor het verzorgingsgebied als geheel. Voor het volgen van nieuwe ontwikkelingen en/of het identificeren/onderzoeken van kansrijke initiatieven elders in Nederland heeft de individuele aandeelhouder vaak geen capaciteit, gezamenlijk lukt dat wel.

Leren van lokale initiatieven, zowel bij de aandeelhouders als elders

De elementen van het inzamelpakket is doorgelicht herijkt op effectiviteit uit oogpunt van materiaalhergebruik. Dit resulteert in:

- Optimalisatie Afvalbrengrstations. Optimaliseren van het aantal te scheiden stromen op een afvalbrengrstation (verder dan het activiteitenbesluit) en beïnvloeden van het gedrag van huishoudens zodat het grof huishoudelijk afval zoveel mogelijk naar een afvalbrengrstation wordt gebracht.
- Afval-loterij. Het inzetten van een combinatie van waardeprikkel (loterij) en communicatie om inwoners bewust te maken van het feit dat afval waardevolle grondstoffen bevat en ze extra te motiveren om grof huishoudelijk afval naar het afvalbrengrstation te brengen.
- Bewonerscommunicatie. HVC onderkent dat inwoners met verschillende belevingswerelden (sociale milieus) ook verschillend tegen instituten/ gezag en veranderingen aankijken, waarbij de communicatie voortdurend afgestemd moet worden op de belevingswerelden van de betrokken huishoudens. HVC heeft een communicatiegrid ontwikkeld waarmee op basis van karakteristieken van bewoners voor elke doelgroep de juiste tone of voice gevonden kan worden.
- Proef gecombineerd inzamelen (Droog & Herbruikbaar) in de gemeenten Noordoostpolder en Sliedrecht. In deze proef is het huishoudelijk afval aan huis gescheiden in een droge en herbruikbare fractie (een grondstoffenbak), GFT en een restfractie.
- Proef inzameling hoogbouw/binnenstad in de gemeente Dordrecht. Hiermee wordt inzicht verkregen in inzamelconcepten (een combinatie van frequentie en inzamelmiddelen) waarmee bewoners van hoogbouw én binnenstad verleid kunnen worden om afval gescheiden aan te bieden.

Eyecatchers en voor een belangrijk deel ook gericht op motivatie/educatie zijn de ECOSupporter en ECOScholier, een inzamelconcept in samenwerking met GP Groot waarbij via sportverenigingen en scholen afvalstromen met een positieve restwaarde, zoals frituurvet, textiel, kunststof en elektrische apparaten worden ingezameld. Financiële meerwaarde voor de vereniging/school, milieurendement voor de gemeente.

Voor grof huishoudelijk afval en textiel heeft HVC samenwerkingsovereenkomsten met kringloopbedrijven. Door deze samenwerking wordt producthergebruik gestimuleerd en gerealiseerd terwijl gelijktijdig een bijdrage wordt geleverd aan de lokale/regionale inzet van mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt (social return).

Strategie voor optimale beïnvloeding van huishoudens

Voor het realiseren van een hoog percentage materiaalhergebruik ligt een cruciale rol bij de huishoudens.

Het meest effectieve mechanisme om gedrag te beïnvloeden is de *serviceprikkel*. Door het zo gemakkelijk mogelijk te maken voor huishoudens om herbruikbare afvalstromen in te leveren én de service op ongewenste (rest)stromen te minimaliseren, worden de huishoudens gestimuleerd het afval gescheiden aan te bieden. Voorbeelden hiervan zijn gecombineerd inzamelen (een combinatie van gemakkelijk na te sorteren afvalstromen in één bak) en omgekeerd inzamelen (herbruikbare stromen

aan huis inzamelen en het restafval naar verzamelcontainers). Ook aanpassingen van inzamelfrequenties en volumes van inzamelmiddelen beïnvloeden het scheidingsgedrag.

De *waardeprikkel* die in het land het meest wordt toegepast is een negatieve vorm (boete), het zogenaamde diftar-systeem. Met focus op materiaalhergebruik gaat het echter niet om zo min mogelijk restafval maar om zo min mogelijk waardevolle stromen in het restafval. HVC kiest voor een positieve waardeprikkel: het belonen van huishoudens voor het aanbieden van gescheiden herbruikbare stromen. In combinatie met de juiste serviceprikkel kan een waardeprikkel een extra stimulans zijn en daardoor de afvalscheidingsresultaten verhogen.

Terwijl de twee hiervoor genoemde prikkels autonoom kunnen worden ingezet, is de *communicatieprikkel* hoe dan ook noodzakelijk. Afval scheiden is net als elk ander gedrag van mensen beïnvloedbaar met drie elementen (triademodel). **Weten** (de kennis en inzicht in het nut van gescheiden inzameling), **willen** (er voor gemotiveerd te zijn om mee te doen) en **kunnen** (fysieke mogelijkheden, hindernissen, tijdstippen, kosten). In de communicatie moeten alle drie elementen in voldoende mate aanwezig zijn om optimaal scheidingsgedrag te beïnvloeden.

Schaalgrootte nodig voor bewerken/verwerken & vermarkten

Voor de economische haalbaarheid van het be- en verwerken van afvalstromen tot secundaire grondstoffen is schaalgrootte van wezenlijk belang. Zowel bundelen van afvalstromen als kennis van technieken en grondstoffenmarkt ontwikkelt voldoende slagkracht om positie in te nemen op de recyclemarkt. De mogelijkheden voor maximale en hoogwaardige nuttige toepassing van grondstoffen worden voor een aanzienlijk deel bepaald door de aard en samenstelling van het afval. Het is dus belangrijk dat bij het ontstaan en het inzamelen van afval wordt afgestemd op de be- en verwerking die de afvalstoffen verderop in de keten kunnen of moeten ondergaan. In het kader van ketenbeheer realiseert HVC de be- en verwerking van de afvalstromen van huishoudens deels in eigen beheer:

- Het gescheiden ingezamelde GFT-afval wordt door HVC eerst vergist, waarbij groen gas wordt geproduceerd. Het residu en overige GFT-afval wordt vervolgens gecomposteerd. De compost wordt als bodemverbeteraar voor materiaalhergebruik ingezet.
- Het integraal ingezamelde en het op de afvalbrengstations verzamelde grof huishoudelijk restafval wordt door Sortiva (samenwerkingsverband van HVC en GP Groot) gesorteerd in een scheidingsinstallatie, waarna meer dan 50% alsnog kan worden ingezet voor materiaalhergebruik.
- De AVI-bodemassen worden door Cyclas (samenwerking van HVC en Feniks Recycling) bewerkt waarbij de bodemassen als gecertificeerde bouwstof en de ferro- en nonferro-metalen als grondstof kunnen worden toegepast. Hierdoor wordt 22% van de totale verbrande hoeveelheid huishoudelijk restafval alsnog ingezet voor materiaalhergebruik.
- Door bundeling van afvalstromen, waardestijging van secundaire grondstoffen uit huishoudelijk afval, ontwikkelingen in recycletechnieken en gewijzigde invulling van producentenverantwoordelijkheid (kunststoffen, AEEA) ontstaan voor de aandeelhouders nieuwe kansen om via HVC in te zetten op een hoog milieurendement en lage en stabiele kosten voor het beheer van afval van huishoudens. Tegelijkertijd kan dit ook regionale mogelijkheden bieden op het gebied van sociale werkgelegenheid.

3 Lokaal maatwerk vraagt optimale mix van maatregelen

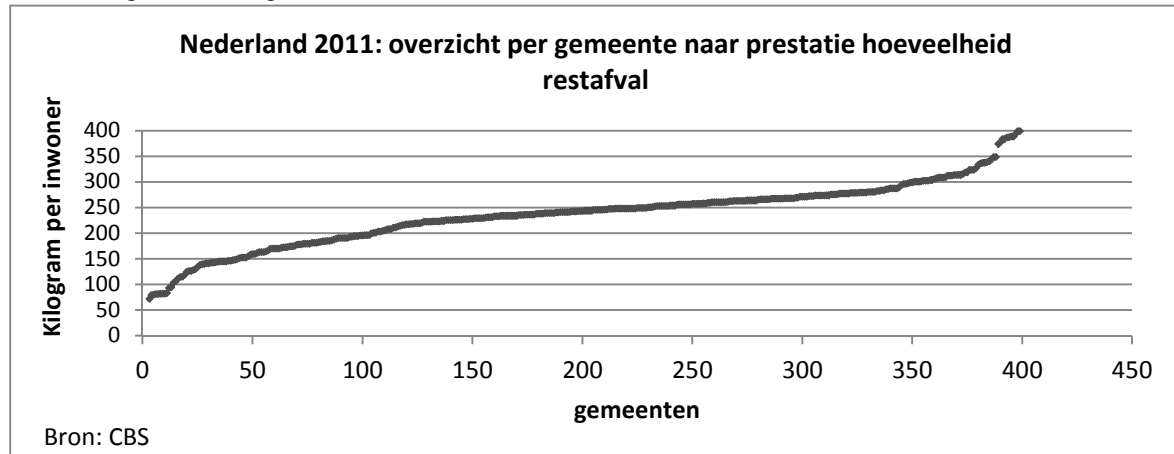
Iedere gemeente is verschillend. Dat betekent dat per gemeente bepaald moet worden waar de grootste mogelijkheden voor verbetering liggen, welke maatregelen het meest geschikt zijn en wat de bijbehorende kosten en opbrengsten zijn. Hieronder is dit toegelicht.

Grote verschillen per gemeente in mate van bron scheiding/materiaalhergebruik

De gemiddelde hoeveelheid restafval die in Nederland wordt aangeboden bedraagt 221 kg/inw. Er is sprake van een enorme spreiding tussen de verschillende gemeenten waarbij dit aanbod per inwoner varieert tussen 56 en 382 kg/inw. In pilots op kleine schaal, soms met een inzamellogistiek die niet

voor opschaling geschikt is, zijn nog lagere hoeveelheden gerealiseerd. Gemeenten met de laagste hoeveelheid restafval per inwoners zijn allemaal diftar-gemeenten waarbij als inzamelmiddel voor het restafval meestal gebruik wordt gemaakt van een 'dure zak'. Het bronscheidingspercentage in deze gemeenten bedraagt 75 – 80%. Opvallend in diftar-gemeenten is het soms aanzienlijke (10-15%) percentage 'nulaanbieders', huishoudens die geen huishoudelijk restafval aanbieden. Omdat deze huishoudens uiteraard wel restafval produceren, betekent dit dat dit restafval op andere wijze ter verwerking wordt aangeboden.

De mogelijkheden om huishoudens te motiveren tot optimaal afval scheiden zijn sterk afhankelijk van lokale omgevingskarakteristieken en omstandigheden. Differentiatie van de te behalen bronscheiding op basis van bijvoorbeeld stedelijkheidsklasse of percentage hoogbouw lijkt daarom rechtvaardig. Ook binnen de groep van HVC-gemeenten zijn er grote verschillen, desalniettemin lijkt voor het hele collectief de generieke maatstaf van 65% realistisch.

Maatwerkpakket

HVC zet vol in op het optimaliseren van het scheidingsgedrag van huishoudens. Voor de aandeelhouders die de uitvoering van het totale afvalbeheer hebben opgedragen aan HVC gebeurt dit door het hanteren van de kwaliteitscyclus. De grondstoffenanalyse vormt hierbij de grondslag om op basis van de lokale omstandigheden een maatwerk-pakket te formuleren. Een overzicht van deze maatregelen staat in het schema op de volgende pagina. Voor de gemeenten die zelf de inzameling hebben georganiseerd, biedt HVC desgewenst ondersteuning aan in de vorm van beleidsadviesing, procesbegeleiding en/of uitvoering van verbetertrajecten van afvalbeheer.

Voor gemeenten die het totale afvalbeheer hebben ondergebracht bij HVC is het maatwerktraject gestart. Met allereerst de focus op 4 aan-huis-stromen, GFT, OPK, kunststof en restafval wordt per gemeente, op basis van de grondstoffenanalyse, een maatwerkvoorstel gemaakt. Het voorstel houdt rekening met de doelstellingen en wensen van de gemeente en geeft inzicht in de maatregelen, de investeringsbehoefte, de impact op de DVO, de tijdfasering in de uitrol en impact op de operatie. Dit resulteert in een grondstoffenbeheerplan per gemeente.

Met maatwerk minimaal de helft van de nog in het restafval aanwezige herbruikbare stromen er uit halen.

GFT-afval:

- Optimaliseren inzamelmiddelen (volume; keukenbakje)
- Hoge inzamelrequentie
- In seizoen tijdelijk verhoogde inzamelrequentie en/of additieve systemen
- Inzameling bij hoogbouw

Oud papier en karton:

- Blauwe minicontainer aan huis
- Activeren verenigingen / scholen
- Inzamelrequentie verhogen
- Optimaliseren inzamelmiddelen (volume)

Drankenkartons:

- Gescheiden of gecombineerd inzamelen

Kunststof verpakkingen:

- Minicontainer aan huis
- Gecombineerd inzamelen
- Be- en verwerken optimaliseren

Verpakkingsglas:

- Optimaliseren containernetwerk

Metalen:

- Gescheiden of gecombineerd inzamelen

Apparaten:

- Via verenigingen, scholen, detaillisten
- Regie nemen op parallelle systemen

Frituurvet:

- Via verenigingen, scholen, detaillisten

Textiel:

- Samenwerken met kringloop
- Regie nemen op parallelle systemen

Restafval:

- Bronscheiding herbruikbare stromen stimuleren
- Inzamelrequentie verlagen
- Minimaliseren inzamelmiddelen
- Op afstand via verzamelcontainers
- Opwerking bodemassen optimaliseren

Grof huishoudelijk afval:

- Samenwerking kringloop bedrijven
- Brenge stimuleren (laagdrempelig)
- Halen ontmoedigen (lage frequentie)
- Scheiding optimalisatie (op ABS)
- AEEA be- en verwerken optimaliseren

Positionering HVC inzake kunststofsortering en recycling AEEA

Inleiding

Rond de keten van afvalinzameling, recyclingtechnieken en afzetmogelijkheden speelt een aantal nieuwe ontwikkelingen op het gebied van 'afgedankte elektrische en elektronische apparatuur' (AEEA) en het sorteren en opwerken van kunststof verpakkingsmateriaal. Aangezien de verantwoordelijkheid voor de inzameling, be- en verwerking van afval(deel)stromen en hun verdere afzet behoort tot de zorgplicht van gemeenten en waterschappen, ligt de vraag voor de hand of HVC een positie dient in te nemen in specifieke recyclingactiviteiten voor deze stromen of dat de meerwaarde van het bedrijf ligt in een andere invulling van taken.

A. Kunststof verpakkingen

Op grond van de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 worden gemeenten per 1 januari 2015 zelf verantwoordelijk voor de organisatie van het sorteren en/of vermarkten van kunststof verpakkingsmateriaal. De gesprekken over de precieze invulling hiervan zijn op dit moment nog gaande tussen producenten, overheid en VNG. De verwachting is dat vanuit de werkgroepen in december meer duidelijkheid zal worden gegeven over de vergoedingen vanaf 2015 en de manier waarop gemeenten worden afgerekend op resultaat.

Meerwaarde van het publieke bedrijf HVC

De rol van het publieke bedrijf is niet in beton gegoten. In het algemeen geldt dat de gemeente in hoge mate zelf bepaalt wat een taak van publiek belang is. Voor afval of grondstoffenbeheer is de basis voor de gemeente de regel uit de Wet milieubeheer: verantwoordelijk voor (het organiseren van) de keten van inzameling tot en met eindverwerking. Voor het publieke afval/grondstoffenbedrijf zou daarmee als kader gelden: het kosteneffectief organiseren van de gemeentelijke opdracht met maximaal milieu- en maatschappelijk rendement zonder dat de opdrachtgever geconfronteerd wordt met de risico's van de markt waarin deze activiteiten worden uitgevoerd.

Het publieke bedrijf HVC als uitvoerende organisatie van de gemeentelijke aandeelhouders is vanuit de door LAP 1 ingegeven ambitie om optimale regie te kunnen voeren op het afval vanaf het moment van ontstaan in het huishouden tot en met de eindverwerking en teruglevering van energie uit afval, ontwikkeld van sec "eindverwerker" tot ketenbedrijf. Optioneel is daarbij voor de aandeelhouder de "individuele" dienstverlening in de vorm van beleidsontwikkeling, lokale koppeling met bijvoorbeeld het kringloopbedrijf, inzameling, het gezamenlijk aanbesteden van verwerking van stromen als kca en het gezamenlijk vermarkten van stromen als glas en papier; collectief is de be- en verwerking en het opwekken van energie uit reststromen (gas, elektriciteit en warmte).

Met LAP 2 – de ambitie om te komen tot een circulaire economie – is een nieuwe dimensie toegevoegd. In het Masterplan Afval (oktober 2009 – vastgesteld AV december 2009) is met focus op Grondstoffen en Energie, de keus gemaakt om voor HVC het scenario "van verwerken naar be- en opwerken" te verkennen. De overwegingen van dat moment (kansen voor grondstoffen-ambities gewogen tegen de risico's van de commerciële markt) zijn actueel in het beschouwen van de opdracht op het gebied van kunststof verpakkingsmateriaal.

Vanuit de opdracht om maximaal milieu- en maatschappelijk rendement te realiseren en tegelijk de risico's voor de aandeelhouders tot een aanvaardbaar minimum te beperken, is een analyse gemaakt van de mogelijkheden om meerwaarde te genereren in de nieuwe schakel in de keten: het be- en opwerken van reststromen uit het fijn huishoudelijk afval ten behoeve van materiaalhergebruik.

Een complexe internationale markt

Om onderbouwd een antwoord te kunnen geven op de vraag welke positie HVC voor haar aandeelhouders zou kunnen nemen in de keten van inzameling, sorteren en vermarkten is het allereerst nodig de kunststofmarkt te kennen. Deze markt is een complexe internationale markt voor een groot aantal monostromen dat overblijft na sorteren (zie ook figuur in de bijlage). Al deze monostromen gaan nog een eigen, uitgebreide opwerkingsketen voordat ze uiteindelijk als granulaat ingezet kunnen worden als secundaire grondstof ter vervanging van 'virgin'-materiaal (nieuw kunststof). Pas in de laatste stap, bij de opwerking tot granulaat, vindt de grote waardesprong plaats (800-1000 euro/ton).

De focus voor de gemeenten anno 2015 ligt echter op de eerste stap in de keten, het sorteren van de kunststoffen. De gezamenlijke monostromen, de mix en het residu, hebben in deze eerste fase een totale gezamenlijke opbrengst die varieert tussen de 0 en 50 euro/ton. De kosten in deze fase zijn een veelvoud daarvan: sorteren (120-150 euro/ton), transport en overslag (circa 70 euro/ton) en inzameling (circa 450 euro/ton). Vandaar de aanvulling van het ketendeficit vanuit het Afvalfonds zoals die ook de komende jaren nog noodzakelijk geacht wordt.

Markt volop in beweging

Zolang de markt voor hergebruik van kunststof verpakkingsmateriaal nog niet volwassen is, is registratie en monitoring van het materiaal in deze fase van groot belang omdat hergebruik lang niet altijd het economisch meest voordelige alternatief is. Voor de opbrengst is het voldoen aan de in de Raamovereenkomst voorgeschreven kwaliteitsnormen maatgevend, maar daarnaast wordt de waarde mede bepaald door bijvoorbeeld herkomst (bronscheiding/nascheiding). Specifieke marktkennis is een 'must'. Deze expertise is op dit moment nog schaars in Nederland. Ook zeer bepalend voor een positie op de kunststof markt zijn grote volumes die verhandeld worden op een internationale markt. Het huidige volume dat beschikbaar is binnen het totaal aan HVC gemeenten is 8 kton, de capaciteit van de SITA sorteerinstallatie in Rotterdam is 30 kton en het totale huidige ingezamelde volume in Nederland is circa 100 kton. Met andere woorden, ondanks dat de HVC-aandeelhouders zo'n 8% van het Nederlandse volume binnen hun bereik hebben, zijn we op Europese schaal een kleine speler.

Business case sorteerinstallatie

Alle relevante spelers, inzamelaars, sorteerdere, zowel publiek als privaat, oriënteren zich op dit moment op hun rol vanaf 2015. De verwachting is dat er in Nederland nog ruimte is voor ca. 2 sorteerinstallaties (naast de SITA installatie in Rotterdam). HVC heeft een studie uitgevoerd naar de mogelijkheden die zij in dit dossier aan haar aandeelhouders kan bieden. Vanuit de ambitie om als ketenbedrijf een positie in te nemen in de kunststofmarkt is een business case uitgewerkt voor een kunststof sorteerinstallatie en onderzocht of de realisatie hiervan mogelijk zou zijn in samenwerking met derden. Deze studie levert als resultaat op dat in de huidige onzekere markt van secundaire grondstoffen rendement en risico voor het realiseren van een eigen sorteerinstallatie nog niet tegen elkaar op wegen. Potentiële samenwerkingspartners brengen op dit moment nog onvoldoende volumes mee, het marktrisico wordt zodoende nog eens versterkt door een volastrisico.

Meerwaarde door bundelen volumes en kennis

Voor dit moment is de uitkomst van de studie dan ook dat de meerwaarde van HVC voor de aandeelhouders in het kunststof dossier ligt op het creëren van marktmacht door bundelen van volumes zowel binnen de groep aandeelhouders als met gelijkgestemde bedrijven. Gezamenlijk kan met een groep van gemeenten/inzamelaars dan expertise van de kunststof markt opgebouwd worden en gekeken naar mogelijkheden om transport en overslagkosten te optimaliseren en de administratieve lasten te delen. Een substantieel volume in de markt creëert een grotere mate van marktmacht, waardoor potentieel betere (prijs)garanties kunnen worden verkregen en specifieke eisen gesteld kunnen worden ten aanzien van kwaliteit en samenstelling van het materiaal (op termijn bijvoorbeeld toevoegen van drankenkartons en metalen). Het samenwerkingsverband kan bovendien voor de gemeenten de administratie en monitoring regelen voor het borgen van de inzet tot materiaalhergebruik en eventuele vergunningen regelen die nodig zijn voor grensoverschrijdend transport van afval.

Collectief is kans, geen verplichting

Krachtenbundeling is een kans en geen verplichting. Een individuele gemeente kan er net als met oud papier en karton, vanzelfsprekend voor kiezen om zelf het ingezamelde kunststof verpakkingsmateriaal in de markt te zetten. Meerwaarde van het collectief kan voor die gemeente zijn dat informatie beschikbaar is over prijsontwikkeling in de markt en contractvolumes.

Het tijdpad dat HVC voor het vormen van een collectief voor ogen heeft, richt zich op dit najaar. De HVC gemeenten bij wie de kunststof inzameling niet in de DVO is vastgelegd, krijgen begin 2014 een voorstel voor deelname aan het collectief, zodat een aanbesteding tweede kwartaal 2014 van start kan gaan en per januari 2015 goede invulling gegeven kan worden aan de zorgplicht voor het sorteren en vermarkten van kunststof verpakkingsmateriaal.

B. Afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA)

Tegelijk met het dossier “kunststof verpakkingsmateriaal” speelt voor gemeenten de vraag hoe ze (per februari 2014) vorm gaan geven aan de nieuwe Europese WEEE Directive voor de inname, verwerking en registratie van Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparatuur (AEEA). De WEEE-directive vervangt de huidige regeling en hiermee komt het huidige convenant tussen VNG, Wecycle en NVRD te vervallen.

Keuzevrijheid gemeenten

De producenten en importeurs hebben een wettelijke verantwoordelijkheid om afgedankte elektrische apparaten en energiezuinige verlichting verantwoord te laten inzamelen en recyclen. Producenten hebben zich verenigd binnen de NVMP (Wecycle). Door de toetreding van WEEE NL zijn er op dit moment twee productenorganisaties voor het inzamelen en recyclen van AEEA. Nu er meerdere producentenorganisaties zijn die aanbiedingen doen aan gemeenten voor de inzameling en recycling van AEEA ziet de VNG geen aanleiding meer om te gaan onderhandelen over de vergoedingen en condities voor gemeenten. De keuzevrijheid van de gemeenten biedt tevens mogelijkheden om met inzamelen en sorteren/bewerken van AEEA werkgelegenheid te realiseren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt (SROI). Op diverse plekken in het land (onder meer AEB/Amsterdam) wordt hier al succesvol vorm aan gegeven.

Wecycle

Wecycle werkt momenteel aan een voorstel voor continuering van het huidige convenant, dat uitgaat van vergoeding van de kosten van gemeenten, met diverse niveaus van dienstverlening door gemeenten (alleen inzameling of ook (deels) sortering). Gemeenten kunnen ook kiezen voor een inspanningsvergoeding van 85 euro per ton, waarbij Wecycle gemeenten geheel ontzorgt.

WEEE NL

De nieuwe speler op de markt WEEE NL is geïnitieerd door het recyclingbedrijf Recydur. Inmiddels hebben zij een samenwerking gesloten met European Recycling Platform (ERP). ERP is opgericht door elektronica producenten Braun, Electrolux, HP en SONY. Inmiddels zijn 2.400 importeurs en producenten aangesloten en is de organisatie actief in 13 landen.

WEEE NL wil gemeenten een marktconforme vergoeding betalen gebaseerd op de samenstelling en marktwaarde van de aangeboden apparaten. Gemeenten kunnen zelf de inzameling en sortering organiseren. HVC heeft met WEEE NL overeenstemming bereikt over een garantievergoeding voor haar gemeenten van 85 euro per ton indien een collectief contract wordt aangegaan. Het verschil tussen de marktwaarde van AEEA minus de kosten voor inzameling en sorteren wordt aangevuld tot 85 euro/ton, op moment dat de marktprijzen (te) laag zijn.

Het bundelen van volumes en uitvoering in eigen beheer biedt kans op tot hogere vergoedingen in de toekomst. Er zijn meerdere factoren die de opbrengsten positief kunnen beïnvloeden:

- Stijging marktprijzen – marktprijs is momenteel erg laag;
- Efficiëntere inzameling en sortering – voorscheiding op ABS met behulp van social return;

- Gunstigere samenstelling AEEA-mix – verhouding waardestromen t.o.v. kostenstromen;
- Inzamelvolume van AEEA moet stijgen naar 17kg/inw – meer inzameling van waardestromen.

Social return

HVC wil actief met gemeenten samenwerken om waar mogelijk de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (SROI) te vergroten. Dit kan zowel op milieustraten als op centrale sorteerlocatie(s) worden gerealiseerd.

Voorstel HVC

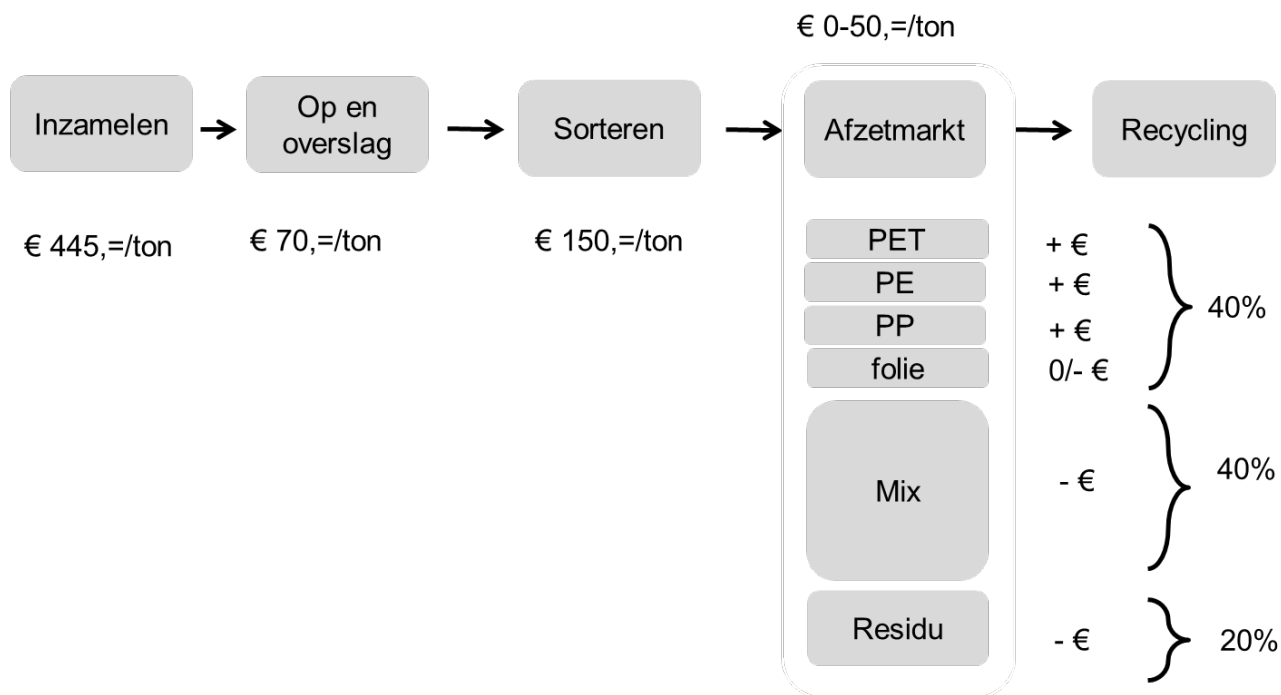
Het innemen en sorteren van AEEA biedt kansen voor SROI. Door de inname, transport en voorsortering van AEEA in eigen beheer te organiseren, kunnen gemeenten met HVC zelf richting en invulling geven aan SROI. Daarnaast is er nog een aantal andere voordelen en kansen:

- Nieuwe activiteit met optimale inzet van eigen middelen, mensen en locaties;
- Reparatie / demonteren van hoogwaardig ICT-materiaal en creatie van financiële meerwaarde;
- Recyclen / opwerken van deelstromen AEEA in eigen beheer (in toekomst);
- Inzicht in kosten en opbrengsten in de keten.

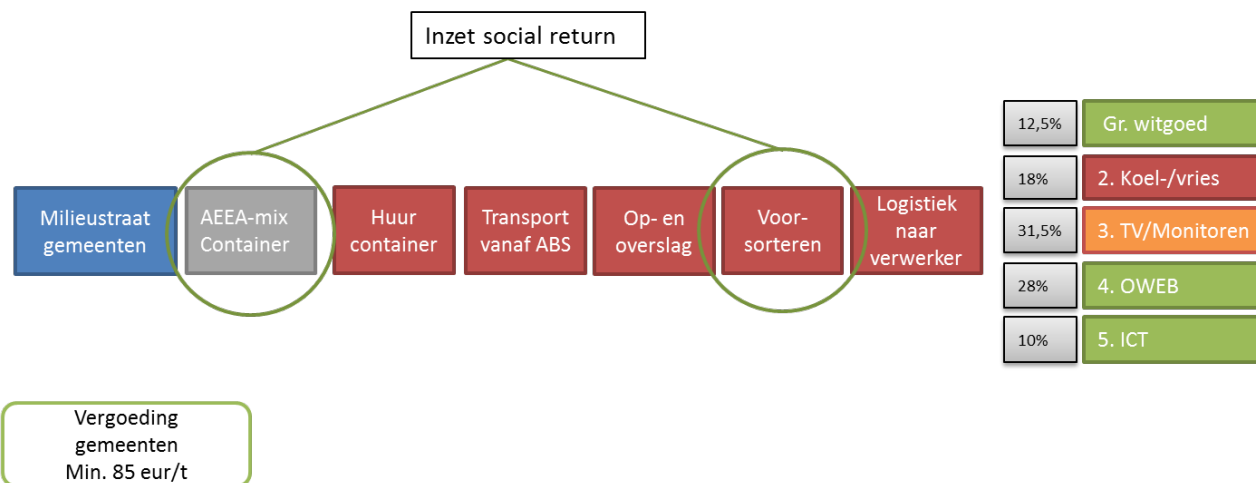
Het advies aan de gemeenten is dan ook om het contract met Wecycle (nog) niet te verlengen: er bestaat op dit moment onvoldoende duidelijkheid over de voorwaarden en niveaus van dienstverlening. HVC zal de komende weken met Wecycle en WEEE NL nader overleg voeren om contractvoorwaarden te concretiseren en vergelijken. Het heeft de voorkeur om het AEEA-volume binnen HVC te bundelen en voorsorteren op twee of drie centrale sorteerlocaties. Een afzetcontract met WEEE NL of Wecycle beoogt marktrisico's af te dekken.

Bijlage 1

De kunststof keten

Keten AEEA

Agendapunt 6

structuur 'type 2'-projecten

Aan: Algemene Vergadering

Van: raad van commissarissen en directie

Betreft: uitwerking structuur 'type 2'-projecten

Datum: 31 oktober 2013

Bijlagen: discussienota *HVC van 'afval' naar 'grondstoffen & energie'*/-
Nadere definiëring 'type 1'-projecten

Inleiding

In de aandeelhoudersvergadering van 6 december 2012 zijn verschillende typen van HVC-activiteiten vastgesteld om per investering die ter goedkeuring aan de algemene vergadering wordt voorgelegd, onderscheid te kunnen maken in de financiële betrokkenheid van aandeelhouders daarbij.

Een 'type 2'-activiteit betreft een activiteit van HVC, die wordt ondernomen op basis van instemming door de aandeelhoudersvergadering vanaf 6 december 2012, en die niet voortvloeit uit of gerelateerd is aan wettelijke taken van aandeelhouders. Een voorbeeld van een 'type 2'-activiteit is een investering in duurzame energie uit zon, wind of biomassa (anders dan afvalverwerking).

Essentieel voor 'type 2'-activiteiten is dat individuele aandeelhouders de mogelijkheid hebben om gevrijwaard te worden van de economische gevolgen van deze activiteiten.

De invulling van dit uitgangspunt ten behoeve van niet-participerende aandeelhouders vereist een nadere uitwerking van de juridische structuur van HVC en de daarmee samenhangende corporate governance. In de vergadering van juli 2013 is zo'n uitwerking op hoofdlijnen gepresenteerd. Deze notitie gaat, mede aan de hand van een voorbeeld, hierop nader in.

Uitgangspunten

Doel

Het primaire doel van de juridische structuur waarbinnen 'type 2'-activiteiten kunnen worden vormgegeven, is hiervoor reeds aangegeven: het exclusief verbinden van de (positieve of negatieve) economische gevolgen van 'type 2'-activiteiten waarmee de algemene vergadering (bij meerderheid van stemmen) heeft ingestemd - en het toedelen van zeggenschap daarover - aan aandeelhouders die daarin wensen te participeren. Dit impliceert dat aandeelhouders die niet wensen te participeren van de betreffende economische gevolgen worden gevrijwaard.

Economische gevolgen kunnen zowel direct als indirect optreden: direct door al dan niet te participeren in een bepaalde activiteit, indirect, door de eventuele positieve of negatieve effecten van de activiteit op HVC als geheel. De hiervoor bedoelde vrijwaring heeft betrekking op zowel de directe als de indirecte effecten.

Om de economische gevolgen ten aanzien van 'type 2'-activiteiten te regelen, vragen de aspecten zeggenschap, winstdeling en financiering een nadere uitwerking.

Zeggenschap en winstdeling

Zeggenschap over een 'type 2'-activiteit (waaronder het bestemmen van de winst) wordt geregeld in de statuten van HVC. Bij het ondernemen van een 'type 2'-activiteit zullen aandelen van een bepaalde soort worden uitgegeven, bijvoorbeeld aandelen serie "C", "D", "E", enz. Deze aandelen geven zeggenschap over de gelijktijdig in de statuten aan te wijzen dochtervennootschap(en) van HVC, waarin de betreffende projecten worden ontwikkeld en geëxploiteerd. Aandelen van een bepaalde soort ten behoeve van 'type 2'-activiteiten kunnen worden uitgegeven aan aandeelhouders A of, indien een aandeelhouder A een gemeenschappelijke regeling is, aan deelnemers in de GR.

Zo worden bijvoorbeeld aandelen "C" geplaatst, die betrekking hebben op projectvennootschap C. Aangezien NV HVC aandeelhouder is van vennootschap C, zullen de statuten van HVC bepalen dat specifieke bestuursbesluiten van HVC om stem uit te brengen in de aandeelhoudersvergadering van vennootschap C de voorafgaande goedkeuring behoeve van de aandeelhouders C van HVC. Dit leidt ertoe dat (uitsluitend) aandeelhouders C gerechtigd zijn tot het bestemmen van de winst van vennootschap C en tot het vooraf goedkeuren van alle belangrijke besluiten aangaande vennootschap C. Alle besluiten van HVC ten aanzien van vennootschap C, ook die welke de voorafgaande goedkeuring van de aandeelhouders C behoeven, vinden plaats op basis van de bestaande bevoegdhedenverdeling tussen de vennootschapsorganen van HVC. Dat betekent dat in voorkomende gevallen voorgenomen bestuursbesluiten van de directie ten behoeve van vennootschap C eveneens de voorafgaande goedkeuring behoeven van de raad van commissarissen.

Aangezien het in Nederland niet is toegestaan om aandeelhouders statutair te verplichten tot het dragen van eventuele verliezen, dienen omtrent de financiering van vennootschap C afspraken te worden gemaakt in een aandeelhoudersovereenkomst.

Financiering

Uitgangspunt is het uitsluiten van verhaalmogelijkheden op de overige vennootschappen binnen NV HVC. De aandeelhouders C zullen in een aandeelhoudersovereenkomst de overige aandeelhouders in HVC vrijwaren van negatieve effecten op de groep vanwege vennootschap C.

In het kader van de financiering van vennootschap C zal worden getracht de risico's van de aandeelhouders C zelf ook zoveel mogelijk te beperken. Denkbaar is dat de aandeelhouders C zich niet voor het gehele te financieren bedrag garant hoeven te stellen, maar dat voor een substantieel deel van de financiering van vennootschap C zekerheden kunnen worden gesteld in de vorm van pand en hypotheek, waarbij deze financiers zich niet kunnen verhalen op andere vennootschappen binnen NV HVC. Een uitwerking is afhankelijk van de voor het specifiek project beschikbare financieringsmogelijkheden.

Voorts zullen de aandeelhouders C in de aandeelhoudersovereenkomst C een regeling opnemen voor onderlinge verrekening van eventuele verliezen c.q. eventueel aanvullende financieringsbehoeften. De exacte vormgeving hiervan is afhankelijk van de wijze waarop vennootschap C kan worden gefinancierd.

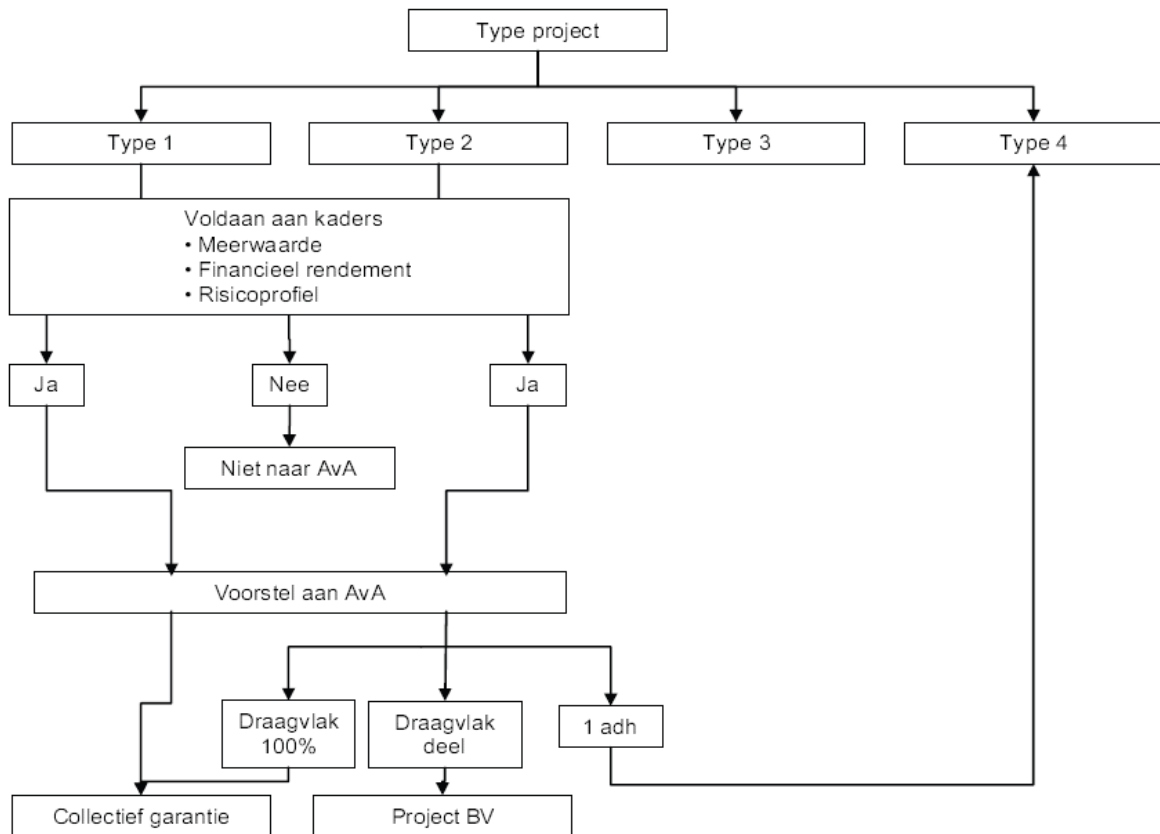
Besluitvorming

Bij een voorstel voor goedkeuring van de voor ontwikkeling van een 'type 2'-project benodigde documentatie, zoals statuten en overeenkomsten, zal een legal opinion van een gerenommeerd kantoor worden gevoegd, zodat de aandeelhoudersvergadering zich een afdoende oordeel kan vormen over de realisatie van de hiervoor genoemde uitgangspunten.

Voorbeeldproject

Aan de hand van een voorbeeld wordt het bovenstaande in samengevatte vorm toegepast:

Directie en Raad van Commissarissen leggen aan de algemene vergadering ter instemming een voorstel voor om een windpark te ontwikkelen en beheren in gemeente X. Hiervoor wordt onderstaande beslisboom doorlopen.

Bij bespreking en stemming blijkt dat 55% van de aandeelhouders het project niet ondersteunt en geen financiële exposure wenst vanwege dit project. De overige aandeelhouders wensen wel te participeren. Onder voorwaarde dat de aandeelhouders die het project niet ondersteunen worden gevrijwaard van de economische gevolgen, stemt de algemene vergadering met meerderheid van stemmen met het voorstel in. Dit besluit leidt tot de volgende uitvoering.

HVC richt voor de exploitatie van het windmolenpark een BV Windpark C op onder HVC. De statuten van HVC worden gewijzigd, zodanig dat:

1. er aandelen C kunnen worden uitgegeven;
2. aandeelhouders C zeggenschap verkrijgen over BV Windpark C, waaronder het bestemmen van de winst;

Uiteindelijk wensen 35% van de aandeelhouders A aandelen C te verkrijgen in BV Windpark C. Deze aandeelhouders gaan onderling een aandeelhoudersovereenkomst C aan, waarin zij:

1. de overige aandeelhouders in HVC vrijwaren van negatieve financiële effecten van BV Windpark C op de overige entiteiten binnen de groep;
2. zich voor zover nodig garant stellen jegens financiers van BV Windpark C;
3. overige voor de exploitatie van het project nodige afspraken maken, zoals ten aanzien van het dividendbeleid.

Veel gestelde vragen

1. Wat gebeurt er als het 'type 2'-project over langere tijd verlieslatend is, bijvoorbeeld door ontwikkelingen die bij het opstellen van de business case niet voorzien waren?

De aandeelhouders in het 'type 2'-project vrijwaren de overige aandeelhouders van HVC voor de negatieve financiële consequenties via de aandeelhoudersovereenkomst. Indien de beschikbare middelen van vennootschap C (eigen vermogen, vreemd vermogen, kasstromen) tekortschieten om aan alle verplichtingen te voldoen bepalen de aandeelhouders C of continuering van de activiteit zinvol is, afhankelijk van de situatie die zich dan voordoet.

2. Wie betaalt de kosten van de ontwikkeling van het 'type 2'-project?

De kosten van de ontwikkeling van het 'type 2'-project tot aan het moment dat dit wordt voorgelegd aan de aandeelhouders worden in eerste instantie gedragen door HVC. Indien het tot daadwerkelijke realisatie van het project komt, worden de ontwikkelkosten en een deel van de met de ontwikkeling gegenereerde waarde ten laste van het park gebracht, dit laatste om ontwikkelkosten die niet leiden tot een project te compenseren.

3. Hoe wordt het project opgenomen in de jaarrekening van HVC?

Uitgangspunt is dat de projectvennootschap wordt geconsolideerd en fiscaal gevoegd om fiscale winsten en verliezen binnen de groep te verevenen.

4. Hoe vindt de toedeling van de Duurzame Energieproductie aan aandeelhouders plaats?

De toerekening van de jaarlijkse duurzame energieproductie vindt plaats conform de reeds geldende methodiek. Dit betekent dat de toedeling naar rato van de aandelenverhouding in het 'type 2'-project plaats vindt.

5. Hoe worden de kosten bepaald die HVC in rekening brengt aan de projectvennootschap?

Kosten en opbrengsten voor de 'type 2'-activiteit worden rechtstreeks ten gunste en ten laste gebracht van de BV. De tijd van HVC-medewerkers die activiteiten verrichten ten behoeve van het project, wordt gefactureerd tegen kostprijs + opslag, zodanig dat sprake is van een marktconforme vergoeding.

6. Vindt toerekening van overhead plaats?

Er vindt geen aparte toerekening van overhead plaats. Deze is onderdeel van de opslag, die bovenop de kostprijs van de uren in rekening wordt gebracht.

7. Wat betekent dit voor gemeenten en waterschappen die in HVC als aandeelhouder A of B participeren via een GR?

Belangstellende gemeenten of waterschappen die via een GR als aandeelhouder A of B deelnemen in HVC kunnen zelf aandeelhouder C worden van HVC. Een alternatief is dat de GR zelf deelneemt als aandeelhouder C, maar intern verrekenafspraken maakt met deelnemers die geen betrokkenheid wensen.

8. Is het mogelijk dat een aandeelhouder die niet wenst te participeren in een 'type 2'-project alsnog (indirect) via een participatie van HVC in het project risico draagt?

Een risicodragende participatie van HVC in een 'type 2'-project vindt alleen plaats op basis van unanieme goedkeuring.

Voorstel

Wij stellen u voor kennis te nemen van deze notitie en deze te betrekken bij toekomstige besluitvorming inzake 'type 2'-projecten.

De Algemene Vergadering,

Bijeen op 4 december 2013,

Gelezen het voorstel van de Raad van Commissarissen en de directie d.d. 31 oktober 2013,

B e s l u i t :

Kennis te nemen van de voorliggende notitie en de daarin opgenomen uitwerking van de structuur van 'type 2'-projecten en deze uitwerking te betrekken bij toekomstige besluitvorming inzake 'type 2'-projecten.

Aldus besloten,

Voorzitter,

Secretaris,

Discussienota: HVC van 'afval' naar 'grondstoffen & energie'

Aan: Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Van: Directie en raad van commissarissen
Betreft: Discussienota: HVC van 'afval' naar 'grondstoffen & energie'
Datum: April 2012

---

1. Inleiding

HVC is als overheidsbedrijf actief op het gebied van afvalbeheer en duurzame energie voor 52 gemeenten en 6 waterschappen. Bij de oprichting in 1991 was de ambitie eenduidig: het realiseren en exploiteren van een moderne afvalverbrandingsinstallatie met energierugwinning. In twintig jaar is de wereld veranderd. Duurzaam afvalbeheer is inmiddels grondstoffenmanagement en de verwerking van reststromen die niet meer hergebruikt kunnen worden is gericht op maximale terugwinning van energie. Deze ontwikkeling in denken, beleid en ambitie bij de aandeelhouders maakt dat het nutsbedrijf HVC ook anders ingezet wordt. Van sec afvalbeheer gericht op eindverwerking, omvat het HVC-palet nu een scala aan activiteiten van inzamelen en sorteren tot opwekken van energie (groen gas en elektriciteit) uit de reststromen slib en afval.

De praktijk van 2012 sluit daarmee aan bij de ambitie van de aandeelhouders, maar past niet geheel meer in het financiële kader en de ballotageovereenkomst zoals die voor de oorspronkelijke taakstelling van HVC zijn neergelegd. In de huidige economische omstandigheden met o.a. aangescherpte regelgeving voor financiële instellingen, leidt die incongruentie tot een terughoudende opstelling van de banken bij financiering van bedrijfsactiviteiten. Onder 3. lichten wij dit nader toe.

Om de ambitie en het kader weer goed elkaar aan te laten sluiten, stelden wij u vorig jaar voor om een discussie te voeren over mogelijke oplossingsrichtingen. Ter voorbereiding daarvan en in overleg met bestuurlijke vertegenwoordigers van de aandeelhouders zijn een bestuurlijke klankbordgroep en een ambtelijke begeleidingsgroep samengesteld. De vertegenwoordigers van de verschillende regio's en waterschappen hebben hieraan op informele basis deelgenomen. De voorliggende discussienota is in overleg met hen tot stand gekomen.

2. Inhoud

De voorliggende nota beschrijft onder 3. op hoofdlijnen de ontwikkeling van de activiteiten en financieringsstructuur van HVC. Onder punt 4. worden de verschillende financieringsmogelijkheden toegelicht. Onder 5. en 6. worden in aanmerking komende financieringsvormen afgewogen op basis van een typologie van de activiteiten van HVC. Onder 7. wordt een procesvoorstel geformuleerd voor besluitvorming over investeringsvoorstellen en daarbij te stellen kaders.

3. Ontwikkeling van HVC

Veranderende focus

De oorsprong van HVC ligt in het regionale afvalbeleid van eind jaren tachtig: het realiseren en exploiteren van een moderne afvalverbrandingsinstallatie met energierugwinning als onderdeel van een door gemeenten breder geambieerde samenwerking op het gebied van integraal afvalbeheer. DRSH, waarvan de

activiteiten in 2010 zijn opgegaan in HVC, kent een vergelijkbare basis, maar dan gerelateerd aan de verwerking van slib voor de vijf aandeelhoudende waterschappen in Zuid-Holland.

Al sinds de voorbereidingen voor de realisatie van een afval- (HVC)/slibverbrandingsinstallatie (DRSH) is de maatschappelijke context waarin HVC opereert een factor van betekenis. Die context wordt in belangrijke mate bepaald door een zich ontwikkelend maatschappelijk besef van het belang van milieuhygiëne naar de problematiek van schaarste en fossiele CO₂-emissies. Zowel de gemeenten als de waterschappen hebben zich in een klimaatakkoord met de rijksoverheid gecommitteerd aan doelstellingen voor verduurzaming van de energiehuishouding. Ook van HVC wordt verwacht dat mogelijkheden die bijdragen aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen van de aandeelhouders voortvarend worden benut. Die maatschappelijke ontwikkeling heeft richting gegeven aan het denken over mogelijkheden van reststromen en het genereren van hernieuwbare energie. De daartoe gewenste efficiency kan worden gerealiseerd door de bereikte schaalgrootte vanwege de toename van het aantal deelnemers in HVC.

Afval(water)beheer is inmiddels grondstoffenmanagement. Steeds meer afval(water)stromen kunnen worden hergebruikt en uitsluitend stromen waarvoor die mogelijkheid (nog) niet bestaat worden benut voor maximale terugwinning van energie. HVC kent in 2012 een keten van activiteiten: van inzamelen en sorteren voor hergebruik, het opwekken van energie (groen gas en elektriciteit) uit slib, GFT/biomassa en restafval, tot de opwerking van daarbij vrijkomende reststoffen. De behoefte van de deelnemers in HVC aan een verdere verduurzaming van de energiehuishouding leidde tot investeringen in wind- en zonne-energie. Daarnaast fungeert HVC als 'kennisbank' voor het ontwikkelen van lokaal gerichte activiteiten op het gebied van duurzame energie.

3.1. Organisatie

De ontwikkeling van HVC c.q. het invulling geven aan de beleidsambities van de aandeelhouders op het gebied van afval en duurzame energie, zoals neergelegd in het Strategisch Plan 2008, Masterplan Duurzame Energie (2009) en Masterplan Afval (2010), vereist dat de personele organisatie van HVC hiermee gelijke tred houdt. In 2011 is gestart met de voorbereidingen voor een verandering van de structuur van de personele organisatie en een heroriëntatie op de financiering. Ook de juridische structuur is opnieuw geëvalueerd.

3.2. Personele organisatie

De verandering van de personele organisatie van HVC behelst een nieuwe clustering van in hoofdzaak bestaande organisatiedelen, waarmee twee operationele pijlers worden gecreëerd: 'Grondstoffen' en 'Energie'. Het bedrijfsonderdeel 'Grondstoffen' omvat alle activiteiten die gericht zijn op materiaalhergebruik (inzamelen, be- en opwerken van reststromen en afzet grondstoffen). Het bedrijfsonderdeel 'Energie' richt zich op de productie van groen gas, elektriciteit en warmte uit niet-herbruikbare reststromen en hernieuwbare biomassa bronnen, alsmede het (terug)leveren van de energie aan de aandeelhouders. Met deze nieuwe clustering komt de inhoudelijke focus op grondstoffen en energie ook in de operationele organisatie tot uiting.

3.3. Juridische structuur

De huidige juridische structuur van HVC lijkt voornamelijk passend bij de activiteiten, ook vanuit het voor HVC belangrijke aanbestedingsrechtelijk perspectief, en vormt geen belemmering voor de huidige financieringsvormen. Het aanbestedingsrecht ontwikkelt zich echter voortdurend op basis van nieuwe jurisprudentie en ook in Europa is de discussie weer actueel. De mogelijkheden voor het vestigen van een alleenrecht zouden hierdoor beperkt kunnen worden. HVC wil hierop in de loop van 2012 anticiperen met een voorstel voor een structuurwijziging.

3.4. Financiering

De ontwikkeling van de financieringsstructuur kan als volgt worden toegelicht.

Bij oprichting van HVC in 1991 stonden de initiatiefnemers voor de vraag hoe de realisatie van de afvalenergiecentrale Alkmaar zou kunnen worden gefinancierd. Het ging daarbij om een investeringsbedrag van in totaal NLG 839 miljoen. Gestelde eisen waren:

- geen c.q. minimaal liquiditeitsbeslag bij oprichters ten gevolge van te storten eigen vermogen;

- financiering tegen overheidscondities, waardoor de lasten voor de burger (tarieven) konden worden verlaagd;
- borging van continuïteit door adequate financierbaarheid;
- toezicht op en goedkeuring van leningen door de RvC.

Gekozen werd voor een hoofdelijke garantstelling door aandeelhouders voor rente- en aflossingsverplichtingen van leningen die door HVC onder goedkeuring van de raad van commissarissen worden aangetrokken. Daarbij geldt onderling regresrecht naar rato van het aantal aandelen. De garantstellingregeling is opgenomen in de ballotageovereenkomst. Met deze regeling werd gebruik gemaakt van de mogelijkheid van overheden om relatief gunstig financiering te kunnen aantrekken. Voor kapitaalintensieve activiteiten biedt dat een belangrijk voordeel, waarvan, zoals bij HVC, burgers direct profiteren door middel van een lager tarief. In de ballotageovereenkomst wordt eveneens bepaald dat de jaarlijkse exploitatiesaldi van HVC ten laste van de aandeelhouders worden gebracht. In de praktijk wordt hieraan uitvoering gegeven door middel van tarifiering van ter be- en verwerking aangeboden tonnen. Deze 'samen uit-samen thuis'-regeling vormt geen derdenbeding ten behoeve van financiers zoals de garantstellingsregeling, maar borgt wel het financieel commitment van de deelnemers met de bedrijfsvoering. Ook financiers blijken hier belang aan te hechten. In het verleden gaf de Belastingdienst een BTW-vrijstelling op grond van de vergelijkbaarheid met gemeenschappelijke regelingen op dit punt.

Vanaf 2003 ontwikkelde zich een discussie in de AVA over de wenselijkheid van nauwere betrokkenheid bij belangrijke investeringsbeslissingen en over een geleidelijke afbouw van gegarandeerde leningen in combinatie met de opbouw van eigen vermogen. Deze afspraken werden in 2004 vastgelegd in een nieuw strategisch plan en gelden als uitgangspunt voor de ontwikkeling van de omvang van de gegarandeerde-leningenportefeuille.

In het kader van de besluitvorming in 2005 over de realisatie van een bio-energiecentrale in Alkmaar en de overname van de afvalenergiecentrale Dordrecht vanwege de toetreding van de gemeenschappelijke regeling Gevudo, vond een herijking plaats van de garantstellingregeling. In 2006 besloot de AVA om de garantstelling voor nieuwe leningen te beperken tot financiering van investeringen in afvalverbranding en om jaarlijks 1% van het gegarandeerde bedrag aan leningen, onafhankelijk van het resultaat, uit te keren als garantstellingprovisie. Het voordeel dat HVC ondervindt op de financieringsmarkt vanwege deze garantstelling wordt hiermee vergoed.

Onder garantstelling gefinancierde activa zijn:

- 1.1. Afvalcentrale Alkmaar € 410 miljoen
- 1.2. Afvalcentrale Dordrecht € 233 miljoen
- 1.3. SVI Dordrecht € 53 miljoen

Eind 2011 bedraagt de garantstelling in totaal EUR 672 miljoen. De boekwaarde van de betreffende activa bedraagt EUR 697 miljoen. Het meerjarenperspectief gebaseerd op huidige beleid vindt u als bijlage bij deze notitie.

Sinds 2006 worden investeringen, anders dan voor verbrandingscapaciteit, gefinancierd met uitsluiting van de garantieregeling conform artikel 9 van de ballotage-overeenkomst. Banken geven aan zich daarbij te baseren op de door de aandeelhouders overeengekomen gezamenlijke exploitatie c.q. deling van winsten en verliezen overeenkomstig de ballotageovereenkomst. De niet-gegarandeerde leningen bedragen per einde 2011 € 243 miljoen. Het gaat daarbij om de financiering van inzamelingsactiviteiten, bio-energiecentrale, vergistinginstallaties en windparken.

De financieringsmogelijkheden van HVC zijn voor de bestaande activiteiten en op de huidige basis nog steeds solide. Een hoofdelijke garantstelling beperkt tot afvalverbranding als corebusiness doet echter niet alleen de ambitie van de aandeelhouders met de HVC-samenwerking te kort, maar maakt ook financiering van activiteiten gericht op grondstoffen en duurzame energie onnodig lastig. Het "samen uit – samen thuis"- principe dat in de besluitvorming in de AVA als leidraad gehanteerd wordt, biedt onder de huidige omstandigheden financiers te weinig comfort. Op grond daarvan is er terughoudendheid bij financiering van nieuwe investeringen, met name op het gebied van duurzame energie.

4. Financieringsmogelijkheden

Uitgangspunten

Vanaf de oprichting van HVC gold als uitgangspunt voor financiering de mogelijkheid van voortvarende realisatie tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Dit uitgangspunt stond voor de klankbordgroep niet ter discussie. De vraag ligt voor hoe hieraan in het huidig tijdsbestek en met de huidige ambitie verantwoord invulling kan worden gegeven.

Financieringsmogelijkheden/-vormen

Op basis van de behandeling van de discussienotitie in de aandeelhoudersvergadering van juni 2011 heeft de klankbordgroep gesproken over verschillende financieringsmogelijkheden. Concreet ging het daarbij om:

- a) versterking van het eigen vermogen door kapitaalstorting door de huidige aandeelhouders en/of verhogen van de tarieven
- b) versterken van het eigen vermogen met nieuwe (publieke of private) aandeelhouders
- c) het aantrekken van financiering op basis van garantstelling door de aandeelhouders
- d) het aantrekken van financiering via institutionele beleggers
- e) verkoop van activa (al dan niet in de vorm van sale and lease back)
- f) onderscheid maken in activiteiten van HVC in “wettelijke taken” en “niet-wettelijke taken”, in combinatie met een van de vorige financieringsvormen.

Ad a

Kapitaalstorting leidt tot een toename van het eigen vermogen. Bij commerciële bedrijven wordt veelal als eis een verhouding eigen vermogen/vreemd vermogen van tenminste 30% gesteld. Voor HVC bedraagt dit percentage 10%. De stand van het eigen vermogen bedraagt per einde 2011 EUR 99 miljoen. Voor een overheidsbedrijf dat werkt op ‘kostprijs+’ basis kan dat leiden tot een knelpunt, omdat de marge te klein is om voldoende eigen vermogen op te bouwen. Extra kapitaalstorting is dan een optie, die echter voor de meeste gemeenten en waterschappen niet haalbaar is, met uitzondering wellicht van aandeelhouders die daartoe, bijvoorbeeld vanwege de opbrengst van de verkoop van aandelen in een energiemaatschappij, wel in de gelegenheid zijn. Indien een aandeelhouder het betreffende bedrag zou moeten lenen, leidt dit niet tot een onderscheidend voordeel ten opzichte van garantstelling. Verhogen van de tarieven (of schrappen van voorgestelde tariefsverlagingen en jaarlijks indexerende) leidt, tenzij draconische maatregelen genomen worden, niet onmiddellijk tot grote groei van het eigen vermogen, maar bouwt wel gestaag aan een versteviging.

Ad b.

Toetreden van nieuwe publieke aandeelhouders past bij het karakter van HVC als nutsbedrijf. Door toetreding wordt door inbreng van activiteiten het operationele draagvlak van HVC versterkt, waardoor de financierbaarheid verbeterd. Gelet op het lange termijnkarakter van toetreding van nieuwe aandeelhouders, biedt dit voor de korte termijn geen directe oplossing. Financiering middels private kapitaalstortingen impliceert het einde van het huidige nutsbedrijf HVC met het principe “hoogste milieurendement tegen de laagst verantwoorde kostprijs”.

Ad c.

Leningen die kunnen worden aangetrokken op basis van garantstelling door publieke aandeelhouders blijken qua kosten en overige leningsvoorwaarden nog steeds de meest gunstige financieringsvorm.

Ad d.

Denkbaar is dat institutionele beleggers interesse hebben om te participeren in investeringen in activiteiten van HVC. De rendementseisen die deze beleggers in het algemeen stellen, lijken echter onvermijdelijk te leiden tot een belangrijke verlaging van het rendement voor de aandeelhouders. De concrete mogelijkheden dienen desalniettemin per project te worden beoordeeld.

Ad e.

Verkoop van activa, al dan niet via een 'sale & lease back'-constructie is een mogelijkheid onder marktomstandigheden die een relatief hoge waarde toekennen aan het betreffende actief. In geval van HVC zou, gelet op de boekwaarde, gedacht kunnen worden aan de verkoop van verbrandingscapaciteit die wordt benut door bedrijfsafval. In een periode met landelijke overcapaciteit biedt zo'n stap weinig perspectief. De mogelijkheden van 'sale&lease-back-constructies zijn op dit moment zeer beperkt.

Ad f.

Denkbaar is een opsplitsing van HVC in enerzijds een tak A die is belast met de uitvoering van activiteiten in het kader van wettelijke taken van de aandeelhouders, en anderzijds een tak B voor de uitvoering van autonoom beleid (duurzame energie die fysiek niet is gekoppeld aan de operatie in tak A). De financieringsmogelijkheden van tak A zijn naar verwachting voldoende aanwezig, die van tak B zullen afhangen van het commitment dat door de aandeelhouders wordt aangegaan. Bij het inrichten van een dergelijke structuur lijkt het raadzaam om ruimte te laten voor samenwerkingsverbanden met strategische partners (bv voor het aantrekken van bedrijfsafval of creëren van afzetmarkten voor herbruikbare stromen).

Conclusie: niet slechts 1 oplossing

In een eerste afweging is – ook in de lijn van de aandeelhoudersvergadering 2011 – geconcludeerd dat er niet een oplossing is die alle andere overbodig maakt. De lijn naar de toekomst zal zijn een pro-actieve opstelling in het aantrekken van nieuwe aandeelhouders, met een eerste voorkeur voor uitbreiden van de groep publieke aandeelhouders maar mocht dit opportuun worden een open opstelling naar de mogelijke versterking van HVC door het aansluiten bij strategische partners.

Garantstelling door aandeelhouders biedt de laagste financieringslasten. Of deze optie ook voor aandeelhouders zelf het meest aantrekkelijk is, hangt af van de aard van de investering en het vermogen om voldoende inkomsten te genereren. Het risicoprofiel wordt daarom ook in belangrijke mate bepaald door de inhoudelijke betrokkenheid van de aandeelhouders bij de betreffende activiteiten.

De discussie over de gewenste financieringsvorm is onmiddellijk verbonden aan de vraag naar de motieven van de aandeelhouder om HVC als vehikel voor specifieke activiteiten in te zetten. De wens om HVC een bepaalde activiteit uit te laten voeren kan gebaseerd zijn op een wettelijke taak, maar kan ook gebaseerd zijn op eigen ambities, bijvoorbeeld op het gebied van duurzame energie. Voor besluitvorming door de AVA over financiering daarvan kan dat consequenties hebben. Dit aspect wordt hierna uitgewerkt.

5. Typering van de activiteiten van HVC

Voor een afweging van financieringsvormen die passen bij de activiteiten en context van HVC, kan het helpen activiteiten naar typen te onderscheiden op basis van de volgende criteria:

- Type 1: De activiteit is gerelateerd aan een wettelijke taak die met het oog op de benodigde schaalgrootte in aanmerking komt voor uitvoering op basis van samenwerking.
- Type 2: De activiteit is gebaseerd op autonoom beleid op gebied van duurzame energie en grondstoffen waar collectief draagvlak voor is.
- Type 3: De activiteit is innovatief, vooral gericht op het implementeren van nieuwe technieken voor de bestaande bedrijfsvoering en op de continuïteit van de bedrijfsvoering.
- Type 4: De meerwaarde van HVC in deze categorie activiteiten ligt vooral in de gebundelde menskracht en kennis. De activiteit is ingegeven om een specifieke (wens van een) aandeelhouder te faciliteren. In het algemeen zijn hier geen kapitaalintensieve investeringen mee gemoeid.

Aan de hand van voornoemde typen van activiteiten kunnen de activiteiten van HVC als volgt worden ingedeeld.

Type 1

Het gaat hier om de oorspronkelijke activiteiten van HVC (be- en verwerking van afvalstromen/slib) alsmede de activiteiten die hieruit voortvloeien en aan zijn verbonden. Voorbeelden van 'type-1'-activiteiten zijn afval- en slibverbranding incl. restwarmteafzet; grootschalige biomassa-vergisters en -vergassers), sorteerinstallaties voor huishoudelijk afval en installaties voor behandeling van reststoffen van afval- en slibverbranding zoals voor fosfaat-terugwinning en opwerking van bodemassen.

Type 2

'Type-2'-activiteiten zijn relatief nieuw voor HVC en bedoeld om stappen te zetten in het realiseren van ambities van aandeelhouders (een, enkele of alle) op het gebied van duurzame energie en grondstoffen. Voorbeelden hiervan zijn wind-op-zee, wind-op-land, geothermie, collectieve zonneprojecten (op daken van gemeentehuizen; bedrijfsterreinen).

Binnen type 2 kan een onderscheid worden gemaakt tussen grootschalige projecten die generiek bijdragen aan de productie van duurzame energie en meer of minder grootschalige projecten die door een of meer aandeelhouders ter overweging worden gegeven.

Type 3

Innovatieve projecten die HVC in haar portfolio op zou kunnen nemen, beogen de bedrijfsmiddelen op een 'state-of-the-art'-niveau te brengen of te houden en ondersteunen daarmee de continuïteit. Voorbeelden van type 3 activiteiten zijn de Milena-vergasser, een pilot-installatie voor terugwinning van fosfaat uit slibverbrandingsresidu en een inzamelproef 'Droog & Herbruikbaar'.

Type 4

'Type-4'-projecten zijn activiteiten die het karakter hebben van dienstverlening waarbij HVC in het algemeen met name menskracht en kennis levert. Uitgangspunt is hierbij dat er sprake is van individuele wensen van een of enkele aandeelhouder(s). Voorbeelden van 'type 4' activiteiten zijn de uitvoering van dienstverleningsovereenkomsten op het gebied van afvalinzameling, het opstellen van Energievisies, het leveren van een concept voor ondersteuning van zonne-energie voor particulieren, het opstellen van een gemeentelijk afvalstoffenplan en de samenwerking met lokale kringloopbedrijvigheid.

In onderstaande tabel worden deze typen van activiteiten schematisch weergegeven en nader toegelicht.

	<----- projecten ----->						<----- diensten ----->	
	Type 1		Type 2		Type 3		Type 4	
	Grondstoffen	Energie	Grondstoffen	Energie	Grondstoffen	Energie	Grondstoffen	Energie
Kenmerken	Grootschalige projecten voortvloeiend uit wettelijke taken m.b.t. het afvalstoffendomein	Grootschalige projecten, goede bijdrage aan meters, met gezond rendement, volgend uit en aansluitend bij oorspronkelijke business HVC (zorgtaak afval)	Projecten relatief nieuw voor HVC business die niet rechtstreeks voortvloeien uit wettelijke taken m.b.t. duurzaam grondstoffen-beheer	Projecten relatief nieuw voor HVC business, met gezond rendement, bedoeld om meters te maken tbv DE ambitie.	Innovatieve projecten gericht op lange termijn continuïteit en state-of-the art bedrijfsvoering		Projecten waarbij HVC m.n. menskracht en kennis levert, investering van HVC is (in het algemeen) minimaal. Revenuen komen bij burger/gemeente terecht. Energieprojecten veelal kleinschalig en lokaal met geringe bijdrage aan meters maar met grote impact voor burger.	
Wat hoort er bij? (voorbeelden)	<ul style="list-style-type: none"> Sorteerinstallatie (s) tbv. opwerken fracties D&H Installatie tbv opwerken AVI-bodemassen Installatie tbv fosfaat-terugwinning 	<ul style="list-style-type: none"> AVI's, SVI's incl restwarmte grootschalige biomassa (Bec) warmtenetten (WKK, WKO) vergisters (GFT en slib) 		<ul style="list-style-type: none"> wind op zee wind op land geothermie collectief grootschalig zon (op bv gemeentedaken, bedrijfsterreinen, agrariërs) 	<ul style="list-style-type: none"> Proef inzameling D&H Opwerken zouten uit rookgasreiniging Ecophos 	projecten gericht op proces-innovatie bv. <ul style="list-style-type: none"> Milena Topell 	<ul style="list-style-type: none"> Inzameling hha (vraagt i.h.a. om aanzienlijke investering maar via DVO gegarandeerd) Opstellen gemeentelijke afvalstoffenplannen Voorlichting en communicatie Kringloopbedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> zon PV (particulier) energiebesparing e-mobiliteit energievisies en routekaarten kleinschalige biomassa
Positie afvalhiërarchie ('Ladder van Lansink')	recycling, nuttige toepassing (SVI = veilige verwijdering)	nvt	recycling	nvt	recycling	nvt	preventie, hergebruik	nvt
Impact organisatie	sluit aan bij huidige business, nl ontwikkeling en beheer van kapitaalintensieve installaties		verdere professionalisering nodig in projectontwikkeling; daarnaast ook voortzetting van rol als participant/exploitant; samenwerking aangaan met derden		expertise (inhoudelijk en strategisch) in huis halen/houden als ontwikkelaar, sparringpartner en toetsers		inzet menskracht HVC voor gebruik kennis en deskundigheid tbv ontwikkelen standaard concepten, gezamenlijk inkopen	
Rendement HVC	minimaal 8%		minimaal 8%		budgetgestuurd		kostprijs plus voor HVC dienstverlening	
Aandeel HVC in project	100% HVC maar kan ook via deelneming		100% HVC maar kan ook via deelneming		veelal via deelneming, in samenwerking met derden			
Risico's	Krimpemde markt voor biomassa en afval, beleid Rijksoverheid (subsidies, leveranciersverplichting)		projectontwikkelingsrisico's zoals draagvlak, lange ontwikkeltijden, financiering, vergunning (risicoprofiel is projectgebonden); afbakening Markt & Overheid		onzekere uitkomst, risico beperkt tot R&D budget		arbeidsintensief maar door beperkte omvang verwaarloosbaar	
Garantstelling aandeelhouders	collectief		collectief (voor aandeel in de deelneming) of op projectbasis		valt buiten garantstelling, onderdeel normale bedrijfsvoering		valt buiten garantstelling, onderdeel normale bedrijfsvoering	
Investering obv huidig beleid		oa. warmtenet Dordrecht, Alkmaar; BEC; GFT-vergisters	Sortiva	oa. Wind Burgerveen, Gemini, Borkum		oa Milena, Topell)		oa energievisies, LEC Dordrecht
Investering tot 2015 (orde-grootte, cum.)	PM (ordegrootte € 30 – € 50 mio)			oa. wind op land, geothermie, warmtenet (Purmerend, Lelystad)		getijdecentrale		oa energievisies, DEMRA etc)

6. Selectie van financieringsvormen op basis van activiteitentype

Type 1

Deze kapitaalintensieve activiteiten hebben een collectief karakter en zijn gerelateerd aan een wettelijke taak. Financiering hiervan door middel van garantstelling ligt in de rede, ervan uitgaande dat de kasstromen tijdens de levensduur van het project in hoofdzaak worden gegenereerd door de aandeelhouders op grond van hun collectieve inbreng van (deel-)stromen. Zo'n inbreng is een basisvoorwaarde voor een gezamenlijke exploitatie, waarmee de risico's van de bedrijfsvoering in belangrijke mate worden gematigd. Onder die omstandigheden biedt financiering middels garantstelling een belangrijk voordeel in de vorm van lagere lasten voor de burger. Overigens zal op basis van een concreet investeringsvoorstel een afweging dienen plaats te vinden van alle daarbij te hanteren criteria, zoals risicoprofiel en rendement.

Type 2

Type 2 is, als het gaat om activiteiten op het gebied van duurzame energie, gebaseerd op autonome bevoegdheid van de aandeelhouder. Dit type activiteiten zijn voor aandeelhouders daarmee optioneel. Gemeenten en waterschappen hebben hier immers geen wettelijke taak, wel een wettelijke bevoegdheid, waarmee de door hen gewenste betrokkenheid individueel kan worden ingevuld. Er is een gezamenlijke ambitie voor zover die wordt geschraagd door de klimaatakkoorden met de rijksoverheid. De reikwijdte van deze ambitie verschilt van aandeelhouder tot aandeelhouder, alleen al omdat gemeenten en waterschappen qua verantwoordelijkheden en bevoegdheden belangrijk verschillen.

De klankbordgroep is de implicatie hiervan is dat financiering van type 2 projecten (uitsluitend) ingeval van een collectieve keuze van betrokken aandeelhouders kan plaatsvinden op basis van garantstelling. Ook hier zal op basis van een concreet investeringsvoorstel dat inzicht biedt in de daarbij te hanteren criteria een afweging dienen plaats te vinden.

Type 3

Innovatieve projecten kennen een beperkte schaalgrootte en behoren qua exploitatie integraal onderdeel te zijn van de bedrijfsvoering. Specifieke financiering hiervan door middel van garantstelling is daarom niet nodig.

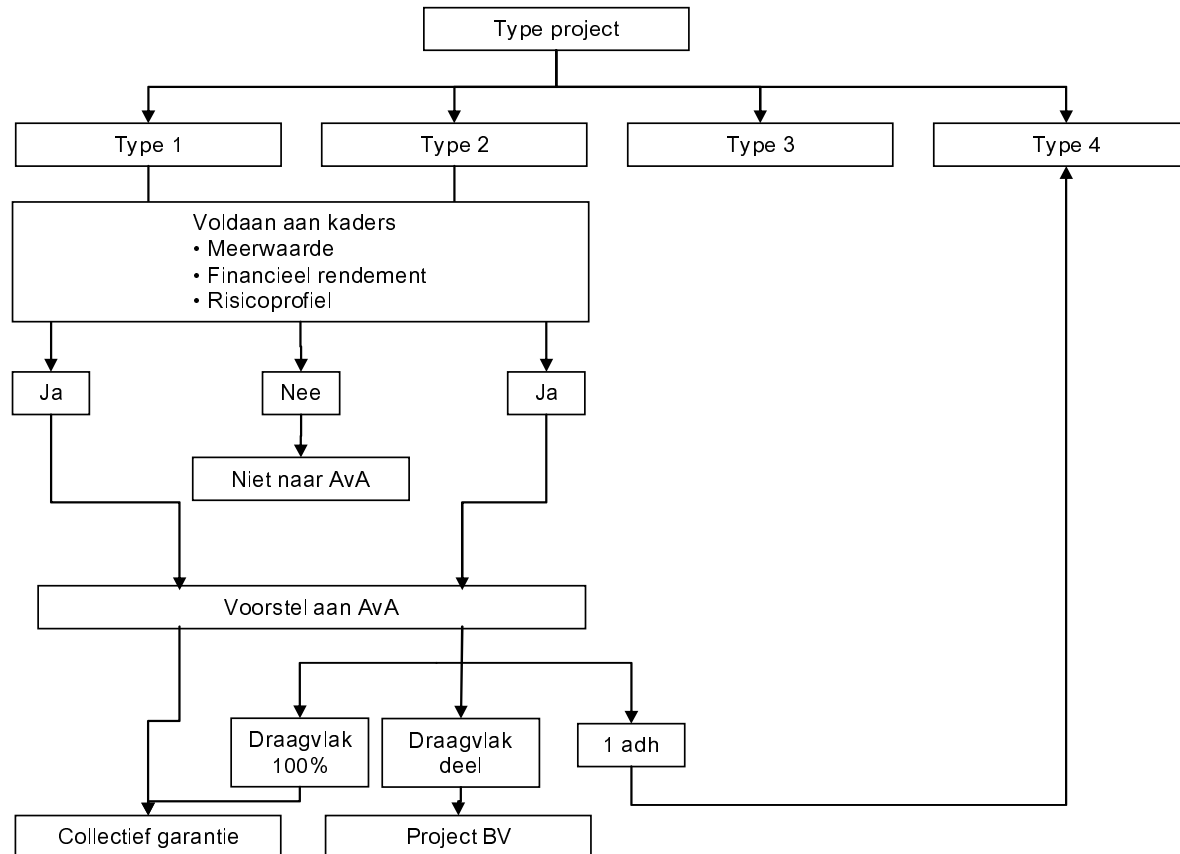
Type 4

'Type-4'projecten betreffen activiteiten die betrekking hebben op een of enkele aandeelhouders. Financiering op basis van collectieve garantstelling ligt niet in de rede. Eventuele knelpunten dienen te worden afgestemd met de bij de activiteiten direct betrokken aandeelhouders.

Reststromen net zo belangrijk als garantie!

Uitgangspunt bij de start van HVC was het gezamenlijk duurzaam en kosteneffectief verwerken van afval. In de ballotageovereenkomst werd daartoe vastgelegd dat aandeelhoudende partijen het te verwerken afval bundelen en voor de gezamenlijke financiering hoofdelijk garant staan. De discussie splitst zich vaak toe op de financiële garantstelling. Feitelijk is echter de garantstelling voor de input (de afspraak om alle te verwerken reststromen te bundelen) de basisvoorwaarde voor gezamenlijke exploitatie!

Beslisboom financiering HVC-projecten

**Prerogatief
aandeelhoudersvergadering**

De beslisboom schetst de afwegingen en kaderstelling voor besluitvorming over activiteiten. In alle gevallen wordt het uiteindelijk besluit over investeringen boven de 10 miljoen genomen door de aandeelhoudersvergadering. De AVA weegt af en besluit van geval tot geval.

7. Kaders voor investeringen

Corporate governance

De binnen HVC gebruikelijke besluitvormingsprocedures inzake investeringsvoorstellen zijn van toepassing. Dit betekent dat investeringsvoorstellen te allen tijde ter voorafgaande goedkeuring worden voorgelegd aan de RvC. De toezichhoudende rol van de raad houdt mede in dat zij het voorstel voorafgaand toetst aan de hierna beschreven kaders.

Primair dient besluitvorming over (financiering van) nieuwe investeringen te borgen dat de resultaten van HVC, zowel inhoudelijk als financieel, aansluiten op het beleid van de aandeelhouders van een verantwoorde exploitatie. De positie van de AVA brengt met zich mee dat het dit orgaan te allen tijde vrij staat een eigenstandige afweging te maken en nieuw beleid te formuleren.

Meerwaarde

Een voorstel dient aantoonbare meerwaarde te hebben, hetgeen betekent dat de bijdrage aan de strategische doelstellingen van de AVA zichtbaar is.

Rendement

Bedrijven hanteren als standaard selectie criterium voor investeringsbeslissingen dat de financiële waarde (feitelijk de marktwaarde) van een onderneming door het betreffende project stijgt. De netto contante waarde van een project (de tegen een bepaalde disconteringsvoet contant gemaakte opbrengsten en kosten) is dan positief. Deze eis geldt ook voor HVC, daarbij uitgaande van disconteringsvoet van 8%.

Risicoprofiel

HVC is een nutsbedrijf. Dit beperkt de speelruimte voor risicovolle projecten. Het risicoprofiel van nieuwe investeringen zal transparant dienen te worden gemaakt en moeten passen bij het risicoprofiel van HVC als geheel en bij het risicobeleid zoals van toepassing op overheden. Onderdeel van een investeringsbeslissing is derhalve in elk geval een due diligence-onderzoek gericht op technische, juridische en financiële/operationele aspecten. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een gerenommeerd bureau.

Specifieke afspraken voor besluitvorming over 'type-2'projecten

Indien de aandeelhoudersvergadering wel de objectieve meerwaarde van een voorgesteld project onderkent, maar het belang van de investering voor HVC als geheel niet door allen gedeeld wordt, kan - mits daar voldoende animo voor is - het project met die aandeelhouders die wel interesse hebben worden uitgevoerd als deelneming van HVC, waarin mede wordt geparticipeerd door geïnteresseerde aandeelhouders. Premisse voor de inzet van HVC is dat HVC (het collectief) in het project kan en wil deelnemen met een aandeel met een ondergrens van circa 20%.

8. Voorstel

Wij stellen u voor kennis te nemen van voorliggende notitie en in te stemmen met het gestelde onder de punten 6 en 7.

nadere definiëring 'type 1'-activiteiten

Aan: Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Van: directie en raad van commissarissen
Betreft: discussienota *HVC van 'afval' naar 'grondstoffen & energie'* - Nadere definiëring 'type 1'-activiteiten
Datum: 6 november 2012

Inleiding

De discussienota *HVC van 'afval' naar 'grondstoffen & energie'*, zoals behandeld in de vergadering van 5 juli jl., heeft nieuwe activiteiten, waarover in de toekomst zou kunnen worden besloten, aan de hand van criteria ingedeeld naar aard en type. Per type activiteit is een passend exploitatie- en financieringsmodel beschreven. Daarmee zijn uitgangspunten geformuleerd die dienen als handreiking bij besluitvorming over toekomstige investeringen. Vanzelfsprekend blijft de aandeelhoudersvergadering van geval tot geval toetsen aan de actuele situatie en context en daarbij haar eigen afweging maken.

De nota, met name de daarin genoemde criteria en de daaruit voortvloeiende indeling naar type 1 – 4, is in de aandeelhoudersvergadering van juli jl. als wegingskader op hoofdlijnen onderschreven, onder voorbehoud van instemming met de uitwerking van de volgende punten:

- a. vaststelling van een nadere definiëring van 'type 1'-activiteiten, voortvloeiend uit de wettelijke verantwoordelijkheid voor het afval(water)beheer;
- b. inzicht in de onontkoombare investeringen in 'type 1'-activiteiten voor de eerstkomende jaren en in de activiteiten van dit type die keuzevrijheid laten.

Uitwerking

Proces

In de wetenschap dat een wegingskader altijd ruimte laat voor discussie, is gepoogd om de criteria voor 'type 1' zo helder mogelijk te formuleren. Vanzelfsprekend gaat het daarbij om een concepttekst die ter amendering voor ligt, met als doel ter vergadering de gewenste formulering te kunnen vaststellen.

Typering van de activiteiten

Voor een afweging van de financieringsvormen die passen bij de activiteiten en context van HVC is gekozen voor een onderscheid in de activiteiten op basis van de volgende criteria:

- 'Type 1': de activiteit is gerelateerd aan de wettelijke verantwoordelijkheid voor het afval(water)beheer en komt met het oog op de benodigde schaalgrootte in aanmerking voor uitvoering op basis van samenwerking in HVC-verband. Uitgangspunt voor exploitatie en financiering: collectief en voor zover nodig op basis van garantstelling.
- 'Type 2': de activiteit geeft invulling aan specifieke ambities van aandeelhouders, die verder strekken dan de wettelijke verantwoordelijkheid of gebaseerd zijn op autonoom beleid op het gebied van duurzame energie en grondstoffen, en de activiteit komt, gelet op het karakter daarvan, in beginsel in aanmerking voor betrokkenheid door HVC. Uitgangspunt voor exploitatie en financiering: gezamenlijk bij unanimiteit, financiering afhankelijk van de situatie.

Indien geen unanimiteit voor collectieve uitvoering door HVC aanwezig is, maar de waarde van betrokkenheid van HVC bij het project wel door de aandeelhouders als passend wordt herkend, kan

de AVA besluiten tot een beperkt minderheidsbelang (en een daarop begrensd risico) in het betreffende project voor HVC (bijvoorbeeld 20%), waarbij de aandeelhouders individueel ruimte wordt geboden om naar eigen inzicht in het betreffende project te participeren. Kern voor 'type 2' is dat aandeelhouders met principiële bezwaren zich niet qua exploitatie of zekerheidstelling aan het project hoeven te committeren. Indien er geen draagvlak is voor een minderheidsparticipatie door HVC en weinig aandeelhouders willen participeren, komt de activiteit mogelijk in aanmerking voor uitvoering als type 4.

- 'Type 3': de activiteit is innovatief, vooral gericht op het implementeren van nieuwe technieken voor de bestaande bedrijfsvoering en op de continuïteit van de bedrijfsvoering. Financiering: R&D-budget van HVC.
- 'Type 4': de activiteit ondersteunt de ambitie van een individuele aandeelhouder. Exploitatie komt daarmee ook ten laste van de betreffende aandeelhouder. De meerwaarde van en voor HVC is de gebundelde kennis en menskracht. Het gaat hier in principe niet om kapitaalsintensieve investeringen.

Nadere definiëring 'type 1'-activiteiten

Achtergrond

HVC is een principiële organisatie, want gebaseerd op de door haar aandeelhouders ervaren publieke verantwoordelijkheid voor duurzaam afval(water)- en reststromenbeheer en gestart vanuit de opdracht om te zorgen voor concrete vernieuwing en verduurzaming van eindverwerkingscapaciteit in noordelijk Noord-Holland. Gelijktijdig aan de uitvoering van deze opdracht, hebben de aandeelhouders besloten de taakstelling van HVC te verbreden naar duurzaam ketenbeheer. Op basis daarvan zijn collectief de treden van de 'Ladder van Lansink' beklommen, met gezamenlijke investeringen in recycling van grof huishoudelijk afval, composteren/vergisten van gft en terugwinning van elektriciteit en warmte uit afval(hout). Ook is collectief besloten om ruimte te bieden aan individuele aandeelhouders voor het onderbrengen van onderdelen van het ketenbeheer op het gebied van inzamelen en vermarkten, indien bijvoorbeeld de schaal waarop deze aandeelhouders de betreffende activiteiten kunnen uitvoeren te klein is voor een doelmatige uitvoering.

Nadere definiëring

Hiervoor is toegelicht dat een 'type1'-activiteit gerelateerd is aan de wettelijke verantwoordelijkheid voor het afval(water)- en reststromenbeheer en met het oog op de benodigde schaalgrootte in aanmerking komt voor uitvoering op basis van samenwerking in HVC-verband. Uitgangspunt voor exploitatie en financiering is collectiviteit en voor zover nodig op basis van garantstelling. Specifieke eisen zijn:

- a. de activiteit levert een aantoonbare bijdrage aan het doelmatig realiseren van collectieve of landelijke doelstellingen op het gebied van het afval(water)- en reststromenbeheer, met name LAP2 voor de gemeenten en het afvalwaterketenakkoord voor de waterschappen, een en ander in het kader van de publieke verantwoordelijkheid van de aandeelhouders voor dit veld;
- of
- b. de activiteit zorgt voor een aantoonbare optimalisatie van bestaande activiteiten/installaties die door HVC in het kader van afval(water)- en reststromenbeheer voor de aandeelhouders geëxploiteerd worden;
- en
- c. de investering heeft een financieel rendement van tenminste 8% op totaal geïnvesteerd vermogen, waarbij de risico's voldoende zijn geadresseerd.

Indien voorgelegd als nieuwe activiteit, zouden de volgende huidige activiteiten van HVC in aanmerking komen voor kwalificatie als 'type 1':

- het verbranden van daarvoor in aanmerking komend afval met opwek en afzet van elektriciteit en warmte;
- het verbranden van zuiveringsslib met opwek/afzet van elektriciteit en warmte;
- het verbranden van afvalhout ten behoeve van opwek/afzet van elektriciteit;
- het sorteren en opwerken van grof huishoudelijk afval en de afzet van de daarbij vrijkomende grondstoffen;
- het vergisten en composteren van gft;
- het inzamelen van huishoudelijk afval;
- het herwinnen van grondstoffen uit AVI-reststromen.

Verwachte investeringen

Noodzakelijke investeringen

De onontkoombare investeringen in de eerstvolgende jaren hebben betrekking op onderhoud, vervanging en optimalisatie van de installaties of werkwijze voor deze genoemde activiteiten.

In de meerjarenraming (agendapunt 5) is voor de jaren 2013-2015 uitgegaan van de volgende bedragen (in EUR miljoen):

Activiteit	2013 – 2015
Afvalverbranding (waarvan warmteafzet:11)	30
Slib	4
Biomassaverbranding (afvalhout)	2
Sorteren	0
Vergisten en composteren	1
Inzamelen (waarvan vervangingsinvesteringen: 47)	66
Totaal	103

Investeringen op basis van toekomstig beleid

Toekomstige investeringen op het gebied van 'type 1' hebben in het verlengde van de beleidsdoelstellingen mogelijk betrekking op het terugwinnen van fosfaat uit de as van het rioolwaterzuiveringsslib alsmede de sortering van afval (afvalscheidingsinstallatie) ten behoeve van materiaalhergebruik uit huishoudelijke reststromen. Denkbaar is echter ook dat uitvoering van deze activiteiten door derden de voorkeur heeft en er daarom niet zelf geïnvesteerd hoeft te worden.

Indien het komt tot een investeringsvoorstel, is besluitvorming door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders optioneel, rekening houdend met alle factoren die dan een rol spelen.

Voorstel

Gelet op het vorenstaande stellen wij u voor:

- a. vast te stellen de nadere definiëring van 'type 1'-activiteiten, voortvloeiend uit de wettelijke verantwoordelijkheid voor het afval(water)- en reststromenbeheer, zoals beschreven in het voorliggende voorstel;

- b. kennis te nemen van het overzicht van onontkoombare investeringen in 'type 1'-activiteiten voor de eerstkomende jaren en van 'type 1'-activiteiten die keuzevrijheid laten;
- c. Het voorliggende voorstel toe te voegen aan de discussienota *HVC van 'afval' naar 'grondstoffen & energie'* en het bij de besluitvorming op 5 juli 2012 gemaakte voorbehoud inzake de nota te laten vervallen.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders,

Bijeen te Alkmaar op 6 december 2012,

Overwegende de beraadslagingen in de vergadering van 5 juli 2012 en gelezen het voorliggende voorstel van directie en raad van commissarissen ter nadere definiëring van 'type 1'-activiteiten,

B e s l u i t :

- a. vast te stellen de nadere definiëring van 'type 1'-activiteiten, voortvloeiend uit de wettelijke verantwoordelijkheid voor het afval(water)- en reststromenbeheer, zoals beschreven in het voorliggende voorstel;
- b. kennis te nemen van het overzicht van onontkoombare investeringen in 'type 1'-activiteiten voor de eerstkomende jaren en van 'type 1'-activiteiten die keuzevrijheid laten;
- c. het voorliggende voorstel toe te voegen aan de discussienota *HVC van 'afval' naar grondstoffen & energie'* en het bij de besluitvorming op 5 juli 2012 gemaakte voorbehoud inzake de nota te laten vervallen.

Aldus besloten,

Voorzitter,

Secretaris,

Agendapunt 7

tariefstructuur restafval

Aan: Algemene Vergadering
Van: raad van commissarissen en directie
Betreft: tariefstructuur restafval
Datum: 31 oktober 2013

Inleiding

In de aandeelhoudersvergadering van 4 juli jl. is bij de behandeling van de scenario-analyses van materiaalhergebruik onder meer gesproken over de nadelen van de huidige tariefstructuur, zoals die geldt bij de verbranding van restafval. De twee belangrijkste nadelen die hieruit naar voren komen, zijn:

- *Het tarief wekt de indruk dat kosten stijgen, terwijl de kosten voor inwoners dalen*
Als de hoeveelheid restafval voor verbranding afneemt door toenemend materiaalhergebruik, creëert dat een opwaartse druk op de tarieven. Dit wekt de indruk dat daarmee ook de kosten voor de aandeelhouders toenemen. Succesvol materiaalhergebruik brengt de totale rekening voor gemeenten echter omlaag, omdat de capaciteit in de oven benut kan worden voor verbranding van afval van derden met bijbehorende inkomsten. Het tarief per ton gaat omhoog, maar doordat de gemeenten minder tonnen brengen, gaat de totale rekening juist omlaag.
- *Bij grote verschillen betaalt de ene gemeente mee aan de opbrengsten van de andere*
Het tarief weerspiegelt de totale verbrandingskosten. De vermeden kosten van een ton restafval die niet meer wordt aangeleverd, zijn echter lager. Als er grote verschillen ontstaan tussen gemeenten in de mate waarin zij succesvol zijn bij materiaalhergebruik, kan dat er toe leiden dat de opbrengsten van de ene gemeente deels betaald worden door de andere gemeenten.

HVC heeft deze zomer een nadere analyse uitgevoerd naar de tariefstructuur. Deze is besproken met de financiële ambtenaren van de aandeelhouders tijdens bijeenkomsten op 24 september en 8 oktober jl. De hoofdvraag daarbij was of het, gelet op bovenstaande nadelen, gewenst is om de huidige tariefstructuur voor de verbranding van restafval aan te passen. De analyse is daarbij opgesplitst in twee onderdelen.

De eerste analyse betrof de kosten van de verbranding van restafval van HVC. Hierin kwamen de volgende onderdelen aan bod:

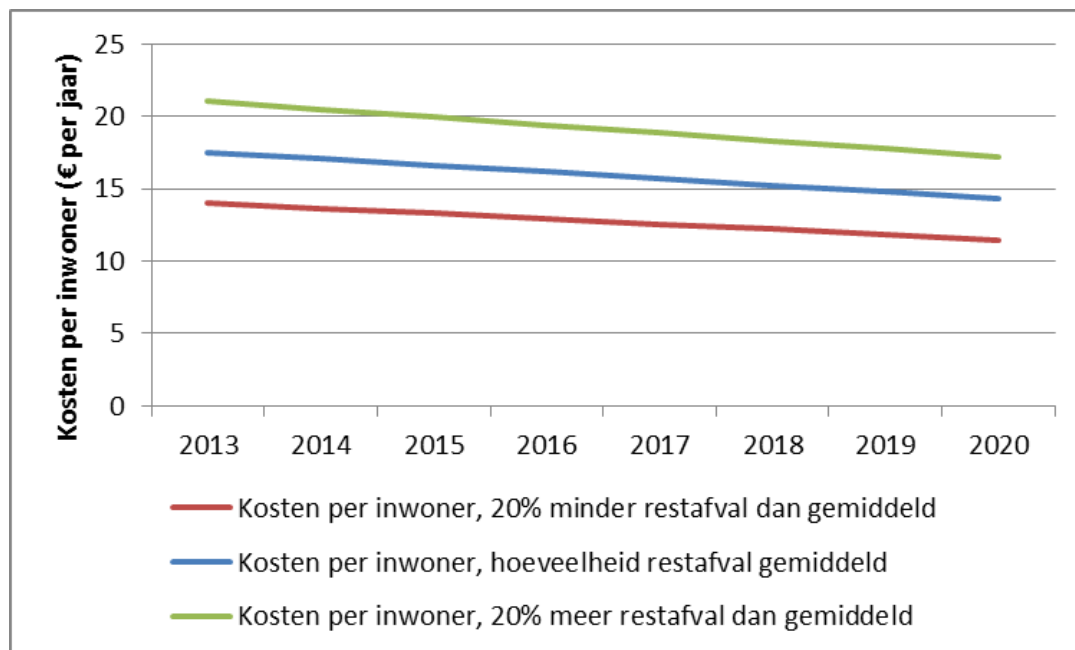
- Hoe komt de totale rekening voor de aandeelhouders gezamenlijk tot stand? Deze bestaat uit de totale kosten van verbranding minus de opbrengsten uit energielevering, verbranding van afval voor derden/import en de opbrengsten van de bodemas;
- Hoe hebben deze kosten zich de afgelopen jaren ontwikkeld?
- Wat is de impact van mogelijke en/of voorziene ontwikkelingen de komende jaren?

De tweede analyse schetst de consequenties van materiaalhergebruik bij de huidige tariefstructuur en wat deze consequenties zouden zijn bij een aantal alternatieve tariefstructuren, zoals:

- een vast tarief per inwoner/woonhuisaansluiting in combinatie met een tarief per ton;
- een tarief per ton met een opslag voor de mate van materiaalhergebruik;
- een vast tarief per inwoner/woonhuisaansluiting, met een staffel naar stedelijkheidsklasse;
- levering van energie verwerken in het afvaltarief.

Op basis van de uitgangspunten, zoals FFact en STECH die voor de herijking van de strategie hebben

gehanteerd, is inzichtelijk gemaakt wat het effect is, als de aandeelhouders tot aan 2020 ieder jaar 20 kton minder restafval aanleveren ter verbranding. Dat zou betekenen dat er in 2020 circa 30% minder restafval door aandeelhouders wordt aangeleverd. Dit zou resulteren in een tariefstijging van ongeveer 15 euro/ton (circa 20%). Het effect op de jaarlijkse kosten per inwoner is geschetst in onderstaande figuur.

Omgerekend naar gemiddelde kosten per inwoner liggen de kosten van verbranding rond de 17,50 euro per jaar. Onder invloed van materiaalhergebruik zou dat bij de hiervoor vermelde uitgangspunten in 2020 net onder de 15 euro per inwoner uitkomen. In gemeenten met relatief veel restafval per inwoner liggen de kosten een aantal euro's hoger, in gemeenten met weinig restafval per inwoner een aantal euro's lager. Binnen het verzorgingsgebied van HVC bedraagt de spreiding ongeveer plus en min 20%.

Het alternatief, dat het best aan de twee geschetste nadelen tegemoet komt, zou de introductie van een vaste component in het tarief zijn, bijvoorbeeld een jaarlijks bedrag per inwoner. Daarmee wordt de hoogte van het tarief minder gevoelig voor de effecten van materiaalhergebruik en verdwijnt ook het nadeel dat de gemeenten die weinig materiaalhergebruik realiseren, meebetalen aan de opbrengsten van gemeenten die dat wel doen.

De effecten op de kosten per inwoner zijn beperkt. De introductie van een vaste component heeft überhaupt geen invloed op de kosten van gemeenten met een gemiddelde hoeveelheid restafval. De spreiding neemt wel af. Gemeenten met relatief veel restafval per inwoner zouden iets minder gaan betalen dan bij de huidige structuur, gemeenten met relatief weinig restafval iets meer.

Op basis van de geboden inzichten was de conclusie van de vergadering van financiële ambtenaren, dat de nadelen van de huidige structuur niet zodanig zijn, dat er een noodzaak is om de huidige tariefstructuur aan te passen.

Voorstel

Op basis van het vorenstaande constateren wij dat er geen draagvlak is voor wijziging van de huidige tarifieringsystematiek. Wij stellen derhalve voor deze systematiek te continueren.

De Algemene Vergadering,

Bijeen op 4 december 2013,

Gelezen het voorstel van de Raad van Commissarissen en de directie d.d. 31 oktober 2013,

B e s l u i t :

De huidige tariefstructuur voor de verbranding van restafval te continueren.

Aldus besloten,

Voorzitter,

Secretaris,

Agendapunt 8

Aan: de portefeuillehouders van de gemeenten en waterschappen die betrokken zijn bij HVC

(verzonden per e-mail)

NV HVC
Jadestraat 1
1812 RD Alkmaar
Postbus 9199
1800 GD Alkmaar

Telefoon (072) 5411 311
Fax: (072) 5411 344
www.hvcgroep.nl

ING 65.10.04.500
Rabobank 37.64.50.010
K.v.K. nr. 37061260
BTW nr NL 8106.96.459.B.01

Datum : 14 oktober 2013
onderwerp : beloning bestuurder HVC

uw kenmerk :
uw brief van :

ons kenmerk : RvC101014
bijlage(n) :

Geachte heer, mevrouw,

Graag deel ik u namens de Raad van Commissarissen het volgende mede. De beloning van de (eenhoofdige) bestuurder ("directie") van HVC roept met regelmaat vragen op. De Raad van Commissarissen heeft derhalve aangekondigd het beloningsbeleid van HVC in de aandeelhoudersvergadering van HVC op 4 december a.s. toe te lichten. Nu recent opnieuw in de media over dit onderwerp is bericht, meent de Raad van Commissarissen er goed aan te doen u tussentijds te informeren. Eventuele vragen vanuit raden en algemene besturen over het beloningsbeleid kunnen daarmee mogelijk voorshands worden beantwoord.

Zoals bekend wordt de beloning van de directie van HVC vermeld in de jaarrekening van HVC, die voor het boekjaar 2012 door de aandeelhouders op 4 juli jl. is vastgesteld. Ook toen kwam de beloning ter sprake, in die zin dat de aandeelhouders de directie complimenteerden met het feit dat de directie afziet van zijn variabele beloning over 2012, zoals ook in de jaarrekening wordt vermeld. In de vergadering is tevens aangetekend dat ook over 2013 de directie bij voorbaat afziet van een variabele beloning. Uit het jaarverslag van HVC over 2012 blijkt dat de totale beloning van de bestuurder voor het jaar 2012 een bedrag betrof van EUR 245.000 (excl. werkgeversbijdrage sociale lasten). Daarnaast vond in 2012 een betaling plaats van EUR 20.000, onderdeel van de beloning over 2011.

Het beloningsbeleid van de directie is op voorstel van de Raad van Commissarissen vastgesteld door de Algemene Vergadering. De Raad vindt dat - hoewel formeel niet van toepassing - HVC zich als overheidsbedrijf moet committeren aan het beleid dat de rijksoverheid in overleg met de Tweede Kamer heeft vastgesteld. Daarbij wordt rekening gehouden met enerzijds de nutsfunctie, anderzijds de commerciële / concurrerende omgeving. De beloning van de directeur zit onderin de range bij de categorie die van toepassing is. Een specifieke toelichting hierop vindt plaats tijdens de komende vergadering op 4 december a.s.

Een met regelmaat gestelde vraag is of de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sec ("WNT") van toepassing is. Dit is niet het geval. HVC valt onder de categorie van naamloze en besloten vennootschappen (art. 1.3 1^e lid sub b) die van toepassing wordt uitgesloten. Het norminkomen op grond van de WNT bedraagt EUR 228.599 (excl. werkgeversbijdrage sociale lasten).

Ik verwacht u hiermee op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u naar aanleiding van bovenstaande vragen hebben of nadere informatie wensen, dan kunt u met mij, rechtstreeks (verberka@planet.nl) of via de heer drs. J. van Raaij (j.vanraaij@hvcgroep.nl), contact opnemen.

Hoogachtend,

Namens de Raad van Commissarissen,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'A. Verberk', written over a horizontal line.

Drs. A. Verberk, voorzitter

Agendapunt 9

profielschets raad van commissarissen

Aan: Algemene Vergadering
Van: raad van commissarissen en directie
Betreft: profielschets leden Raad van Commissarissen
Datum: 31 oktober 2013

Overeenkomstig artikel 14 lid 3 van de statuten van NV HVC stelt de Raad van Commissarissen een profielschets vast voor zijn omvang en samenstelling, rekening houdend met de aard van de onderneming, haar activiteiten en de gewenste deskundigheid en achtergrond van de commissarissen. De Raad van Commissarissen bespreekt de profielschets en iedere wijziging daarvan in de algemene vergadering en met de ondernemingsraad als bedoeld in artikel 2:158 lid 1 Burgerlijk Wetboek. De profielschets is voor het laatst vastgesteld in 2005. Recentelijk zijn wettelijke regels vastgesteld ten aanzien van de verdeling tussen mannen en vrouwen van de zetels in de Raad van Commissarissen. Naar aanleiding hiervan is de profielschets aangepast.

Bij het opstellen van de profielschets is als uitgangspunt genomen de wettelijke taak en werkwijze van de Raad van Commissarissen en de Nederlandse Corporate Governance Code (hierna: de Code). Daarbij is rekening gehouden met de aard van HVC en haar activiteiten. Dit leidt tot een uitwerking van de gewenste deskundigheid en achtergrond van de commissarissen en tot een raad die naar behoren is samengesteld (de profielschets).

NV HVC is een structuurvennootschap met een bijzondere benoemingsregeling voor commissarissen. Vijf commissarissen worden door aandeelhouders benoemd, de overige vier leden door de Raad van Commissarissen zelf, waarvan één op basis van een versterkt voordrachtrecht van de centrale ondernemingsraad. De algemene vergadering, de centrale ondernemingsraad en de directie kunnen de tot benoeming gerechtigde(n) personen aanbevelen. De Raad van Commissarissen deelt hen daartoe tijdig mede wanneer, ten gevolge waarvan en overeenkomstig welk profiel in zijn midden een plaats moet worden vervuld. De tot benoeming gerechtigde(n) zullen alle aanbevelingen beoordelen aan de hand van deze profielschets.

Bij de beoordeling van een aanbevolen kandidaat voor benoeming of herbenoeming van een commissaris wordt door de Raad van Commissarissen in ieder geval betrokken:

- of de voorgedragen persoon geschikt zal zijn voor de vervulling van de taak van commissaris;
- of de Raad van Commissarissen naar behoren zal zijn samengesteld.

In de wet en in de Code is de taak en werkwijze van de Raad van Commissarissen als volgt omschreven: de Raad van Commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en staat het bestuur met raad ter zijde. De Raad van Commissarissen richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van bij de vennootschap betrokkenen af. De Raad van Commissarissen betreft daarbij ook de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn eigen functioneren.

Daarnaast is de Raad van Commissarissen belast met benoeming en ontslag van de directie en met de goedkeuring van een aantal belangrijke bestuursbesluiten. De Raad van Commissarissen stelt tevens de bezoldiging van de bestuurder vast op basis van de uitgangspunten en kaders van het door de algemeen vergadering vastgestelde bezoldigingsbeleid.

Naast deze wettelijke bepalingen bevat de Code ook een aantal principes en best-practice-bepalingen die van belang zijn voor een goede samenstelling en een optimaal functioneren van de Raad van Commissarissen. De Code bepaalt onder meer dat de Raad van Commissarissen zodanig dient te zijn samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk, kritisch en evenwichtig kunnen opereren.

Elke commissaris dient geschikt te zijn om de hoofdlijnen van het totale beleid te kunnen beoordelen, maar ook over specifieke deskundigheid te beschikken die noodzakelijk is voor de vervulling van zijn/haar taak binnen zijn/haar rol in het kader van de profielschets van de Raad van Commissarissen.

Het toezicht van de Raad van Commissarissen op het bestuur dient in iedere geval de volgende aspecten te omvatten:

- a. functioneren van het bestuur;
- b. de realisatie van de doelstelling van de vennootschap;
- c. de strategie en het beleid van de vennootschap en de risico's die zijn verbonden aan de onderneming;
- d. de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- e. het financiële verslaggevingsproces;
- f. de naleving van wet- en regelgeving.

Gegeven de genoemde aspecten zal de Raad van Commissarissen naar behoren zijn samengesteld als de hiernavolgende profielkarakteristieken goed in de Raad van Commissarissen vertegenwoordigd zijn. Bij het opstellen van de voordracht voor (her)benoeming van een of meer leden van de Raad van Commissarissen zal rekening worden gehouden met het vereiste dat een of meer leden van de Raad van Commissarissen in elk geval deskundigheid heeft/hebben op een of meer van de navolgende terreinen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de overheidscommissarissen en de niet-overheidscommissarissen.

Profiel overheidscommissaris

- heeft ervaring met het openbaar bestuur of heeft hiervan kennis of affiniteit mee en heeft voorts affiniteit met de regio die betrokken is bij de benoeming van de commissaris;
- geniet het vertrouwen van de gemeenten of waterschappen in het gebied namens wie hij of zij benoemd wordt;
- heeft en onderhoudt een netwerk binnen overheden;
- heeft kennis van en ervaring met de zorgplicht van de overheid op het gebied van afvalverwerking en milieu dan wel met economisch beleid.

Profiel niet-overheidscommissaris

- heeft kennis van en ervaring met algemeen management;
- heeft kennis van en ervaring met financiën (fiscaliteit, treasury);
- heeft kennis van en ervaring met marketing en commercie;
- heeft kennis van en ervaring met de branche afval en energie;
- heeft kennis van en ervaring met personele zaken;
- de voorzitter wordt met name geacht te beschikken over kennis en ervaring met algemeen management.

De voorzitter van de Raad van Commissarissen draagt zorg voor het goed functioneren van de Raad en zijn commissies en is namens de Raad het voornaamste aanspreekpunt voor het bestuur en voor aandeelhouders ten aanzien van het functioneren van bestuurders en commissarissen. Hij draagt als voorzitter zorg voor een ordelijk en efficiënt verloop van de algemene vergadering. De mogelijk verschillende achtergronden van overheids- en niet-overheidscommissarissen leiden tot een bijzondere positie van de voorzitter, hetgeen mede tot uiting komt in het volgende profiel:

Profiel van de voorzitter

- vormt de verbindende schakel tussen directeur en Raad van Commissarissen;
- staat boven aandeelhoudersbelangen;
- heeft een (inter)nationale oriëntatie;
- heeft kennis van en ervaring met openbaar bestuur en bij voorkeur ook met de branches afval en energie;
- geeft slagvaardig en zorgvuldig leiding aan meningsvorming en besluitvorming;
- beschikt over algemene management- en bestuurservaring;
- heeft ervaring met strategische ondernemingsprocessen;
- heeft een maatschappelijke en bedrijfsmatige oriëntatie.

De Raad van Commissarissen bestaat uit negen personen. De Raad van Commissarissen streeft naar een gemengde samenstelling, onder meer met betrekking tot geslacht en leeftijd. Op grond van de artikelen 2:166 en 2:276 Burgerlijk Wetboek wordt de verdeling tussen mannen en vrouwen als onevenwichtig gekwalificeerd indien mannen en vrouwen elk niet tenminste 30% van het aantal zetels in de Raad van Commissarissen bezetten. Een onevenwichtige verdeling dient door de Raad in het jaarverslag te worden toegelicht. Bij het opstellen van een voordracht voor (her)benoeming wordt door de tot benoeming van een commissaris gerechtigden rekening gehouden met de actuele verdeling tussen mannen en vrouwen van zetels in de Raad van Commissarissen.

Deze profielschets geldt zowel bij benoeming als herbenoeming van een commissaris. Een commissaris wordt benoemd voor een periode van vier jaar, met dien verstande dat, tenzij een commissaris eerder aftreedt, de benoemingstermijn afloopt op de dag waarop de eerstvolgende algemene vergadering wordt gehouden, nadat de zittingstermijn van vier jaar is verlopen. Een commissaris kan ten hoogste twee maal worden herbenoemd.

Iedere commissaris moet in de gelegenheid zijn en voldoende tijd hebben om zijn/haar commissariaat naar behoren uit te oefenen. Een commissaris woont in beginsel iedere vergadering van de Raad van Commissarissen bij en participeert in een of meer van de commissies die ten behoeve van de Raad bepaalde onderwerpen voorbereiden, zodat een goede taakvervulling is gewaarborgd.

De gegevens van de individuele leden van de Raad van Commissarissen zijn opgenomen in het jaarverslag dan wel worden vermeld op de website van HVC.

Rooster van aftreden

<i>Naam</i>	<i>Laatstelijk benoemd per</i>	<i>Termijn</i>	<i>Benoemd door</i>	<i>Eindigt op</i>
A. Verberk	29 oktober 2010	3 ^e	RvC	29 oktober 2014 ¹
S.H. Binnendijk	21 oktober 2011	3 ^e	VVI ²	21 oktober 2015 ¹
W.G. Kooijman	27 oktober 2011	2 ^e	RvC	27 oktober 2015 ¹
Ph. Van den Hoek	4 december 2012	2 ^e	Flevolandse gemeenten ³	4 december 2016 ¹
F.H. Schreve	28 januari 2010	1 ^e	RvC	28 januari 2014 ¹
J.H. Oosters	18 maart 2010	1 ^e	Waterschappen	18 maart 2014 ¹
M.G.M. den Blanken	1 januari 2011	1 ^e	RvC (ovv COR)	1 januari 2015 ¹
H. Akkerman	15 juni 2011	1 ^e	GR Gevudo ⁴	15 juni 2015 ¹
Vacature	-	-	AIJZ + CAW	-

¹ Uitloop tot eerstvolgende Algemene Vergadering;

² Gezamenlijk met gemeente Den Helder en in samenspraak met de gemeenten Hollands Kroon, Schagen, Texel en Smallingerland;

³ In samenspraak met de gemeenten Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde en de gemeenten Beemster, Purmerend en Zeevang;

⁴ In samenspraak met de gemeente Westland.